

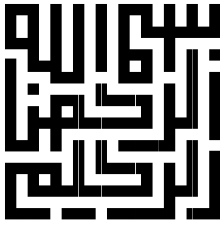

ویژه‌نامه

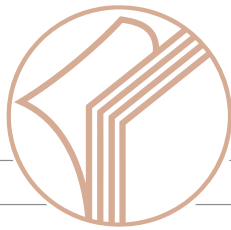
هجدهمین همایش کتاب‌سال حوزه

بهمن‌ماه ۱۳۹۵

هجدهمین
همایش

سنة الحوزة

المؤتمر السنوي الثامن عشر لكتاب الحوزة
Hawzeh Eighteenth Annual Choice Book

ویژه‌نامه هجدهمین همایش کتاب سال حوزه

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه
معاونت پژوهش

بهمن‌ماه ۱۳۹۵

مجله مطبوعه مطهر بینش

کتاب
سال
حوزه

تهیه و تنظیم: دبیرخانه همایش کتاب سال حوزه

مدیریت اجرا: مهدی نیکبخت

ویراستار: علی محمدی‌یدک

طراح گرافیک: مصطفی برجی

همکاران: مجید عبداللهی، یادگار عباسپور، اصغر بابانژاد

سال نشر: بهمن ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

آدرس: قم، بلوار امین، ابتدای بلوار جمهوری اسلامی،

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، دبیرخانه همایش کتاب سال حوزه

تلفکس: ۰۲۵ - ۳۲۹۱۴۵۵۸

سامانه پیامک: ۱۰۰۰۰۷۰۲۰

www.ketabehowzeh.ir

فهرست مطالب

بخش ششم: معرفی ناشران برگزیده و شایسته تقدیر ■ ۸۳

بخش هفتم: گزارش فرایند اجرایی همایش

آیین‌نامه همایش ■ ۸۶
فعالیت‌های اجرایی همایش ■ ۹۰

بخش هشتم: شاخص‌های داوری آثار همایش

کتاب‌های تألیفی (علمی - پژوهشی) ■ ۹۸
کتاب‌های تألیفی (علمی - ترویجی) ■ ۹۹
کتاب‌های تصحیح و تحقیق ■ ۱۰۱
کتاب‌های ترجمه ■ ۱۰۲
پایان‌نامه‌ها ■ ۱۰۲
کتاب‌های شرح و تعلیق ■ ۱۰۳
کتاب‌های دانشنامه، موسوعه، فرهنگنامه، فهرست‌نگاری ■ ۱۰۴
کتاب‌های آموزشی ■ ۱۰۶

بخش نهم: نمودارها ■ ۱۰۷

بخش دهم: گزارش نموداری

وضعیت‌شناسی آثار هجدهمین دوره همایش ■ ۱۱۵

بخش ویژه: نیازسنجی پژوهشی

در عرصه دانش‌های دینی ■ ۱۴۱

پیوست (نگاهی گذرا به همایش گذشته)

نگاهی به همایش هفدهم ■ ۱۶۲
نشست برگزیدگان هفدهمین همایش کتاب سال حوزه ■ ۱۶۶
گزارش تصویری هفدهمین همایش ■ ۱۷۲
فراخوان نخستین جشنواره مقالات علمی حوزویان ■ ۱۷۵
فراخوان نوزدهمین جشنواره کتاب سال حوزه ■ ۱۷۵

بخش اول: گزارش آثار رسیده به هجدهمین همایش

جدول عددی وضعیت آثار ■ ۱۲
جدول درصدی وضعیت آثار ■ ۱۳

گزارش آثار رسیده به هجدهمین همایش به تفکیک گروه‌های علمی:

تفسیر و علوم قرآن ■ ۱۴
حدیث، درایه و رجال ■ ۱۶
فلسفه ■ ۱۷
کلام ■ ۱۹
اخلاق و عرفان ■ ۲۱
تاریخ، سیره و تراجم ■ ۲۲
فقه و اصول ■ ۲۴
کتاب مرجع ■ ۲۶
ادبیات و هنر ■ ۲۷
علوم اجتماعی ■ ۲۸
اقتصاد و مدیریت ■ ۳۰
حقوق و علوم سیاسی ■ ۳۱
علوم تربیتی و روان‌شناسی ■ ۳۳
تصحیح و تحقیق ■ ۳۴
ترجمه ■ ۳۵
آموزشی ■ ۳۶

بخش دوم: معرفی آثار برگزیده ■ ۳۷

بخش سوم: معرفی آثار شایسته تقدیر ■ ۴۹

بخش چهارم: معرفی آثار شایسته تحسین ■ ۶۱

بخش پنجم: معرفی شخصیت‌های علمی همایش ■ ۶۹

آیت‌الله العظمی حاج شیخ لطف‌الله صافی گلپایگانی مد ظله العالی
مرحوم آیت‌الله العظمی سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی رحمه الله علیه

دبیر همایش

کتاب، حوزه و نگاه به آینده

بررسی دقیق این آثار پرشمار را داوران و ارزیابان نکته‌سنج بر عهده گرفتند و پس از چند ماه کندوکاو عالمانه، سرانجام حریفان خوش اقبال و قلم‌زنان توانمند حوزه‌ها را در برابر دیدگان ما قرار دادند.

دستیابی به نتایج داوری‌ها در این دوره، حاصل ۶۸۶ ارزیابی توسط اندیشمندان ارجمند حوزه و جمعی از استادان دانشگاه‌ها و برگزاری بیش از ۵۰ جلسه علمی در ۱۶ گروه تخصصی است. در تمام مراحل داوری، تلاش فراوان شد که فقط وزن علمی و شاخص‌های ارزیابی آثار، فصل الخطاب باشد و از ورود سلايق و علايق شخصی و غیر علمی حتی المقدور پیش‌گیری شود.

حاصل این تلاش یک‌ساله هجدهمین همایش کتاب سال حوزه، هم اکنون به شکل زیر قابل ارائه است:

منت خدای را عزوجل که خالق لوح است و قلم؛ و حمد بی‌پایان او را که انوار معرفتش را با تنزیل کتاب مبین، در سینه عالمان و اندیشمندان زمین جای داد و منزلت آنان را از دیگران به درجاتی بسیار، رفعت بخشید: «يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ».

کتاب سال حوزه، صفحه نوری است از تلالو تفکر اندیشمندان و دست‌پروردگان حوزه‌های کهن سال شیعه. حوزه‌هایی که با تکیه بر وحی و بهره‌گیری از خرد ناب، می‌کوشند که گوهر تابناک دین را از دستبرد شیاطین جنّ و انس مصون بدارند و جویندگان حقیقت را به سرچشمه‌های زلال معرفت رهنمون شوند.

این مجاهدت عالمانه، در سال جاری با رقابت ۸۷۵ کتاب و پایان‌نامه سطح چهار روی میز داوران کتاب سال حوزه قرار گرفت.

مطالعه جامع و علمی از نیازها و ضرورت‌ها و وضعیت موجود و مطلوب عرصه دین، همچنین فاصله گرفتن از مجامع علمی جهان اسلام، نفس تولید علم در حوزه‌ها را به شماره انداخته و آن را از زایش، رویش و گشایش گره‌های ناگشوده و فتح قله‌های جدید علمی، در وضعیتی کمتر از حد انتظار قرار داده است.

سوم: گزارش داوران این دوره از همایش، حاکی آن است که برای دستیابی به وضعیت مطلوب در تولید آثار علمی، توجه تام به شاخص‌های زیر یک ضرورت جدی است:

۱. بهره‌گیری از فکر، طرح و روش خلاق و نوآورانه در تدوین و تولید هر اثر علمی؛
۲. نگارش بر اساس مطالعات نیازسنجی و در چارچوب اولویت‌ها و ضرورت‌ها؛
۳. توجه تام به اتقان علمی، مستندنویسی، استاندارد نویسی، روشمندی و زیبانویسی؛
۴. اهتمام به شاخص‌های جذابیت و اثربخشی میان مخاطبان در مراحل مختلف تدوین، نگارش و نشر.

چهارم: تحولات پرشتاب علمی و رشد روزافزون مطالبات علمی دینی، حوزه‌های علمیه را با عرصه‌هایی از دانش‌های مختلف بینارشته‌ای رودررو کرده است. بنابراین، پرورش محققان توانا در این عرصه و پاسخگویی زود هنگام به نیازهای روزافزون در این زمینه را باید از مأموریت‌های جدی حوزویان به شمار آورد. آثار موجود در این دوره از همایش، کاستی‌های این عرصه را به رخ می‌کشند. بی‌تردید، دست‌یابی به وضع مطلوب در این باره، نقشه راه علمی و برنامه‌ریزی جامع مسئولان حوزوی را طلب می‌کند.

پنجم: شرکت ۱۳۷ پایان‌نامه سطح چهار در این دوره، که همگی در سال ۱۳۹۴ دفاع شده‌اند،

یکم: آثار حاضر در این همایش شامل ۷۳۸ کتاب و ۱۳۷ پایان‌نامه سطح چهار است که در قالب ۱۱۳۴ مجلد به همایش ارائه شده است. از این تعداد، تنها ۲۴۲ اثر یعنی ۲۷٪ آثار موفق به عبور از خان اول رقابت‌ها شدند و سایر آثار از ادامه مسیر بازماندند. مهم‌ترین دلایل ناکامی ۷۳٪ آثار در این مرحله از رقابت، عبارت‌اند از:

۱. بی‌توجهی به نیازهای واقعی و دارای اولویت در تألیف؛
۲. ضعف علمی و روشی؛
۳. ناتوانی در ابتکار، نوآوری و ارائه نظریه یا راه‌حل‌های جدید؛
۴. کم‌توجهی به امور نگارشی، ویرایشی، فنی و جاذبه‌های بصری در مراحل تألیف و نشر؛
۵. تکرار نویسی.

دوم: تحلیل نتایج داوری‌های ۸۷۵ اثر علمی همایش هجدهم، نشان‌دهنده توفیق‌ها و تهدیدهایی در فضای فعالیت‌های علمی حوزویان است؛ از جمله:

۱. حضور امیدبخش ده‌ها محقق توانا و نویسنده پر تلاش در عرصه‌های گوناگون و میدان‌های دینی، با تکیه بر ذخایر عظیم علمی معرفتی شیعه، مایه مباحثات و فخر حوزه‌های علمیه است. بی‌تردید، قدرشناسی و بهره‌گیری از این ظرفیت بزرگ، همواره باید در دستور کار مسئولان و اعظام حوزه‌ها باشد؛ همچنان‌که برگزاری همایش کتاب سال حوزه نیز در همین راستا تعریف می‌شود.
۲. فقدان نگاه کلان و یک‌پارچه در تولید و تدوین آثار پژوهشی، ترویجی و پایان‌نامه‌های حوزه، علامی از هشدار و اخطار و شاید بحران را در مقابل چشمان حوزویان قرار می‌دهد.
۳. عملکرد سلیقه‌ای و جزیره‌ای، ناهماهنگی نویسندگان و ناشران و مراکز پژوهشی، فقدان

رسید. خدای را بر این توفیق شاکریم که با معرفی «آثار برگزیده»، «شایسته تقدیر» و «شایسته تحسین» زمینه ساز همدلی های علمی بیشتر می شویم و قلم صدها محقق عالی قدر و نویسنده روشنگر را ارج مینهیم.

اکنون، در هجدهمین دوره کتاب سال حوزه، به یمن همت این دانشوران ارجمند، از میان ۸۷۵ اثر مکتوب، سرانجام ۱۰ اثر برگزیده و ۹ اثر شایسته تقدیر، روشنی بخش دیدگان جامعه علمی شدند. همچنین، داوران این دوره، ۱۹ اثر دیگر را شایسته تحسین شناختند.

معرفی یک ناشر برگزیده و یک ناشر شایسته تقدیر نیز گامی است در راستای قدرشناسی از جامعه نشرانی که با تلاش بی وقفه خود، نقش مؤثری در گسترش علوم دینی بر عهده دارند.

■ سپاس

شایسته است، در این مجال مبارک، از تلاش مسئولان ۲۷۷ نفر از داوران فاضل و فرهیخته ای که در ارزیابی آثار این دوره همایش مشارکت داشتند و از شخصیت های علمی بزرگواری که با تواضع و اخلاص، شورای سیاست گذاری، شورای علمی و هیئت های داوری کتاب سال حوزه را با خرد ناب خود توانا ساختند، تشکر و قدردانی کنیم.

همچنین، همکاری صمیمانه و تلاش مجدانه یکایک اعضای محترم دبیرخانه همایش و همه عزیزانی را که در برپایی این محفل علمی، مساعدت داشتند، ارج بگذاریم. توفیق حضرت حق و عنایت صاحب اصلی حوزه های علمیه، پشتیبان آنان باد!

مهدی حقی

دبیر هجدهمین همایش کتاب سال حوزه

یکی دیگر از ظرفیت های نهفته در متن حوزه را عیان می کند. تنوع موضوعات پایان نامه ها از نکات برجسته و قابل توجه این عرصه است؛ اما حذف ۸۰ پایان نامه از گردونه رقابت ها در مرحله ارزیابی اولیه و کسب تنها ۵۵٪ امتیاز شاخص نظریه پردازی و نوآوری، هشدار جدی برای این بخش مهم از تولید علم در حوزه ها است. بنابراین، انتظار می رود که پایان نامه های سطح چهار با رویکرد پژوهشی و در راستای حل مسائل مهم علمی به نگارش در آیند و بر خط مرز دانش حرکت کنند.

ششم: کاهش تعداد آثار متقن در برخی دانش ها همچون: فقه و اصول که با هویت علمی حوزه ها پیوند دارند، محل تأمل و تأسف است؛ زیرا از ۶۴ کتاب نگارش یافته در عرصه فقه و اصول، هیچ کدام موفق به دریافت نشان برتر همایش امسال نشدند.

هفتم: حوزه های علمیه ایران و اخیراً عراق، در احیای تراث نامداران علم، تلاش قابل تحسینی از خود نشان داده اند؛ اما آنچه مهم است، توجه به اجرای یک مطالعه نیازسنجی در مجموعه آثار مخطوط شیعی است. بر اساس این نیازسنجی، می توان در احیای این گونه آثار به اولویت ها پرداخت و از صرف نیرو و هزینه های بسیار برای احیای آثار فاقد اولویت اجتناب ورزید.

■ فرایند داوری

امسال نیز همچون سال های پیشین، آثار رسیده به دبیرخانه، نخست در ۱۶ گروه علمی موضوع بندی و پس از ارزیابی اولیه، به داوران و کارشناسان صاحب نظر در هر رشته سپرده شد. هر کتاب و پایان نامه از چند مرحله عمومی و تخصصی عبور کرد تا به مرحله نهایی برای تصمیم گیری

بخش اول

گزارش آثار رسیده به
هجدهمین همایش
به تفکیک گروه های علمی

اشاره

در هجدهمین همایش کتاب سال حوزه، ۸۷۵ اثر در قالب ۷۳۸ عنوان کتاب و ۱۳۷ عنوان پایان نامه سطح چهار به دبیرخانه همایش رسید.

پس از ارزیابی اولیه این آثار در هیئت‌های شانزده‌گانه داوری، ۲۴۲ اثر به مرحله دوم داوری راه یافته و ۶۳۳ اثر از ادامه رقابت باز ماندند.

آثار راه یافته به مرحله دوم داوری را ۲۷۷ نفر از کارشناسان حوزه و دانشگاه در رشته‌های علمی مربوط، ارزیابی کردند. در این مرحله، هر اثر حداقل توسط دو داور ارزیابی شد. برخی آثار نیز طبق نظر هیئت‌های داوری، تا چهار مرتبه مورد ارزیابی علمی قرار گرفتند.

پس از پایان ارزیابی تفصیلی، ۳۸ اثر به عنوان آثار کاندیدای برگزیدگی معرفی شدند. از این میان، شورای علمی همایش، ۱۰ اثر را برگزیده، ۹ اثر را شایسته تقدیر و ۱۹ اثر دیگر را شایسته تحسین معرفی کرد.

این بخش، به تفکیک گروه‌های علمی، آثار برگزیده، شایسته تقدیر، شایسته تحسین و آثار راه یافته به مرحله دوم داوری را معرفی کرده است.

جدول عددی وضعیت آثار هجدهمین همایش در مراحل مختلف بر اساس گروه‌های علمی

تعداد آثار تحتسین شده	تعداد آثار شایسته تقدیر	تعداد آثار برگزیده	آثار کاندیدای برگزیدگی	آثار راه یافته به مرحله دوم داوری	کل آثار گروه	گروه علمی
۳	۱	۱	۵	۱۶	۶۷	اخلاق و عرفان
۲	۱	۰	۳	۱۳	۳۴	ادبیات و هنر
۰	۱	۰	۱	۱۶	۲۵	اقتصاد و مدیریت
۱	۰	۰	۱	۱۶	۱۲۸	تاریخ، سیره و تراجم
۱	۰	۰	۱	۶	۴۲	ترجمه
۲	۱	۱	۴	۱۳	۲۳	تصحیح و تحقیق
۱	۱	۲	۴	۲۴	۸۴	تفسیر و علوم قرآن
۰	۰	۰	۰	۱	۱۱	تکنولوژی آموزشی
۱	۰	۲	۳	۷	۴۹	حدیث، درایه و رجال
۰	۱	۰	۱	۱۷	۵۶	حقوق و علوم سیاسی
۱	۱	۰	۲	۲۳	۷۹	علوم اجتماعی
۱	۰	۰	۱	۱۱	۴۱	علوم تربیتی و روانشناسی
۰	۰	۱	۱	۲۸	۱۰۷	فقه و اصول
۱	۲	۱	۴	۱۵	۲۹	فلسفه
۴	۰	۱	۵	۸	۱۶	کتاب مرجع
۱	۰	۱	۲	۲۸	۸۴	کلام
۱۹	۹	۱۰	۳۸	۲۴۲	۸۷۵	جمع کل

جدول درصدی وضعیت آثار هجدهمین همایش در مراحل مختلف به تفکیک گروه‌های علمی

تعداد شایستگان تجدید*	تعداد شایستگان تقدیر*	تعداد برگزیدگان*	آثار کاندیدای برگزیدگی*	آثار راه یافته به مرحله دوم داوری ^۱	کل آثار گروه	گروه علمی
۱۸,۷۵	۶,۲۵	۶,۲۵	۳۱,۲۵	۲۳,۸۸	۷,۶۶	اخلاق و عرفان
۱۵/۳۸	۷,۶۹	۰,۰۰	۲۳,۰۸	۳۸,۲۴	۳,۸۹	ادبیات و هنر
۰,۰۰	۶,۲۵	۰,۰۰	۶,۲۵	۶۴,۰۰	۲,۸۶	اقتصاد و مدیریت
۶,۲۵	۰,۰۰	۰,۰۰	۶,۲۵	۱۲,۵۰	۱۴,۶۳	تاریخ، سیره و تراجم
۱۶,۶۷	۰,۰۰	۰,۰۰	۱۶,۶۷	۱۴,۲۹	۴,۸۰	ترجمه
۱۵/۳۸	۷,۶۹	۷,۶۹	۳۰,۷۷	۵۶,۵۲	۲,۶۳	تصحیح و تحقیق
۴/۱۷	۴/۱۷	۸,۳۳	۱۶,۶۷	۲۸,۵۷	۹,۶۰	تفسیر و علوم قرآن
۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۹,۰۹	۱,۲۶	تکنولوژی آموزشی
۱۴/۲۹	۰,۰۰	۲۸,۵۷	۴۲,۸۶	۱۴,۲۹	۵,۶۰	حدیث، درایه و رجال
۰,۰۰	۵,۸۸	۰,۰۰	۵,۸۸	۳,۳۶	۶,۴۰	حقوق و علوم سیاسی
۴,۳۵	۴,۳۵	۰,۰۰	۸,۷۰	۲۹,۱۱	۹,۰۳	علوم اجتماعی
۹,۰۹	۰,۰۰	۰,۰۰	۹,۰۹	۲۶,۸۳	۴,۶۹	علوم تربیتی و روانشناسی
۰,۰۰	۰,۰۰	۳,۵۷	۳,۵۷	۲۶,۱۷	۱۲,۲۳	فقه و اصول
۶,۶۷	۱۳,۳۳	۶,۶۷	۲۶,۶۷	۵۱,۷۲	۳,۳۱	فلسفه
۵۰,۰۰	۰,۰۰	۱۲/۵۰	۶۲/۵۰	۵۰,۰۰	۱,۸۳	کتاب مرجع
۳,۵۷	۰,۰۰	۳/۵۷	۷,۱۴	۳۳,۳۳	۹,۶۰	کلام
۷,۸۵	۳,۷۲	۴/۱۳	۱۵/۷۰	۲۷,۶۶	۱۰۰	جمع کل

۱. آمار ارائه شده، بر اساس میزان آثار رسیده هر گروه علمی محاسبه شده است.
* آمار ارائه شده، بر اساس میزان آثار راه یافته به مرحله دوم داوری هر گروه علمی محاسبه شده است.

گزارش آثار رسیده به هجدهمین همایش به تفکیک گروه های علمی

تفسیر و علوم قرآن

الف) برگزیده

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و سمت	کتاب	قواعد تفسیر قرآن	علی اکبر بابایی
دارالکفیل - کربلا	کتاب	جمع القرآن (نقد الوثائق و عرض الحقائق)	سیدعلی شهرستانی

ب) شایسته تقدیر

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
	پایان نامه	نقش معناشناسی زبانی در تفسیر قرآن با تاکید بر ساختگرایی و نظریه ایزوتسو	غلام محمد شریعتی

ج) شایسته تحسین

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	کتاب	معرفت شناسی در قرآن	محمد تقی فعالی

د) راه یافته به مرحله دوم داوری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
	پایان نامه	حقیقت معنای الفاظ و تاثیر آن در تفسیر قرآن	محمد فراهانی
	پایان نامه	بررسی و نقد تفسیر قرطبی در حوزه احکام معاملات	محمد رضایی استخری
دانشگاه امام حسین ع	کتاب	فناوری در قرآن	رضا مقیسه
تمهید	کتاب	شناخت نامه تنزیلی سوره های قرآن کریم	عبدالکریم بهجت پور
دانشکده اصول الدین	کتاب	قرآن و محبت اهل بیت (علیهم السلام)	علیرضا عظیمی فر
	پایان نامه	بررسی آثار هموردنمایان با قرآن در قرن اخیر	محمدعلی محمدی شاهرودی
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	کتاب	اعجاز قرآن با گرایش شبهه پژوهی: مفاهیم و کلیات	محمدعلی محمدی شاهرودی
	پایان نامه	بررسی مباحث کلامی آیه ۱۲۷ سوره اعراف با توجه به روایات	علیرضا احمد خان بیگی
تلاوت	کتاب	قرآن و تربیت (تفسیر موضوعی میان رشته ای قرآن و علوم)	محمدعلی رضایی اصفهانی
دانشگاه مفید	کتاب	نظریه روح معنا در تفسیر قرآن	حامد شیواپور
بوستان کتاب	کتاب	تاویل عرفانی، تفسیر باطنی	حبیب الله بابایی
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	کتاب	بازپژوهی ملاکهای توسعه آیات الاحکام	سید جعفر صادقی فدکی
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	کتاب	علوم قرآن در احادیث اهل بیت ع	فرج الله میرعرب
تدبر در قرآن و سیره	کتاب	تدبر ترتیبی قرآن	محمد حسین الهی زاده
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	کتاب	منطق پاسخ دهی قرآنی	سعید بهمنی

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
محمد فاکر مبینی	تفسیر نیایشی و ستایشی قرآن	کتاب	جامعه المصطفی العالمیه
اسدالله جمشیدی	مبانی بهره گیری از حدیث در تفسیر قرآن	پایان نامه	
سید حسین شفیع دارابی	رابطه باطن با ظاهر قرآن	پایان نامه	
امیر احمد نژاد	بررسی روش تفسیری راغب اصفهانی	کتاب	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
مرضیه محبی	شاخصهای گونه های روایات تفسیری از نگاه اهل بیت (علیهم السلام)	پایان نامه	

حدیث، درایه و رجال

الف) برگزیده

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
تألیف: مرحوم شیخ محمدعلی احمدیان تصحیح و تحقیق: مرکز احیای آثار اسلامی	الصحابه الکرام	کتاب	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
محمد رضا حکیمی	الحیة	کتاب	دلیل ما

ج) شایسته تحسین

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
محسن افضل آبادی	جایگاه اعتقاد در ارزیابی روایان از دیدگاه اهل سنت	کتاب	مشعر

ج) راه یافته به مرحله دوم داوری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
انتشارات مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر <small>علیه السلام</small>	کتاب	موسوعة الامام الكاظم <small>علیه السلام</small>	مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر <small>علیه السلام</small>
مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی <small>صلی الله علیه و آله</small>	کتاب	انعکاس نظریه التصنيف فی الجرح و التعديل على التراث الحدیثی	یحیی الدوخی
انتشارات بنیاد فرهنگی امامت اهل بیت (علیهم السلام)	کتاب	جستاری درباره بصائر الدرجات	بنیاد فرهنگی امامت
دارالحدیث	کتاب	فرهنگ نامه تهجد (تالیف-ترجمه)	محمد محمدی ری شهری
مرکز نشر ابنا	کتاب	مبانی فقه مذاهب اسلامی	حسین غیب غلامی

فلسفه

الف) برگزیده

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	کتاب	چیستی و نقش قضایای تحلیلی و ترکیبی در منطق و معرفت شناسی	احمد ابوترابی

ب) شایسته تقدیر

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
سمت	کتاب	آشنایی با فلسفه علم معاصر	رضا صادقی
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	کتاب	گام های پسین در فلسفه برین (گام مبانی)	حسین عشاقی

ج) شایسته تحسین

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
دلبر شجاع اباجلو	معادشناسی فلسفی ابن سینا و ملاصدرا و ارزیابی آن بر مبنای قرآن کریم	پایان نامه	

د) راه یافته به مرحله دوم داوری

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
محسن اخباری	درآمدی بر مکاتب فلسفی معاصر غرب پوزیتیویسم	کتاب	المصطفی
مجمع عالی حکمت اسلامی	ظرفیت شناسی علوم اسلامی در تحول علوم انسانی	کتاب	مجمع عالی حکمت اسلامی
حسن حسن زاده آملی	شرح فارسی اسفار الاربعه (جلد ۷)	کتاب	بوستان کتاب
حسین عشاقی	کثرت یا وحدت وجود	کتاب	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
ابوالحسن غفاری	قانون علیت در فلسفه اسلامی و تحلیل تطورات	کتاب	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
مهدی ذاکری	درآمدی بر فلسفه عمل	کتاب	سمت و پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
علی کرجی	شواهد قرآنی برخی مضامین حکمت متعالیه	کتاب	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
محمد حسین زاده	معرفت شناسی در قلمرو گزاره های پسین	کتاب	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
محمدعلی مبینی	عقلانیت باوردینی در معرفت شناسی های برون گرا	کتاب	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
مصطفی جعفری طیار	تأثیر گناه در معرفت از منظر قرآن	کتاب	دانشگاه ادیان و مذاهب
غلامرضا ابراهیمی مقدم	نقش فلسفه اسلامی در ایجاد فرهنگ و تمدن اسلامی	پایان نامه	

کلام

الف) برگزیده

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
	پایان نامه	تحلیل معناشناختی، گونه شناختی و هستی شناختی مصلحت از دیدگاه علامه طباطبایی و جان استوارت میل	مهدی برهان

ب) شایسته تحسین

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
دفتر نشر معارف	کتاب	اسلام رحمانی	حسن علیپور وحید

د) راه یافته به مرحله دوم داوری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
سهروردی	کتاب	تاملاتی تحلیلی - انتقادی پیرامون فلسفه دین	سید جابر موسوی راد
انتشارات مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر <small>علیه السلام</small>	کتاب	امامت و ولایت روح دیانت	مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر <small>علیه السلام</small>
	پایان نامه	مبانی دین شناختی علوم انسانی اسلامی؛ با تأکید بر قلمرو دین	حمید خدابخشیان خوانساری
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	کتاب	فلسفه وجودی شیطان	مصطفی سلیمانیان
هانیاون	کتاب	مسائل خلافیه فی الامام المهدی بین السننی و الشیعیه	حسین حاجی
مرکز نشر اسرا	کتاب	شفاعت جلوه برتر رحمت	آیت الله جوادی آملی
مرکز نشر اسراء	کتاب	حقیقت و تاثیر اعجاز	آیت الله جوادی آملی
	پایان نامه	تحلیل و بررسی منزلت و جایگاه اهلبیت <small>علیهم السلام</small> نزد جنابله	مصطفی صفاری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
رائد	کتاب	معاد جسمانی از منظر صاحب نظران مسلمان	غلامرضا رضایی
موسسه آینده روشن	کتاب	حدیث حضور	جواد جعفری
پایان نامه		بررسی تطبیقی حقیقت نبوت و مبانی آن در فلسفه اسلامی (فارابی، ابن سینا، اشراق و صدرا) و آیات و روایات	محمد مهدی کیانی
پایان نامه		بررسی مسأله شربه عنوان قرینه ای علیه وجود خداوند	رضا خدری
موسسه فرهنگی هنری مشعر	کتاب	صفات خبری در اندیشه اسلامی	غلامرضا رضایی
جهاد دانشگاهی	کتاب	عدم تعارض علم و دین از منظر علامه طباطبایی و آل‌وین پلانتینگا	علی ارشد ریاحی
مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ	کتاب	حرية المعتقد ابتداءً فی الاسلام	نعیم ساعدی
پژوهشکده باقرالعلوم	کتاب	نقش رفتار انسان در تغییر سرنوشت	مریم سادات زیارتی
دانشگاه مفید	کتاب	تعارض دعاوی در ادیان	عبدالرحیم سلیمانی اردستانی
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	کتاب	بررسی تاریخی تفکر شیعه اثنی عشریه	غلامحسن محرمی
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	کتاب	روش شناسی عقاید دینی	حمیدرضا شاکرین
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	کتاب	علم و اراده الهی	محمدحسن قدردان ملکی
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	کتاب	نگاهی به تاریخ تفکر امامیه	مهدی فرمانیان
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	کتاب	بدعت در نگاه قرآن	علی محمد یزدی
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	کتاب	حکیمانه ترین حکومت	محمدتقی مصباح یزدی
نشر ادیان و مذاهب	کتاب	ارزیابی ادله موافقان و مخالفان علم دینی	مهدی قربان زاده
پیام امام هادی	کتاب	دیبچه ای بر زیارت	موسسه الامام الهادی (علیه السلام)
بنیاد حکمت اسلامی صدرا	کتاب	کلام اسلامی: شرحی بر کشف المراد (دفتر اول خداشناسی)	حسن یوسفیان

اخلاق و عرفان

الف) برگزیده

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
مرکز نشر اسراء	کتاب	ایقاظ النائمین	آیت الله جوادی آملی

ب) شایسته تقدیر

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
	پایان نامه	بررسی و نقد نظریه اخلاقی قانون طبیعی بر مبنای آرای علامه طباطبایی و جان فینیس	رحیم دهقان سیمکانی

ج) شایسته تحسین

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
	پایان نامه	چیستی و چگونگی استكمال نفس در نظام اخلاقی از منظر آیات و روایات	مصطفی فاطمی بصیر
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	کتاب	فلسفه عرفان (ماهیت ها و مؤلفه ها)	علی فضلی
سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	کتاب	اخلاق گفت و گو	علی محمد حسین زاده

د) راه یافته به مرحله دوم داوری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
آیت اشراق	کتاب	خلافت کبری	قربان علی زمانی قمشاهی
	پایان نامه	نقد و بررسی کلامی فرقه عرفان حلقه کیهانی	محمودرضا قاسمی

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
جلیل آقاخانی	انسان کامل از دیدگاه مولوی	کتاب	موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
آیت الله جوادی آملی	دانش و روش بندگی	کتاب	مرکز نشر اسراء
نقی سنائی	اخلاق اوقات فراغت از دیدگاه قرآن و حدیث	پایان نامه	
سید محمود صادقی	تحریر توحید	کتاب	عروج
حسین روحانی نژاد	نقد عرفان های صوفیانه	کتاب	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
محمد عیسی جعفری	بعد عرفانی پیشوایان معصوم با تاکید بر اصحاب سر	پایان نامه	
فرید محمدی مقدم	درستنامه عفاف	کتاب	اعتقاد ما
محمد کاظم بهرامی	اخلاق و آداب قضاوت	کتاب	دفتر نشر معارف
عباس نیکزاد	بررسی تقابل عقل و نفس در مثنوی مولانا	کتاب	دفتر نشر معارف

تاریخ، سیره و تراجم

الف) شایسته تحسین

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
سید عبدالله حسینی	تعامل شیعیان امامیه با دیگر مسلمانان در سه قرن اول هجری	کتاب	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

ب) راه یافته به مرحله دوم داوری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	کتاب	شیخ صدوق	سید حسن طالقانی
نشر معارف	کتاب	غالبان و شیوه های برخورد امامان معصوم با آنها	یداله حاجی زاده
موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	کتاب	گونه شناسی اصحاب امام جواد (علیه السلام) و نقش فرهنگی، اجتماعی و سیاسی آنان	علی واحدی
پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	کتاب	تاریخ نگاری یونس بن بکر (م ۱۹۹ق) در تدوین «سیره نبوی»	حسین مرادی نسب
کانون اندیشه جوان	کتاب	نقد و بررسی انجمن حجتیه	آرش رجبی
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	کتاب	تاریخ نگاری ابن طاووس	مصطفی صادقی
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	کتاب	راهبردهای ائمه در مواجهه با ناهنجاری های اجتماعی	سید علیرضا واسعی
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	کتاب	ابن قبه رازی	عباس میرزایی
	پایان نامه	شیوه های سوگواری در رسای معصومان	سید مسعود عمرانی
دفتر نشر معارف	کتاب	جستاری در تاریخ نگاری معاصر ایران	یعقوب توکلی
دفتر نشر معارف	کتاب	ارتقای مرجعیت شیعه	حسن علیپور وحید
نشرنی	کتاب	جریان های فکری در حوزه معاصر قم	سید محسن طباطبایی فر
بیکران دانش	کتاب	نقد آثار مستشرقان در برخورد پیامبر با یهودیان	زهرا فیروزآبادی
پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	کتاب	منابع تاریخی شیعه (تا قرن پنجم)	محمد رضا هدایت پناه
مؤسسه کتاب شناسی شیعه	کتاب	تنهای شکیبیا- احوال، افکار و آثار شیخ فضل الله نوری	علی ابوالحسنی (منذر)

فقه و اصول

الف) برگزیده

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
	پایان نامه	شئون معصوم و نقش آن در استنباط	سید محمد رضی آصف آگاه

ب) راه یافته به مرحله دوم داوری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
نسیم رضوان	کتاب	اجتهاد شخصیت حقوقی	سید رضا شیرازی
	پایان نامه	بررسی فقهی و حقوقی جراحیهای زیبایی و ترمیمی	ابودز صانعی
	پایان نامه	ماهیت حکم شرعی و انحصار آن در حکم واقعی و تأثیر آن در چگونگی و چیدمان حجج در علم اصول فقه	حسن آب سواران
	پایان نامه	بررسی تعارض فقه و حقوق در تطبیق قاعده عسر و حرج بر مسائل فقهی خانواده	مهدی سجادی امین
	کتاب	حفاظت محیط زیست از دیدگاه اخلاقی، فقهی و حقوقی	مریم بلوچیان طرقی
	پایان نامه	قاعده عدل و نسبت آن با قواعد فقهی دیگر	محمد سلطانی
هانیاوان	کتاب	ضمان الطیب فی الفقه الامامی	حسین حاجی
	پایان نامه	حدود استفاده از املاک و حقوق شخصی و مشترک	یحیی رهایی

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
	پایان نامه	نقد و بررسی مقاصد الشریعه اهل سنت	علی صفاء
	پایان نامه	احکام فقهی عقود و ایقاعات اینترنتی	سید محمد رضا فیاضی
	پایان نامه	جایگاه امتنان در قواعد امتنانی و تطبیقات آن	قادر غدیری
ناشر مولف	کتاب	ربای تولیدی	حسین مهدی پور چاری
مرکز فقهی ائمه اطهار <small>علیهم السلام</small>	کتاب	راه های محرمیت از دیدگاه فقه امامیه	حسن عالمی طامه
	پایان نامه	بررسی احکام بازیافت فاضلاب	عیسی بایرامی هرگلان
اشراق حکمت	کتاب	فقه پدیده های نوپیدا	ابوالقاسم علی دوست
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	کتاب	روش شناسی حکم	خداخواست (محمد) عرب صالحی نصرآبادی
مرکز فقهی ائمه اطهار <small>علیهم السلام</small>	کتاب	حکم (حقیقت، اقسام، قلمرو) سه جلد	سید مجتبی نورمفیدی
	پایان نامه	خمس سرمایه و منافع شرکتها و مؤسسات	سید محسن طباطبایی
	پایان نامه	بررسی احکام فقهی تجمیل به وسیله مداخلات پزشکی	هادی بصیری
	پایان نامه	حجیت اخبار اعتقادی	حسین حیدری
نور ولایت تبریز	کتاب	جایگاه فقهی خیارات در تجارت الکترونیک	حسین جلالی نوبری
مرکز فقهی ائمه اطهار <small>علیهم السلام</small>	کتاب	اصول فقه شیعه (جلد ۱ تا ۱۰)	محمود ملکی
مرکز فقهی ائمه اطهار <small>علیهم السلام</small>	کتاب	موسوعه تطبیقات قواعد الفقهیه	علی سعیدی
	پایان نامه	بررسی احکام زندان و زندانیان از دیدگاه فقه امامیه	حمید رضا قاسمی
پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	کتاب	احکام حریم خصوصی (بر اساس منابع اسلامی)	محمد سروش
موسسه امام صادق <small>علیه السلام</small>	کتاب	الایضاحات السنیه للقواعد الفقهیه	جعفر سبحانی

کتاب مرجع

الف) شایسته تحسین

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
خانه کتاب	کتاب	ماخذشناسی وقف	سیداحمد سجادی جزئی
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	کتاب	کتابشناسی تفصیلی منطق و تاریخ منطق	مرکز پژوهشی دائرة المعارف علوم عقلی اسلامی
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	کتاب	فرهنگ نامه علوم قرآنی	مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی
دارالکفیل (کربلا)	کتاب	مجموعه آثار همایش وحید بهبهانی (کربلا)	دارالترتات النجف الأشرف

ب) راه یافته به مرحله دوم داوری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
نیبک	کتاب	کتابشناسی توصیفی تبلیغ دینی در ایران	سید محسن میرسندسی
مجمع ذخائر اسلامی	کتاب	مستدرک الذریعه الی تصانیف الشیعه	سید احمد حسینی اشکوری
کتابخانه ملی ایران	کتاب	فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنخا)	مصطفی درایتی

ادبیات و هنر

الف) شایسته تقدیر

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	کتاب	جستاری در اصطلاح شناسی و مبانی ادبیات داستانی دفاع مقدس	احمد شاکری

ب) شایسته تحسین

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
دارالحدیث	کتاب	صبح خوش آواز	محمدتقی پورمتقی
عمو علوی	کتاب	وزن ارزشی در شعر کودک	یحیی علوی فرد

د) راه یافته به مرحله دوم داوری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
روایت سیره شهدا	کتاب	رزمنده قاجاقی	مهدی منصوریان
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	کتاب	شور اشراق گفت - نوشته هایی در باره شعر و شخصیت شماری از اصحاب حکمت و ادب	علی اکبر رشاد
بوستان کتاب	کتاب	البلیغ فی المعانی و البیان و البدیع	احمد امین شیرازی
بوستان کتاب	کتاب	معنای هنر شیعی	غلامرضا جلالی
موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث	کتاب	سایه روشن	یحیی علوی فرد
جمال	کتاب	شیرین تراز شکر (۳۶۵ داستان کهن ایرانی)	ابوالفضل هادی منش
جامعه المصطفی ص	کتاب	روش های کارآمد آموزش دستور زبان فارسی به غیر فارسی زبانان	معصومه رضا علیزاده
نیکوروش	کتاب	جان جهان (۱۰۰۱ رباعی تقدیم به امام زمان)	ابوالقاسم غفوری
بوستان کتاب	کتاب	مادران بهشتی	سید مهدی موسوی

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
موسسه فرهنگی انتشاراتی نقش	کتاب	آبشار بی قرار	سید مهدی موسوی
محراب قلم	کتاب	قصه های کربلا	مجید ملامحمدی
هاجر	کتاب	مجموعه (فنون مقاله نویسی، آداب کتاب نویسی، بایسته های پژوهش گروهی، نگارش پایان نامه و رساله علمی، ساز و کارهای پژوهش میدانی)	سید حسین اسحاقی

علوم اجتماعی

الف) شایسته تقدیر

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	کتاب	جامعه شناسی جنسیت با رویکردی اسلامی	حسین بستان

ب) شایسته تحسین

قالب	نام اثر	نویسنده
پایان نامه	تبیین فلسفی اصول عدالت اجتماعی با رویکرد اسلامی	حسن اسمعیل پور نیازی

ب) راه یافته به مرحله دوم داوری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
	پایان نامه	نقش مبانی کلامی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت	احمد شعبانی
قدس	کتاب	نقش استقامت خواص در تشبیت حق	مرضیه سلمانی زارچی
	پایان نامه	ویژگی های اصلی پیشرفت اسلامی عدالت محور و مقایسه آن با الگوی توسعه سرمایه داری لیبرال	حمید رضا جوان
	پایان نامه	ظرفیت شناسی رویکردهای فکری فرهنگی آموزه مهدویت پس از انقلاب در تحقق تمدن اسلامی	محمد رضا برزویی

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
	پایان نامه	مظاهر تمدن اسلامی و هویت خواهی اسلامی در قفقاز	محمد رضا کلان فریبایی
	پایان نامه	شاخصهای رفتاری هویت دینی در بعد اجتماعی از منظر قرآن کریم	محمد احسانی
	پایان نامه	آسیب شناسی فرهنگی جامعه فعلی ایران و راهکارهای برون رفت از آن	سعداله حسینی
زاینده رود	کتاب	فرهنگ عفاف و حجاب؛ شرح وظایف دولت اسلامی	سید علی حسینی قورزانی
	پایان نامه	تأثیر جنگ نرم بر نهاد خانواده و راههای مقابله با آن	سید احمد خلیلی
بنیاد بین المللی فرهنگی هنری امام رضا <small>علیه السلام</small>	کتاب	سبک زندگی رضوی (مجموعه ۸ جلدی)	محمد تقی فعالی
	پایان نامه	تحلیل جامعه شناختی دیدگاه های اندیشمندان حوزه نسبت به توسعه و پیشرفت علم و فناوری های نوین، مطالعه موردی حوزه علمیه قم	مهدی نصیری
	پایان نامه	قلمرو و راهکارهای تبری در روابط اجتماعی از منظر قرآن	طاهره ماهرزاده
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	کتاب	بررسی تطبیقی سازمان روحانیت شیعه با نهاد کلیسای کاتولیک	محمد حسین طاهری آکردی
	پایان نامه	تفریح در سبک زندگی اسلامی	رسول حامد نیا
مرکز پژوهش کاربرد اقتصاد اجتماعی قدر	کتاب	شاخص های سبک زندگی اسلامی	مرکز پژوهش کاربردی اقتصادی اجتماعی قدر
پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	کتاب	نظریه پردازی گامی به سوی تولید علم دینی؛ نظریه اجتماعی ارتباط در قرآن	مجید کافی
سازمان چاپ و نشر دارالحدیث	کتاب	دین و مبانی ارتباطات	حجت الله بیات
موسسه فرهنگی هنری دین و معنویت آل یاسین	کتاب	مدیریت بدن با تاکید بر نگرش اسلامی	علی کیادربندسری
موسسه امام خمینی ره	کتاب	درآمدی بر ارتباطات جمعی از منظر اسلام؛ الگوی رسانه مطلوب	حسن یوسفزاده
	پایان نامه	الگوی ارتباط میان فرهنگی در اسلام	حسن یوسفزاده
	پایان نامه	پیشرفت اجتماعی و شاخص های ساختاری آن از منظر قرآن	محمد رضا آقایی

اقتصاد و مدیریت

الف) شایسته تقدیر

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
احمدعلی یوسفی	اقتصاد تعاونی از منظر اسلام	کتاب	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

ب) راه یافته به مرحله دوم داوری

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
محمدحسین فتاحیان	چشم انداز آینده نگاری راهبردی علم و فناوری ج.ا.ا.	پایان نامه	
جواد ایروانی	پول و بانکداری اسلامی	کتاب	دانشگاه رضوی
محمد علیزاده	سیره نبوی در مدیریت تعارض	کتاب	مؤسسه امام خمینی ره
سید رضا حسینی	الگوهای تأمین اجتماعی از دیدگاه اسلام و غرب	کتاب	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
سید کاظم رجایی	درآمدی بر مفهوم عدالت اقتصادی و شاخص های آن	کتاب	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
محمد حسین کرمی اسنه	توابع رفاه اجتماعی (تبیین دیدگاه ها و بررسی مبانی آنها با نگرش اسلامی)	کتاب	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
محمد اسماعیل توسلی	تحلیل ماهیت پول و بنیانهای اعمال سیاست پولی در اقتصاد اسلامی	کتاب	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
محمد جواد محقق نیا	درآمدی بر شاخص های بانکداری اسلامی	کتاب	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
سید کاظم رجایی	درآمدی بر شاخص های اقتصادی الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت	کتاب	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
مرحوم سید موسی میرمدرس	مدیریت تحول سیاسی در حوزه های علمیه	کتاب	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
	پایان نامه	طراحی الگوی اسلامی صندوق مشترک سرمایه گذاری وقف مبتنی بر آموزه های فقه و شیعه و به کارگیری آن در اقتصاد ایران	مصطفی کاظمی نجف آبادی
نسیم انتظار	کتاب	کسب و کار و نقش آن در اسلام	محمد تقی ناطقی
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)	کتاب	جستارهایی در سازمان و مدیریت با رویکرد اسلامی	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)
حبله رود	کتاب	مؤلفه های موفقیت ائمه جمعه و جماعات در مسجد	مجتبی غفاری

حقوق و علوم سیاسی

الف) شایسته تقدیر

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	کتاب	قدرت سیاسی از منظر قرآن کریم	سید کاظم سید باقری

ب) راه یافته به مرحله دوم داوری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
	پایان نامه	مبانی انسان شناختی حقوق بشر در فلسفه اسلامی و دستاوردها	محمد سالم محسنی
دانشگاه مفید	کتاب	حقوق مالکیت فکری و حقوق بشر	محمد حبیبی مجنده
دانشگاه مفید	کتاب	مجموعه مقالات نقش ادیان و رهبران دینی در مقابله با خشونت علیه کودکان	دانشگاه مفید قم

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
روح الله شریعتی	انتخابات از نگاه فقه	کتاب	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
سید مهدی علیزاده موسوی	نظام سیاسی در اندیشه سید ابوالاعلی مودودی	کتاب	امیرکبیر
مرتضی الیاسی	نظریه حاکمیت الهی بر پایه تحلیل فقهی حقوقی اصل ۵۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	پایان نامه	
نجف لکزایی	اندیشه سیاسی امام خمینی ره	کتاب	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
علی جعفری	اصل حسن نیت در قراردادها	کتاب	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
جواد فخارطوسی	اعاده حیثیت و جبران خسارت معنوی	کتاب	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
مرتضی یوسفی راد	مبانی فلسفه سیاسی مشاء	کتاب	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
احمد درایتی	مستند فقهی قانون مدنی (جلد ۱ تا ۱۱)	کتاب	داد و دانش
ابراهیم موسی زاده	جستارهایی در حقوق عمومی	کتاب	خرسندی
سید جواد راثی ورعی	بررسی فقهی فرمانبرداری و نافرمانی مدنی	کتاب	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و سمت
مهدی معلی	حمایت حقوقی از نوآوری های زیست فناوری	کتاب	سمت (سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها)
هدایت... سلطانی نژاد	بررسی تطبیقی خسارت معنوی	کتاب	میزان دانش
علی آقاجانی قناد	تأثیر مناقشات کلام سیاسی بر رقابت های سیاسی جمهوری اسلامی ایران و ارائه راهکارهای مدیریت مناقشات	پایان نامه	

علوم تربیتی و روان‌شناسی

الف) شایسته تحسین

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
محمد عالم زاده نوری	راهبرد تربیت اخلاقی در قرآن	پایان نامه	

ب) راه‌یافته به مرحله دوم داوری

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
علی رضایی بیرجندی	طب اسلامی (مبانی و اصول)	کتاب	موسسه بوستان کتاب
جواد سبحانی نیا	تعلیم و تربیت برتر	کتاب	زائر
جعفر علی گلی	رشد خلاقیت و شاخص‌های آن در اسلام و روانشناسی	کتاب	موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
ابوالفضل ساجدی	روشهای تربیت اجتماعی در خانواده و شاخصهای آن	کتاب	موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
محمدصادق شجاعی	روان‌شناسی اسلامی (مبانی، تاریخچه و قلمرو)	کتاب	مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
ابوالحسن حقانی	روانشناسی کاربردی ۲	کتاب	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
محمد حسین شریفی نیا	چهره جان (خودشناسی با رویکرد یکپارچه توحیدی)	کتاب	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
محمد بهشتی	فلسفه تعلیم و تربیت اشراق (جلد ۲)	کتاب	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
مسعود نورعلیزاده میانجی	از خداآگاهی تا خودآگاهی و آثار روانشناختی آن	کتاب	موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
مهدی رضایی	تدوین اندیشه‌های صدرالمتألهین شیرازی در حوزه روانشناسی فلسفی و استخراج مدل‌های تربیتی آن	پایان نامه	

تصحیح و تحقیق

الف) برگزیده

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
سعید عرفانیان	عمدة (عیون صحاح الاخبار فی مناقب امام الابرار)	کتاب	مکتبه العلامة المجلسی

ب) شایسته تقدیر

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
علیرضا مسعودی	القانون فی الطب	کتاب	المعی

ج) شایسته تحسین

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
مرکز احیای آثار اسلامی	مناطق الأحکام	کتاب	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
علی فاضلی	اوراق الذهب	کتاب	موسسه کتابشناسی شیعه

د) راه یافته به مرحله دوم داوری

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
اکبر راشدی نیا	مجالس عارفان	کتاب	فرهنگ معاصر
سید حسین آل طه	مولفات العلامة الوکیلی	کتاب	نشر دانش حوزه
ابراهیم عرب پور	شعشعه ذوالفقار در غزوات حیدر کرار	کتاب	بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
مؤسسه بوستان کتاب	کتاب	انيس اللیل (شرح دعای کمیل)	احمد کلباسی اشتری
امامت	کتاب	فقه القرآن	بنیاد فرهنگی امامت
پژوهشکده باقرالعلوم	کتاب	نور الانوار فی شرح کلام خیر الاخیار	حسین تقی زاده
پژوهشکده باقرالعلوم	کتاب	التذکره	محمدکاظم محمودی
مؤسسه کتاب شناسی شیعه	کتاب	احسن الودیعہ فی تراجم مشاہیر مجتہدی الشیعہ	مؤسسه کتاب شناسی شیعه
	کتاب	تکمله الدروس الشرعیہ	بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس

ترجمه

الف) شایسته تحسین

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
اسوه	کتاب	المعجم المفهرس لالفاظ الصحیفه السجادیه	فاطمه احمدی

ب) راه یافته به مرحله دوم داوری

ناشر	قالب	نام اثر	نویسنده
ترجمان وحی	کتاب	ترجمه قرآن کریم به زبان روسی	ناظم زینالف
الهام شرقی	کتاب	el hom contemporaneo y el islam	خاویر السیدس اوروبیو (عبدالکریم)
دار الحدیث	کتاب	روانشناسی مثبت نگر (نظریه ها، پژوهش ها و کاربرت)	محسن زندگی

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
نبیل یعقوب	جامعیه القرآن الکریم	کتاب	مؤسسه العرفان للثقافة الاسلامیه
نبیل یعقوب	الدين و النبوه	کتاب	مؤسسه العرفان للثقافة الاسلامیه
محمد صادق شجاعی	روان شناسی اسلامی (مبانی، تاریخچه و قلمرو)	کتاب	مركز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

آموزشی

الف) راه یافته به مرحله دوم داوری

نویسنده	نام اثر	قالب	ناشر
موسسه بین المللی مطالعات اسلامی	islamic belief system	کتاب	islamic center of england

بخش دوم

معرفی آثار
برگزیده

آثار برگزیده در یک نگاه

ردیف	نام اثر	بدیدآورنده	قالب	گروه علمی	ناشر
۱	جمع القرآن (نقد الوثائق و عرض الحقایق)	سیدعلی شهرستانی	کتاب	تفسیر و علوم قرآن؛	دارالکفیل - کربلا
۲	قواعد تفسیر قرآن	علی اکبر بابایی	کتاب	تفسیر و علوم قرآن؛	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و سمت
۳	تحریر ایقاظ النائمین	آیت الله جوادی آملی	کتاب	اخلاق و عرفان؛	مرکز نشر اسراء
۴	الحياة	محمد رضا حکیمی	کتاب	حدیث، درایه و رجال؛	دلیل ما
۵	الصحابه الکرام	مرحوم محمد علی احمدیان و مرکز احیای آثار اسلامی	کتاب	حدیث، درایه و رجال؛	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
۶	چیستی و نقش قضایای تحلیلی و ترکیبی در منطق و معرفت شناسی	احمد ابوترابی	کتاب	فلسفه	موسسه امام خمینی ره
۷	عمدة (عیون صحاح الاخبار فی مناقب امام الابرار)	سعید عرفانیان	کتاب	تصحیح و تحقیق؛	مکتبه العلامة المجلسی
۸	شئون معصوم و نقش آن در استنباط	سید محمد رضی آصف آگاه	پایان نامه	فقه و اصول؛	
۹	تحلیل معناشناختی، گونه شناختی و هستی شناختی مصلحت از دیدگاه علامه طباطبایی و جان استوارت میل	مهدی برهان	پایان نامه	کلام	

جمع القرآن (نقد الوثائق و عرض الحقائق)

سیدعلی شهرستانی

گروه علمی: تفسیر و علوم قرآن

ناشر: دارالکفیل - کربلا

کتاب حاضر، با ارائه پژوهشی نو در مسئله «جمع قرآن»، این دیدگاه را که خلفا قرآن را گرد آوردند، بررسی و نقد کرده است. به باور مؤلف، این دیدگاه برخلاف سخن خدای متعال است که فرمود: «إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ» و «إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ». افزون بر این، جمع قرآن فقط به وسیله جبرئیل، پیامبر و امام علی، که معصوم بودند، عملی بود؛ نه کسان دیگر.

نویسنده، آنچه را که اهل سنت در باره قرآن امروزی، به قرائت عاصم بن ابی نجود از عبد الرحمن سلمی، بر زبان می آورند، رد کرده و معتقد است که سلمی این قرائت را از امام علی و ابی اموخت؛ نه عثمان و زید؛ زیرا ذهبی در گزارش خود از اسامی طبقه اول قاریان، عثمان را اولین آنها دانسته و با بیان اینکه مغیره بن شهاب مخزومی قرآن را از عثمان آموخت، نامی از سلمی نبرده است. وی، مانند این سخن را در باره زید نیز گفته و با اینکه یادآور شده ابوهریره و ابن عباس قرائت را از زید فراگرفتند؛ ولی باز هم از سلمی نام نبرده است؛ اما ذهبی وقتی نام امام علی (علیه السلام) و ابی و ابن مسعود را می آورد، تصریح می کند که سلمی قرائت را از آنها فراگرفت. بنابراین، مصحف امروزی، همان مصحف رسول الله و مصحف همه صحابه است و تنها به عثمان و زید اختصاص ندارد.

از دیگر مسائلی که لابه لای این کتاب به میان آمده، مسئله «قرآن مُنزل» و «قرآن مُفسَّر» و خلط میان آن دو نزد اهل سنت است. به اعتقاد نویسنده، برخی نسبت های ناروا به شیعه، ناشی از عدم تمیز میان این دو مسئله است.

قواعد تفسیر قرآن

علی اکبر بابایی

گروه علمی: تفسیر و علوم قرآن

ناشر: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و سمت

شناخت قواعد تفسیری مبتنی بر مبانی متقن عقلی، نقلی یا عقلایی، از علوم پیش نیاز تفسیر قرآن است که با وجود آن، تفسیر اجتهادی ضابطه مند و قابل ارزیابی خواهد شد، خطاهای تفسیری کاهش خواهد یافت و سطح فهم و تبیین معانی واقعی آیات و مراد خدای متعال بالاتر خواهد رفت. بر این اساس، کتاب «قواعد تفسیر قرآن»، با استفاده از مباحث اصول فقه، تدوین و در آن، بیش از چهل قاعده تفسیری، بر پایه سیره عقلا در فهم متون و دلایل عقلی و نقلی تبیین شد. برخی از این قواعد عبارت اند از:

۱. لزوم تفسیر آیات طبق قرائت رسول خدا ﷺ؛
۲. لزوم توجه به مفاهیم کلمات در میان عرب های فصیح زمان نزول؛
۳. لزوم شناسایی تمامی معانی کلمات از منابع معتبر و اکتفا نکردن به معانی ارتكازی؛
۴. پرهیز از حمل کلمات بر مجاز بدون قرینه؛
۵. لزوم توجه به تمامی قراین متصل در فهم ظهور آیات؛
۶. لزوم توجه به سیاق؛
۷. لزوم توجه به فضای نزول (سبب و شأن نزول، فرهنگ زمان نزول، زمان و مکان نزول)؛
۸. لزوم توجه به ویژگی های گوینده سخن؛
۹. لزوم توجه به ویژگی های مخاطب؛
۱۰. لزوم توجه به معرفت های بدیهی؛
۱۱. لزوم شناسایی تمامی قراین منفصل آیات و توجه به آنها در فهم مراد خدای متعال از آیات؛
۱۲. لزوم توجه به ضرورت های دینی و مذهبی و اجماع های معتبر در تفسیر آیات؛
۱۳. لزوم توجه به انواع دلالت های آیات؛
۱۴. پرهیز از ذکر معانی باطنی فراعرفی برای آیات بدون مستند روایی؛
۱۵. لزوم علم یا علمی بودن مستندات تفسیر.

ایقاز النائین

عبدالله جوادى آملی

گروه علمی: اخلاق و عرفان

ناشر: مرکز نشر اسراء

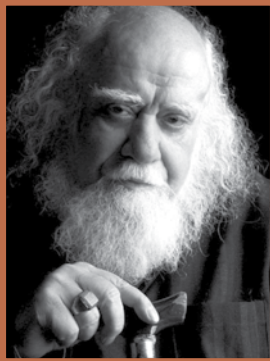
کتاب ايقاظ النائین، نتایج مهم ترین تأملات فلسفی و عرفانی صدر المتألهین است که در آن می‌کوشد با بسط یگانگی حق، بساط کثرت را برجیند و همه را در سایه سار توحید حق بخواند؛ اشیا را اجوف و او را صمد بنامد؛ افراد را فقیر و او را غنی بداند؛ جهان را سیاه جامه و او را سپیدخامه بنگرد و با برآمدن توحید و ربوۀ آن، کثرت را به محاق کشاند؛ ماهیات را باطل الذات و اشیا را تجلیات رب قهار بخواند؛ و این ادعای والا را در جنب قرب حق نشاند.

هنر صدر المتألهین در ايقاظ این است که تخالف ظاهری علوم را عالمانه، حکیمانه و عارفانه به تألف باطنی برساند و قهر و دشمنی ابتدایی را به مهر و دوستی انتهایی بدل کند؛ ابزار حکمت (عقل) را، با اسباب شهود (قلب) در کنار هم آورد.

استاد آیت الله جوادى آملی دام ظلّه که خود پیمایشگر این طریق و همسفر این رفیق است، با منظاری عرفانی و با زبانی برهانی این دیباچۀ توحید را بر کرانه اندیشه و ساحل مکاشفه نشانیده و با جمع سالم عقل و نقل و شهود در پرتو وحی قرآن و سنت ولایی حضرات معصومان علیهم السلام راه مستقری را نشان داده است.

توانمندی و هنر ایشان در این اثر گرانبار، تحریر و آزادسازی مباحث فلسفه و عرفان است که ضمن حفظ مبانی و چارچوب هریک از این دورشته دانش، مقصد اصلی کتاب را آشکار سازد که همانا توجّه دادن به جنبه های نظری و عملی عرفان فیلسوفانه و نگرش توحیدی ناب و زیستی بر مبنای توحید است.

الحياة (جلد ۱ تا ۱۲)

محمد رضا حکیمی

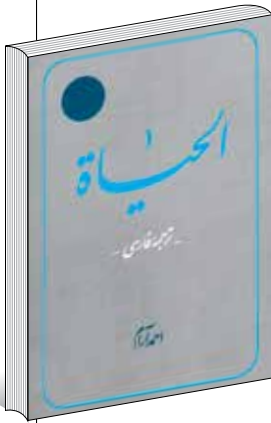
گروه علمی: حدیث، درایه و رجال
ناشر: دلیل ما

کتاب الحیاة، دستاوردی است از کتاب خدا و احادیث مفسران دانا و شارحان راستین آن؛ یعنی پیامبر اکرم و امامان معصوم علیهم السلام که هدف‌های قرآن را بیان و راهنمایی‌های آن را آشکار کرده‌اند. با این نگاه، این کتاب، دانشنامه‌ای می‌ماند که روش زندگی فردی و اجتماعی آزاد و پیشرو را تبیین کرده و انسان‌ها را به پی‌ریزی نظام مردمی و شایسته فراخوانده است.

این کتاب، تبویب موضوعی روایات نیست؛ بلکه تبویب ایدئولوژیک آنها است. نیز تنها به ارائه روایات در هر موضوع بسنده نکرده؛ بلکه آیات را نیز به دست داده و از این رو، کتابی قرآنی-روایی است. تبویب آن نیز نوآورانه است؛ زیرا کسی در این‌گونه سامان‌دهی آیات و روایات، دست پیش نداشته است.

متن عربی این کتاب در شش جلد انتشار یافته که جلد سوم تا ششم آن در باره اقتصاد اسلامی است و تا کنون، کتابی بدین تفصیل که روایی باشد. در این باره فراهم نشده است. این سه جلد، مدخلی است بر استنباط و استخراج مکتب اقتصادی اسلام از آیات و احادیثی که چگونگی «سیر ثروت و امکانات در جامعه اسلامی» را روشن می‌سازند. در کتاب‌های استاد حکیمی، و از جمله الحیاة، بر دو موضوع بیشتر تأکید شده است: «قیام» و «قسط». کتاب‌های ایشان تا پیروزی انقلاب اسلامی، بیشتر بر «قیام» تأکید دارند؛ اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی، ترجیح بند آثار ایشان «عدالت» می‌شود. بنابراین، ایشان یکسره کوشش خود را معطوف به تحقق عدالت کرده و با واکاوی زوایای آن، ذهنیت جامعه را نیز بدین سو کشانیده است.

کتاب حاضر، با قلم احمد آرام، به فارسی ترجمه و به گفته او به ۱۰ تا ۱۲ جلد می‌رسد.

الصحابه الكرام

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

تألیف: مرحوم محمدعلی احمدیان

تصحیح و تحقیق: مرکز احیای آثار اسلامی

گروه علمی: حدیث، درایه و رجال

ناشر: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

این اثر، مجموعه‌ای است تراجم‌نگاری در باره صحابیان گرامی رسول خدا ﷺ که مرحوم شیخ محمدعلی احمدیان نجف‌آبادی، متوفای ۱۴۱۷ قمری، آن را در باره ۵۶۷ صحابی به نگارش در آورده است. مؤلف در این اثر کوشیده است براساس تعریفی که از عدالت صحابه ارائه می‌دهد، عدول صحابه را از میان اصحاب رسول الله ﷺ شناسایی و معرفی کند.

از نظری، آن دسته از صحابه‌ای که بر منهج و طرق اسلامی مشی کنند، عادل هستند. به بیان دیگر، عمل هر صحابی را با سیره رسول خدا ﷺ باید سنجید که اگر موافق و مطابق آن بود، صحابی عادل و الا غیر عادل است. پس معیار عدول و عدم عدول اصحاب، عملکرد آنان است.

ویژگی منحصر این کتاب، نخستین بودنش در معرفی صحابه امامیه است که از آن می‌توان به «تراجم الصحابة الإمامية من أصحاب رسول الله ﷺ» نیز نام برد.

این مجموعه، دارای مقدمه‌ای علمی است که در آن مؤلف قائل به تساوی بین اصحاب شده است و تفاضل و عدم تفاضل میان اصحاب را در مبتنی بر عملکرد آنان می‌داند. وی، نظر جمهور اهل تسنن را در باب صحابه تبیین و پاسخ می‌دهد و در انتها، به هدف خود از تألیف این اثر مبارک که همان ترجمه صحابه شیعه است، می‌پردازد.

کتاب الصحابة الكرام، براساس حروف الفبا در ۲۶ باب مرتب شده که باب پایانی آن، در باره کنیه‌ها است. این اثر در مرکز احیای تراث اسلامی، با روشی علمی، تصحیح و تحقیق و در سه جلد ارائه شده است.

چیستی و نقش قضایای تحلیلی و ترکیبی در منطق و معرفت‌شناسی

احمد ابوترابی

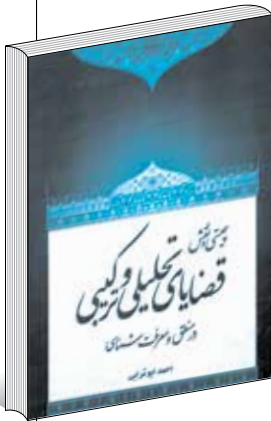
گروه علمی: فلسفه

ناشر: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

نویسنده این اثر، تقسیم قضایا به تحلیلی و ترکیبی را از اساسی‌ترین و جنجالی‌ترین تقسیم‌های قضایا در دانش معرفت‌شناسی دانسته و بر این باور است که این تقسیم، در تاریخ خود، با مخالفان و موافقان بسیاری روبه‌رو بوده است؛ زیرا شاید هیچ زاویه‌ای از آن را نتوان یافت که محل اختلاف نباشد.

وی در این کتاب، نخست به تاریخچه تقسیم، سپس تعریف آن و آن‌گاه نسبت آن با تقسیم‌های دیگر قضایا در فلسفه غرب پرداخته و نشان داده است با توجه به اهداف و کارایی‌هایی که از طرف فلاسفه غرب، به‌ویژه کانت، برای این تقسیم مطرح شده، تعریف مشهور آن نادرست است. به نظر نگارنده، سه تعریف برای قضیه تحلیلی از آثار فیلسوفان غرب و مسلمان می‌توان به دست آورد: تعریف کانت (اخص)، تعریف آیت الله مصباح یزدی (خاص) و تعریف ارسطو و پس از وی لاینیتز (اعم)؛ اما با توجه به اهداف تقسیم، باید تعریف دیگری از قضیه تحلیلی ارائه کرد که نسبت به تعاریف دیگر، عام است.

مؤلف، پس از بررسی تعاریف و دیدگاه‌های فلاسفه غرب در باره قضایای تحلیلی و ترکیبی، این تقسیم را با تقسیم‌های فیلسوفان و منطق‌دانان مسلمان مقایسه کرده و نشان داده است که تقسیم قضایا به تحلیلی و ترکیبی در غرب، هیچ‌یک از انتظارات آنها را برآورده نمی‌کند؛ بلکه این انتظارات، تنها با تقسیم‌های هشت‌گانه قضایا در فلسفه و منطق مسلمانان برآورده می‌شود که عبارت‌اند از: بدهی و نظری؛ اولی و ثانوی؛ ذاتی (ایساغوجی) و عرضی؛ ذاتی (برهان) و عرض غریب؛ حمل ذاتی اولی و شایع؛ شخصی، محصوره، مهمله و طبیعیه؛ خارجی و حقیقیه؛ تجربی و عقلی.

عمده

(عیون صحاح الاخبار فی مناقب امام الابرار)

سعید عرفانیان

گروه علمی: تصحیح و تحقیق

ناشر: مکتبه العلامة المجلسی

ابن بطریق اسدی حلی، یکی از بزرگان عرصه مناقب نویسی است که در اواخر قرن ششم هجری کتاب «العمده» را در فضائل و مناقب امیر المؤمنین و ائمه علیهم السلام تألیف کرد. این کتاب، بهترین و معروف ترین اثر ابن بطریق در این باب است و به همین دلیل، بیشتر علما او را با نام «صاحب العمده» می شناسند. وی در این کتاب، ۹۲۰ حدیث را از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در مناقب امام علی و دیگر ائمه علیهم السلام گزارش داده است. همه این احادیث، از منابع و مسانید معتبر اهل سنت نقل شده است؛ مانند صحیح بخاری و مسلم، مسند احمد، جامع ترمذی، الجمع بین الصحیحین حُمیدی، الجمع بین الصحاح السنه عبّدری، کتاب الفردوس دیلمی و مناقب امیر المؤمنین ابن مغازلی. ابن بطریق، این کتاب را در ۴۴ فصل تنظیم کرده که ۳۶ فصل آن در فضائل امیر مؤمنان علیه السلام و هشت فصل دیگر در این موضوعات است: حضرت فاطمه علیها السلام، امام حسن و امام حسین علیهم السلام، حضرت خدیجه کبریا علیها السلام، جعفر طیار، ابوطالب، دوازده جانشین پیامبر صلی الله علیه و آله، حضرت مهدی علیه السلام، برخی حوادث پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله و دشمنان امیر المؤمنین علیه السلام.

این کتاب، در نوع خود، از بهترین آثار مناقب نویسی و نخستین موسوعه حدیثی بوده که فضائل و مناقب اهل بیت علیهم السلام را از مصادر و منابع اهل سنت در یک جا جمع و با روشی علمی، برخی کاستی های آنها را رفع کرده و سپس به تعلیق و توضیح آنها پرداخته است. العمده، از سلسله مصادر اصلی بحار الانوار است که پس از تحقیق و تصحیح در دو جلد انتشار یافته است.

شئون معصوم و نقش آن در استنباط

سید محمد رضی آصف آگاه

گروه علمی: فقه و اصول

قالب: پایان نامه

این رساله، با دو هدف تدوین یافته است:

یک. استقصای شئون معصوم: اندیشوران اسلامی تا کنون تنها به شأن ابلاغ وحی، ولایت و قضاوت توجه کرده‌اند؛ اما این تحقیق کوشیده است دست کم ۱۴ شأن را برای معصوم برشمرد و آنها را به صورت روشمند بررسی کند. در این بررسی، ابتدا پیشینه و سپس تعریف، ادله و قلمرو هر شأن بیان شده است.

دو. نقش شئون در استنباط: شئون معصوم در استنباط حد اقل پنج گونه تأثیر دارد: تأثیر در تعیین موضوع، شناخت سیره نظری و عملی معصوم، استظهار اولی (کشف حکم)، استظهار ثانوی (جمع عرفی) و حل تعارض ادله. شئون معصوم بعد از استنباط نیز حد اقل دو نقش دارد: کیفیت اجرای احکام و تراحم.

تأثیر شئون معصوم در تعیین موضوع حد اقل چهارگونه است: شناخت موضوع، تغییر و تبدیل موضوع، تعمیم موضوع، کشف مصادیق جدید. تأثیر شئون معصوم در استظهار اولی و کشف حکم حد اقل ده گونه است: تمییز احکام شرعی از غیر شرعی، عمومی از اختصاصی، دائمی از موقت، ثابت از متغیر، الزامی از غیر الزامی، مولوی از ارشادی، ولایی از غیر ولایی، عبادی از غیر عبادی، شناخت نسخ احکام، شناخت میزان فتوا به استحباب و عدم کراهت.

تأثیر شئون معصوم در استظهار ثانوی حد اقل سه گونه است: رتبه‌بندی احکام، عدم حمل بر نسخ و بیان جواز عمل.

پس، بر مجتهد لازم است پیش از فتوا، ابتدا مشخص کند نص از چه شأنی صادر شده و آن‌گاه با در نظر گرفتن نوع شأن معصوم استنباط کند. استنباط بر اساس شئون در برخی موارد متفاوت با استنباط غیر ناظر به شئون است.

تحلیل معناشناختی، گونه شناختی و هستی شناختی مصلحت

از دیدگاه علامه طباطبایی و جان استوارت میل

مهدی برهان

گروه علمی: کلام

قالب: پایان نامه

این رساله، با ارائه تحلیلی معناشناختی، گونه شناختی و هستی شناختی از مصلحت، به بررسی تطبیقی دیدگاه علامه طباطبایی و جان استوارت میل پرداخته و دیدگاه برگزیده را در این باره نشان داده است.

مصلحت از نظر علامه یعنی «بودن شیئی بر مقتضای طبیعت اصلی، به گونه ای که خیر و نفع شایسته بر آن مترتب شود»؛ اما از نظر میل، یعنی «بیشترین خوش بختی برای بیشترین افراد» به «زیستن تا حد امکان، رها از رنج و تا حد امکان، سرشار از خوشی، هم به لحاظ کمیت، هم به لحاظ کیفیت.» تعریف علامه، مطابق جهان بینی توحیدی است؛ نه مصالح تشریحی. تعریف میل نیز نه تنها شامل خدای سبحان و افعالش نیست که به مصالح اخروی هم توجهی ندارد.

بنابراین، نگارنده، مصلحت را به «تناسب هر امری با مقتضای حقیقت اصلی شیئی»، تعریف می کند که جامع مصادیق باشد.

علامه در گونه های مصلحت، به حقیقی و اعتباری، دنیوی و اخروی و تکوینی و تشریحی توجه دارد؛ اما میل، به نوع مطلوبیت، کیفیت و قلمرو خوش بختی و مصلحت انسان.

نگارنده، مصلحت ذاتی و غیری را مبنای تقسیم خود قرار داده است. علامه و میل در اینکه مصلحت دارای هستی واقعی است، با هم اشتراک دارند؛ اما علامه مطابق مبانی هستی شناسی خود، مصلحت را دارای واقعیتی فلسفی و میل بر اساس تجربه گرایی، مصلحت را دارای واقعیتی تجربی می داند. از آثار علامه چهار نحوه هستی واقعی خارجی، منحا از خارج و ذهن، ذهنی و اعتباری برای مصلحت به دست می آید و از آثار میل سه نحوه هستی درونی، بیرونی و ذهنی برای مصلحت می توان برداشت کرد. مطابق دیدگاه برگزیده، مصلحت دارای هستی حقیقی است که گاهی نحوه هستی آن بالفعل و گاهی بالقوه است.

بخش سوم

معرفی آثار
شایسته تقدیر

آثار شایسته تقدیر در یک نگاه

ردیف	عنوان	پدیدآورنده	قالب	گروه علمی	ناشر
۱	اقتصاد تعاونی از منظر اسلام	احمدعلی یوسفی	کتاب	اقتصاد و مدیریت	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۲	قدرت سیاسی از منظر قرآن کریم	سید کاظم سید باقری	کتاب	حقوق و علوم سیاسی	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۳	جامعه شناسی جنسیت با رویکردی اسلامی	حسین بستان	کتاب	علوم اجتماعی	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
۴	گام‌های پسین در فلسفه برین (گام مبانی)	حسین عشاقی	کتاب	فلسفه	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۵	آشنایی با فلسفه علم معاصر	رضا صادقی	کتاب	فلسفه	سمت
۶	جستاری در اصطلاح شناسی و مبانی ادبیات داستانی دفاع مقدس	احمد شاکری	کتاب	ادبیات و هنر	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۷	القانون فی الطب	علیرضا مسعودی	کتاب	تصحیح و تحقیق	المعی
۸	نقش معناشناسی زبانی در تفسیر قرآن با تأکید بر ساختگرایبی و نظریه ایزوتسو	غلام محمد شریعتی	پایان نامه	تفسیر و علوم قرآن	
۹	بررسی و نقد نظریه اخلاقی قانون طبیعی بر مبنای آرای علامه طباطبایی و جان فینیس	رحیم دهقان سیمکانی	پایان نامه	اخلاق و عرفان	

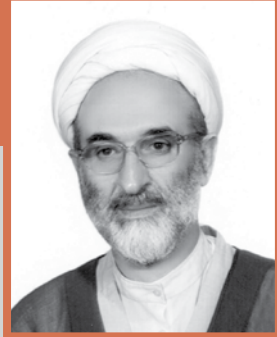

اقتصاد تعاونی از منظر اسلام

احمد علی یوسفی

گروه علمی: اقتصاد و مدیریت

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

نویسنده این اثر، با این باور که «بر اساس تعالیم اسلامی می‌توان الگوی مطلوبی از اقتصاد تعاونی ارائه داد»، کتاب خود را در دو بخش سامان داده است. وی، در بخش اول، به شناسایی ابعاد و تحولات تاریخی اقتصاد تعاونی به عنوان پدیده‌ای مستحدثه می‌پردازد و در بخش دوم، به مبانی بینشی و ارزشی اقتصاد تعاونی از منظر اسلام توجه و با تحقیق در باره اصول و اهداف اقتصاد تعاونی، مدل‌های اجرایی و آثار اقتصادی آنها را بر اساس تعالیم اسلامی ارائه می‌کند.

مؤلف، در این کتاب، با روش اسنادی و تاریخی و پس از توصیف و تحلیل محتوای گردآوری شده از منابع اقتصاد تعاونی و منابع اصیل اسلامی، از معارف گوناگون در چهار محور ذیل استفاده کرده است:

۱. مبانی اعتقادی و ارزشی اسلام در حوزه رفتارهای اجتماعی و اقتصادی؛
 ۲. فقه باب معاملات اسلام؛
 ۳. آموزه‌های نظام اقتصادی سرمایه‌داری و کمونیسم؛
 ۴. آموزه‌های نظام اقتصادی اسلام.
- او همچنین، نتایج تحقیق خود را این‌گونه برشمرده است:
۱. کشف الگوی مطلوب اقتصاد تعاونی بر اساس تعالیم اسلامی؛
 ۲. اثبات همسویی الگوی اقتصاد تعاونی بر اساس تعالیم اسلامی با مبانی بینشی، ارزشی و اهداف نظام اقتصادی اسلام؛
 ۳. ناسازگاری الگوی اقتصاد تعاونی با آموزه‌های نظام اقتصادی کمونیسم و سرمایه‌داری؛
 ۴. اقتصاد تعاونی بر اساس تعالیم اسلامی، الگوی مناسبی است برای تولید متعادل، رفع بیکاری، ایجاد اشتغال متعادل، کنترل رکود و تورم، توزیع عادلانه ثروت و درآمد در جامعه و جلوگیری از انحصارات؛
 ۵. اقتصاد تعاونی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، دارای ظرفیت مناسبی است برای وصول نظام اقتصادی اسلام به اهداف خود.

قدرت سیاسی از منظر قرآن کریم

سید کاظم سید باقری

گروه علمی: حقوق و علوم سیاسی

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

نگارنده این اثر بر این باور است که قدرت، واژه‌ای پرابهام و چندپهلوی دارای جایگاهی برجسته در تحلیل اندیشه‌های سیاسی است. وی، برای فهم بهتر این واژه، کوشیده است که آن را از منظر قرآن کریم، اولین و بنیادی‌ترین منبع اندیشه سیاسی اسلام، بررسی کند. بر این اساس، پرسش اصلی پژوهش خود را این‌گونه بیان کرده است که دیدگاه قرآن در باره قدرت سیاسی چیست و شاخص‌ها و عناصر آن کدام است؟

مؤلف، در پاسخ به این پرسش، بر این فرضیه تأکید کرده است که از نگاه هنجاری قرآن کریم، قدرت سیاسی، با شاخص‌های مطلوبی همانند رشد، عدالت، آزادی، امنیت و تعاون، ابزاری خواهد بود برای حیات سیاسی انسان و هدایت جامعه به سوی ارزش‌های توحیدی و سعادت. همچنین، با رویکرد واقع‌گرایانه قرآن به جامعه، انسان و مسائل پیرامونی آن، می‌توان در باره ماهیت، خاستگاه، گونه‌ها، شاخص‌ها و مهارت قدرت سیاسی، از آیه‌های قرآن برداشت و استنباط کرد؛ چرا که در قرآن کریم، راهبردها و مسائل کلان سیاسی - اجتماعی بیان شده است.

نویسنده، برای بررسی و فهم قدرت سیاسی از منظر قرآن، روش تفسیر اجتهادی را در این اثر به کار برده است؛ روشی که مفسر با تکیه بر کتاب، سنت، اصول محاوره عقلایی و با تأکید بر عنصر خردورزی، از قرآن کریم برداشت می‌کند. وی در این روش، بر پایه امکانات سه‌گانه «قدرت تفکر و تدبیر، مقدمات علمی تفسیر و ارتباط با مجاری وحی» به مفهوم قدرت و مفاهیم همسو، چیستی، مبانی، مؤلفه‌ها، گونه‌شناسی، شاخص‌ها، کارکردها، پیامدها، آسیب‌شناسی و توزیع و تحدید قدرت پرداخته است.

جامعه‌شناسی جنسیت با رویکردی اسلامی

حسین بستان

گروه علمی: علوم اجتماعی

ناشر: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

جامعه‌شناسی جنسیت، شاخه‌ای از جامعه‌شناسی است که تمایزهای اجتماعی میان زن و مرد را بررسی و چرایی و چگونگی شکل‌گیری این تمایزها و پیامدهای اجتماعی آنها را تبیین می‌کند. با توجه به کاستی‌های محتوایی متون جامعه‌شناسی جنسیت، این کتاب در قالب متنی آموزشی نگارش یافت. هدف از تدوین این اثر، نشان دادن ظرفیت متون دینی برای تبیین‌های علمی و کارکردی منطبق بر آموزه‌های اسلامی در زمینه جامعه‌شناسی جنسیت بوده است.

مباحث این کتاب در سیزده فصل تنظیم شده که فصل نخست آن، مروری بر مهم‌ترین نظریه‌های جامعه‌شناسی جنسیت است. فصل دوم، پاره‌ای مبانی پارادایمی شامل مبانی معرفت‌شناختی، انسان‌شناختی و ارزش‌شناختی را بررسی کرده که شالوده‌دیگر مباحث کتاب بوده و در فهم بهتر آنها دخیل است. در فصل سوم، چند نظریه اصلی در باب جامعه‌پذیری جنسیتی مرور و ارزیابی شده است. در فصل چهارم، از چند ارزش جنسی اساسی در فرهنگ اسلامی شامل عفت، غیرت، تفکیک جنسی و حجاب سخن به میان آمده است. فصل‌های دیگر کتاب، هر کدام به یکی از نهادهای اجتماعی و جایگاه جنسیت در آن اختصاص دارد. این نهادها عبارت‌اند از: ازدواج، خانواده، دین (جنبه‌های نهادی دین)، آموزش و پرورش، اقتصاد، سیاست، قانون، سلامت، فراغت و تفریح، ارتباط رسانه‌ای و جنگ.

در هر یک از مباحث این کتاب، کوشش شده است ضمن بیان مسئله یا مسائل اصلی و اشاره‌ای گذرا به ابعاد هنجاری آن و پس از مروری بر تبیین‌های علمی و کارکردی مطرح در ادبیات جامعه‌شناسی جنسیت، تبیین‌هایی با رویکرد اسلامی ساخته و امکان مقایسه رویکرد اسلامی با رویکردهای رقیب تا حدودی فراهم شود.

گام‌های پسین در فلسفه برین (گام مبانی)

حسین عشاقی

گروه علمی: فلسفه

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

فلسفه‌های رایج مشائی، اشراقی و متعالی بر دو نظریه اصلی متکی هستند: يك. تکثر «هستی» به معنای مطلق واقعیت که در همه فلسفه‌های رایج، به‌گونه‌ای، اصل آن مسلم گرفته شده است؛ اگر هم اختلافی هست، در مقدار و چگونگی آن است.

دو. حکم‌پذیری «هستی» که این هم اصلی مسلم در این‌گونه فلسفه‌ها پنداشته شده است.

بر این دو نظریه، نه تنها برهانی نیست؛ بلکه بر نفی آنها براهینی می‌توان ارائه کرد. بنابراین، پذیرش این دو نظریه، شکافی را بین فلسفه‌های رایج و فلسفه واقعی ایجاد کرده است که ضرورت دارد فلسفه دیگری بر پایه کثرت‌ناپذیری و حکم‌ناپذیری هستی بنا گذاشت. کتاب حاضر به دنبال بازتولید چنین فلسفه‌ای است.

این کتاب، در دو بخش اصلی سامان یافته است. بخش اول، به قضیه حکم‌ناپذیری «هستی» اختصاص یافته و در آن با براهینی اثبات شده که نه «هستی» حکم‌پذیر است و نه می‌توان آن را موضوع فلسفه اولی قرار داد. از این رو، نمی‌توان مسائلی را برای چنین موضوعی اثبات کرد. همچنین، این بخش، به مبانی و مسائل اصلی هر سه مکتب مشائی، اشراقی و متعالی پرداخته و بطلان یا نارسایی آنها را به دلیل موضوع بودن «هستی» و حکم‌پذیری آن، نشان داده است. نتیجه این بخش آن شده است که فلسفه‌های رایج در موضوع، حکم و مسائل دچار خطا یا نارسایی اند. پس، لازم است فلسفه اولی را با موضوع، حکم و مسائل جدید از نو آفرید.

بخش دوم، ابتدا موضوع فلسفه اولی را «وجود متجلی» دانسته؛ سپس به مبادی تصدیقی لازم برای انعقاد يك فلسفه اولی پرداخته و ده نمونه از این مبادی را اثبات کرده است.

آشنایی با فلسفه علم معاصر

رضا صادقی

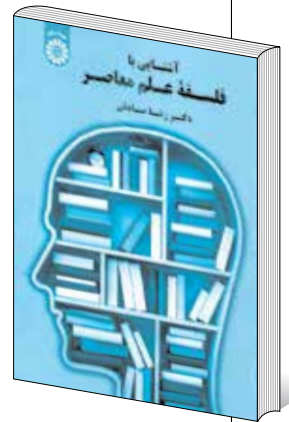
گروه علمی: فلسفه

ناشر: سمت

کتاب حاضر، با تکیه بر مبانی معرفتی فلسفه اسلامی، دو رویکرد تجربه‌گرایی و نسبی‌گرایی را که بر فلسفه علم معاصر سایه افکنده‌اند، تحلیل و نقد می‌کند. سیر بحث‌ها در این اثر به گونه‌ای است که امکان مباحث تطبیقی را نیز در این زمینه فراهم می‌سازد و در آن با تقویت عقل‌گرایی و واقع‌گرایی، از عینیت دانش تجربی دفاع می‌شود.

مباحث این کتاب در هشت فصل تنظیم شده است که فصل نخست آن، از روش تجربی و مسئله استقرا بحث می‌کند. فصل دوم تا پنجم، به سه مکتب اصلی فلسفه علم در قرن بیستم، یعنی اثبات‌پذیری، ابطال‌پذیری و نسبی‌گرایی اختصاص دارد. در بحث از اثبات‌پذیری بیشتر به دیدگاه حلقة وین توجه و لوازم آن در حوزه‌های مختلف بررسی و نقد شده است. فصل سوم به دیدگاه پوپر، واسط بین پوزیتیویسم و نسبی‌گرایی، می‌پردازد و در آن استدلال می‌شود که این دیدگاه دارای ناسازگاری‌های درونی متعددی است. در فصل چهارم، از دیدگاه تامس کوهن، یکی از نمونه‌های بارز نسبی‌گرایی در دوران معاصر، بحث شده است. فصل پنجم، مشکلات تجربه‌گرایان را در بحث از مفهوم تبیین نشان می‌دهد و از اصل علیت دفاع می‌کند. این فصل، زمینه‌ای است برای فصل ششم که به دفاع از عقل‌گرایی اختصاص دارد. ماتریالیسم و ادعای جدایی دانش از ارزش، دو پیش‌فرض اصلی تجربه‌گرایان معاصر به شمار می‌رود که دو فصل پایانی کتاب به نقد آنها می‌پردازد.

نگارنده این اثر، در جمع‌بندی نهایی کتاب خود تلاش کرده است چشم‌اندازی را به تصویر بکشد که در آن بتوان، بدون گرفتار شدن به نسبی‌گرایی، از درهم‌تنیدگی دانش و ارزش دفاع کرد.

جستاری در اصطلاح‌شناسی و مبانی ادبیات داستانی دفاع مقدس

احمد شاکری

گروه علمی: ادبیات و هنر

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

تنوع اصطلاحات موجود در حوزه ادبیات داستانی دفاع مقدس و فقدان پژوهش‌های بنیادین در مقایسه و تحلیل اصطلاح‌ها و ارجاع هر یک به مبانی نظری، حقیقت دفاع مقدس را در پس مشترکات لفظی و شبهات ادبی و غیرادبی از دید اهالی ادب پنهان ساخته است. بنابراین، پرداختن به اصطلاح‌شناسی، اولین گام برای تصور گونه ادبیات داستانی دفاع مقدس و مدخلی برای ورود به چیستی آن خواهد بود. در این گام، ژرف‌ساخت آثار داستانی دفاع مقدس و نسبت آنها با مقولاتی چون: انسان‌شناسی، جهان‌شناسی، خداشناسی و روایت‌شناسی نیز تعیین خواهد شد.

این پژوهش، پیش از تبیین مبادی معرفتی و زمینه‌های شکل‌گیری اصطلاح ادبیات داستانی دفاع مقدس، ماهیت و مراتب «دفاع» و «تقدس» را در معارف اسلامی بررسی و نسبت این دو را با ادبیات روایی نوین نشان داده است. همچنین، با بررسی تقسیم‌بندی‌ها، تحلیل تعاریف مستخرج از تقسیمات و پاسخگویی به مهم‌ترین پرسش‌ها و شبهات ناظر بر هر تقسیم‌بندی، به تبیین اصطلاح ادبیات داستانی دفاع مقدس پرداخته است. در این روند، دسته‌بندی بی‌پیشینه‌ای از آرا و گستره‌ای از شبهات رایج نیز ارائه شده است.

نویسنده، برای تبیین اصطلاح مختار این تحقیق، به برخی لوازم و ابعاد داستانی و روایی آن و امکان‌سنجی تحقق آن در حوزه ثبوتی پرداخته است. از این منظر، کتاب حاضر رویکردی عقلی - فلسفی داشته و این مقوله را امر امکانی دانسته است. پیوست مباحث عقلی و فلسفی در حوزه فلسفه داستان و نتایج مستخرج از آموزه‌های فلسفه اسلامی، از رویکردهای بی‌پیشینه در حوزه ادبیات داستانی دفاع مقدس است. همچنین کاربردی‌ترین استنادات نقلی به آیات و روایات در تبیین وجوه معرفتی «دفاع» و «تقدس» دیگر ویژگی این پژوهش است.

القانون فی الطب

علیرضا مسعودی

گروه علمی: تصحیح و تحقیق
ناشر: المعی

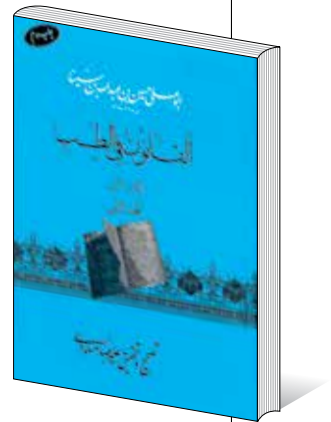
این کتاب، اثری جاودانه در طب مزاجی و اخلاطی است که پس از تألیف، محور تدریس و تحقیق قرار گرفت و به زبان های زنده دنیا ترجمه شد. قانون، هفت قرن در محافل علمی اروپا درخشیده و در مشرق زمین نیز تا کنون دانش پژوهان طب را مجذوب خود کرده است.

کتاب قانون به لحاظ سیاق عبارات، نگارش مطالب و گردآوری منطقی اطلاعات طبی ممتاز است؛ زیرا به خامه طبیبی حکیم و ادیب تحریر یافته و همین، سبب شده است که از دیگر کتاب ها سبقت بگیرد و در تدریس و تدریس بر کتاب های ارزشمند دیگری چون الحاوی رازی و کامل الصناعه اهوازی برتری یابد.

ساختار قانون شامل پنج کتاب است. کتاب اول، در کلیات و مبانی و دارای چند فن است که به دلیل جامعیت، نگارش منطقی و شیوه درست استدلال منحصر به فرد است و شارحان بسیاری در شرح و بسط آن کوشیده اند. کتاب دوم، داروهای مفرد را به ترتیب حروف ابجد برشمرده و کتاب سوم و چهارم، شامل امراض جزئی و کلی است. در کتاب پنجم، داروهای ترکیبی آمده است.

این کتاب، تا کنون نسخه چاپی خوبی نداشته یا به خوبی تصحیح نشده است؛ البته دو تصحیح نسبتاً خوب دارد که یکی در سال ۱۲۹۵ قمری، توسط سیدرضی طباطبائی و غلام علی شاملو (صدرالاطباء) به خط میرزا محمدعلی تهرانی به صورت چاپ سنگی انتشار یافت. تصحیح دوم، سال ۱۹۸۱ میلادی توسط حکیم عبد الحمید، مؤسس دانشگاه همدرد، در هند چاپ شد.

تصحیح و تحقیق حاضر، همراه گزیده ای از شروح قانون، با چهار نسخه قانون مقابله و در پاورقی آورده شد. نسخه سنگی تهران، اساس تصحیح قرار گرفت و کتاب اول (کلیات) به دلیل آموزشی بودنش، اعراب گذاری شد.

نقش معناشناسی زبانی در تفسیر قرآن با تأکید بر ساختگرایی و نظریه ایزوتسو

غلام محمد شریعتی

گروه علمی: تفسیر و علوم قرآن

قالب: پایان نامه

معناشناسی زبانی که معنا را از خلال روابط معنایی واژگان آن جست‌وجو می‌کند، نقش مؤثری در کشف مفاد و مراد الهی در قرآن دارد. این تحقیق، تلاش دارد با رهیافت توصیفی و تحلیلی و با رویکرد انتقادی، نقش معناشناسی زبانی در تفسیر قرآن را با تأکید بر ساختگرایی و نظریه ایزوتسو بررسی و تحلیل نماید.

در این پژوهش نشان داده شده است که کنش‌های زبانی و هویت ارزشی واژگان قرآن بر پایه دو اصل هم‌نشینی و جاننشینی در دو سطح زبان و گفتمان ظهور می‌یابد. روابط جاننشینی واژگان قرآن در سطح زبان، در قالب هم‌معنایی، شمول معنایی، چندمعنایی، و تقابل معنایی آشکار می‌شوند؛ اما در سطح گفتمان قرآن، در مقولات مجاز، کنایه، استعاره، استلزام و ... امکان طرح می‌یابند.

هم‌نشینی‌ها نیز مجموعه خوش‌ساختی از جانشین‌ها است که در قالب مؤلفه‌های فوق بر سطح هم‌نشینی در متن قرآن، هم‌ایند می‌شوند و با ایجاد محدودیت‌ها در قلمرو معانی یک‌دیگر و ساخت الگوی معنادار، این نتایج را به دست می‌دهند: کشف مرادات الهی، نظم زبانی اعجاز‌آمیز قرآن، تنقیح برخی قواعد عام و خاص تفسیر.

این تحقیق، مبانی نظری برخی از مکتب‌های معناشناختی را که با ایده نسبیت در فهم همسویی دارند، بررسی و آنها را نقد کرده است؛ نظیر مکتب بن که ایزوتسو نیز از آن تأثیر پذیرفته است.

همچنین تحقیق حاضر با رهیافت تطبیقی، برخی کاستی‌های معناشناسی قومی را، که به مثابه روشی مستقل در حوزه مطالعات قرآنی مطرح است، چنین بر شمرده است: بی‌توجهی به مفاد استعمالی همه واژه‌ها، تقطیع سیاق، توجه نکردن به ویژگی‌های گوینده و روایات تفسیری و گرایش به متن‌محوری.

بررسی و نقد نظریه اخلاقی قانون طبیعی بر مبنای آرای علامه طباطبایی و جان فینیس

رحیم دهقان سیمکانی

گروه علمی: اخلاق و عرفان

قالب: پایان نامه

این رساله، با تبیین نظریه اخلاقی قانون طبیعی و بررسی سیر تاریخی آن، دیدگاه علامه طباطبایی و جان فینیس را در این باره تبیین و براساس سه رهیافت وجودشناختی، معرفت شناختی و روان شناختی این دو دیدگاه را با هم مقایسه و تفاوت‌ها و شباهت‌ها آن دو را نشان داده است.

اخلاق مبتنی بر طبیعت، روش فهم سعادت و راه‌های وصول به آن براساس ظرفیت‌ها و قوای طبیعی انسان است که در سنت یونانی و بعدها در نگرش آکوئیناس و سنت آکوئینی دنبال شد. جان فینیس، از اندیشمندان معاصر و از پیروان این سنت اخلاقی، کوشیده است که با پیروی از آکوئیناس، ارزش‌های اخلاقی را از طبیعت آدمی اقتباس کند. علامه طباطبایی نیز دیدگاه‌های اخلاقی خود را بر سرشت طبیعی انسان و ظرفیت‌های طبیعی او مبتنی ساخته و تقریری را از نظریه اخلاقی قانون طبیعی در سنت اسلامی تحریر کرده است.

دیدگاه این دو اندیشمند معاصر، علی‌رغم شباهت‌ها، تفاوت‌هایی نیز دارد که آنها را می‌توان در سه رهیافت عمده وجودشناختی، معرفت شناختی و روان شناختی (انگیزشی) بررسی و در باره موجه بودن هر یک داوری کرد. علامه، برخلاف فینیس، به لحاظ وجودشناختی، با اشکالاتی همانند محدود بودن لیست خیرات پایه، بیگانه‌انگاشتن خیرات پایه و اولویت نداشتن برخی بر برخی دیگر مواجه نیست. همچنین، به لحاظ معرفت شناختی، با ابهامات محدوده شناخت و فرایند شناخت رضایت الهی درگیر نیست. به لحاظ روان شناختی نیز، دلایل عمل را از یک دیگر تفکیک و با تأکید بر غایت اخروی، انگیزه فاعل اخلاقی را به انگیزه‌ای الهی مبدل کرده است. بنابراین، رهیافت علامه در سه بُعد مذکور، توجیه معقول‌تری دارد.

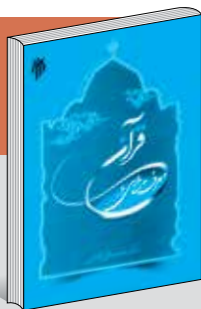
بخش چهارم

معرفی آثار
شایسته تحسین

آثار شایسته تحسین در یک نگاه

ردیف	عنوان	پدیدآورنده	قالب	گروه علمی	ناشر
۱	معرفت شناسی در قرآن	محمدتقی فعالی	کتاب	تفسیر و علوم قرآن	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
۲	چیستی و چگونگی استکمال نفس در نظام اخلاقی از منظر آیات و روایات	مصطفی فاطمی بصیر	پایان نامه	اخلاق و عرفان	
۳	فلسفه عرفان (ماهیت ها و مؤلفه ها)	علی فضلی	کتاب	اخلاق و عرفان	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۴	اخلاق گفت و گو	علی محمد حسین زاده	کتاب	اخلاق و عرفان	سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۵	وزن ارزشی در شعر کودک	یحیی علوی فرد	کتاب	ادبیات و هنر	عمو علوی
۶	صبح خوش آواز	محمدتقی پورمتقی	کتاب	ادبیات و هنر	دارالحدیث
۷	تعامل شیعیان امامیه با دیگر مسلمانان در سه قرن اول هجری	سید عبدالله حسینی	کتاب	تاریخ، سیره و تراجم	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
۸	المعجم المفهرس لالفاظ الصحیفه السجادیه	فاطمه احمدی	کتاب	ترجمه	اسوه
۹	معادشناسی فلسفی ابن سینا و ملاصدرا و ارزیابی آن بر مبنای قرآن کریم	دلبر شجاع اباجلو	پایان نامه	فلسفه	
۱۰	اوراق الذهب	علی فاضلی	کتاب	تصحیح و تحقیق	موسسه کتابشناسی شیعه
۱۱	جایگاه اعتقاد در ارزیابی روایان از دیدگاه اهل سنت	محسن افضل آبادی	کتاب	حدیث، درایه و رجال	مشعر
۱۲	تبیین فلسفی اصول عدالت اجتماعی با رویکرد اسلامی	حسن اسمعیل پور نیازی	پایان نامه	علوم اجتماعی	
۱۳	راهبرد تربیت اخلاقی در قرآن	محمد عالم زاده نوری	پایان نامه	علوم تربیتی و روانشناسی	
۱۴	مجموعه آثار همایش وحید بهبهانی (کربلا)	دار التراث النجف الاشرف	کتاب	کتاب مرجع	دارالکفیل (کربلا)
۱۵	ماخذشناسی وقف	سیداحمد سجادی جزئی	کتاب	کتاب مرجع	خانه کتاب
۱۶	کتابشناسی تفصیلی منطق و تاریخ منطق	مرکز پژوهشی دائرة المعارف علوم عقلی اسلامی	کتاب	کتاب مرجع	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
۱۷	فرهنگ نامه علوم قرآنی	مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی	کتاب	کتاب مرجع	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
۱۸	اسلام رحمانی	حسن علیپور وحید	کتاب	کلام	دفتر نشر معارف
۱۹	مناطق الأحکام	مرکز احیای آثار اسلامی	کتاب	تصحیح و تحقیق	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

معرفت شناسی در قرآن

محمدتقی فعالی

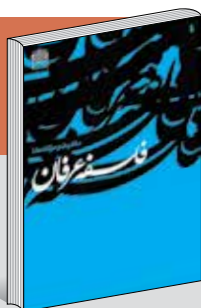
گروه علمی: تفسیر و علوم قرآن
ناشر: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

چیستی و چگونگی استكمال نفس در نظام اخلاقی از منظر آیات و روایات

مصطفی فاطمی بصیر

گروه علمی: اخلاق و عرفان
قالب: پایان نامه

فلسفه عرفان (ماهیت‌ها و مؤلفه‌ها)

علی فضلی

گروه علمی: اخلاق و عرفان
ناشر: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

اخلاق گفت و گو

علی محمد حسین زاده

گروه علمی: اخلاق و عرفان
ناشر: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

وزن ارزشی در شعر کودک

یحیی علوی فرد
گروه علمی: ادبیات و هنر
ناشر: عمو علوی

صبح خوش آواز

محمدتقی پورمتمقی
گروه علمی: ادبیات و هنر
ناشر: دارالحدیث

تعامل شیعیان امامیه با دیگر مسلمانان در سه قرن اول هجری

سید عبدالله حسینی
گروه علمی: تاریخ، سیره و تراجم
ناشر: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

المعجم المفهرس لالفاظ الصحیفة السجادیة

فاطمه احمدی
گروه علمی: ترجمه
ناشر: اسوه

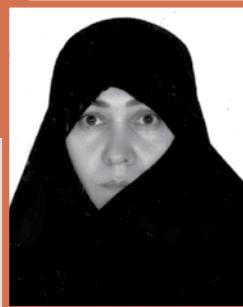

معادشناسی فلسفی ابن سینا و ملاصدرا و ارزیابی آن بر مبنای قرآن کریم

دلبر شجاع آباجلو

گروه علمی: فلسفه

قالب: پایان نامه

اوراق الذهب

علی فاضلی

گروه علمی: تصحیح و تحقیق

ناشر: موسسه کتابشناسی شیعه

جایگاه اعتقاد از دیدگاه اهل سنت

محسن افضل آبادی

گروه علمی: حدیث، درایه و رجال

ناشر: مشعر

تبیین فلسفی اصول عدالت اجتماعی با رویکرد اسلامی

حسن اسمعیل پور نیازی

گروه علمی: علوم اجتماعی

قالب: پایان نامه

راهبرد تربیت اخلاقی در قرآن

محمد عالم زاده نوری

گروه علمی: علوم تربیتی و روانشناسی

قالب: پایان نامه

مجموعه آثار همایش

وحید بهبهانی (کربلا)

دار التراث النجف الاشرف

گروه علمی: کتب مرجع

ناشر: دارالکفیل (کربلا)

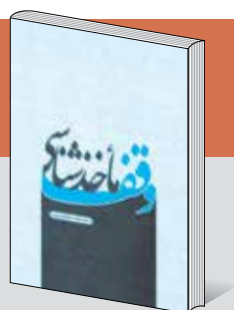

ماخذشناسی وقف

سیداحمد سجادی جزئی

گروه علمی: کتب مرجع

ناشر: خانه کتاب

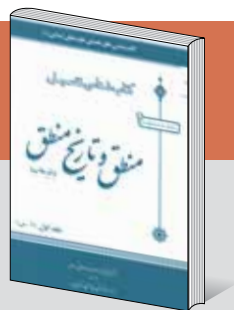

کتابشناسی تفصیلی منطق و تاریخ منطق

مرکز پژوهشی دایره المعارف علوم عقلی اسلامی

گروه علمی: کتب مرجع

ناشر: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

فرهنگ نامه علوم قرآنی

مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی
گروه علمی: کتب مرجع
ناشر: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

اسلام رحمانی

حسن علیپور وحید
گروه علمی: کلام
ناشر: دفتر نشر معارف

مناط الأحكام

مرکز احیای آثار اسلامی
گروه علمی: تصحیح و تحقیق
ناشر: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

بخش پنجم

معرفی شخصیت‌های ویژه علمی همایش

آیت الله العظمی حاج شیخ لطف الله صافی گلپایگانی مد ظله العالی
مرحوم آیت الله العظمی سید عبد الکریم موسوی اردبیلی رحمه الله علیه

اشاره

یکی از بخش های همایش کتاب سال حوزه، معرفی و تجلیل از «شخصیت های ویژه علمی» حوزه است. همه ساله با تصویب شورای علمی همایش، از شخصیت های برجسته حوزه های علمیه که خدمات علمی قابل توجهی ارائه نموده اند، به عنوان «شخصیت ویژه علمی همایش» تجلیل به عمل می آید. سوابق علمی درخشان در آثار مکتوب، میزان تأثیرگذاری و قابل توجه بودن خدمات، ابداع، خلاقیت و نوآوری خاص در حوزه مربوط، برخی از ملاک های انتخاب شخصیت های علمی همایش کتاب سال حوزه است.

در هجدهمین دوره همایش کتاب سال حوزه دو تن از شخصیت های برجسته حوزه های علمیه مورد تجلیل قرار می گیرند که در این بخش به اختصار معرفی می شوند.

آیت الله العظمی
حاج شیخ لطف الله
صافی گلپایگانی مد ظله العالی

شخصیت برجسته و فقیه مهدویت‌پژوه حوزه‌های علمیه

ملا محمدعلی، هم‌بحث میرزای شیرازی، بود که بانویی فاضله، باتقوا، شجاع، متعبد، متعهد و عاشق اهل بیت، علیهم السلام، به شمار می‌آمد.

آیت الله العظمی صافی، در سن نوجوانی با ورود به حوزه علمیه گلپایگان قدم به وادی علم و معنویت نهاد و بسیاری از کتاب‌های ادبیات، کلام، تفسیر، حدیث، فقه و اصول را تا پایان سطح از محضر پدر بزرگوارش فراگرفت.

آیت الله العظمی حاج شیخ لطف الله صافی، سال ۱۳۳۷ قمری، در شهر گلپایگان و در خانواده‌ای عالم‌خیز دیده به جهان گشود. پدرش، مرحوم آیت الله آخوند ملا محمد جواد صافی از مجتهدان و عالمان عصر خویش بود که علاوه بر تحقیق و تدریس در علوم اسلامی، در زهد، تقوا، ولایت‌مداری و فضیلت‌های علمی و اخلاقی نیز زبانزد اهالی گلپایگان بود. مادر ایشان، دختر حضرت آیت الله آخوند

خاص استفتا و مشاوران ویژه خود جا داد. همچنین، آن مرجع عظیم الشان، نظر به توانایی علمی آیت الله العظمی صافی، پاسخگویی به سؤالات مهم و حساس فقهی و کلامی شیعه را به ایشان سپرد و به ویژه نگارش کتاب ارزشمند منتخب الاثر را بر دوش ایشان گذاشت.

معظم له، افزون بر مرحوم آیت الله العظمی بروجردی، از محضر دیگر مراجع تقلید و اساتید مهم حوزه علمیه قم نیز بهره فراوان برد؛ از جمله: آیات عظام سید محمد تقی خوانساری، سید محمد حجت کوه کمره‌ای و سید صدر الدین صدر.

ایشان، علاوه بر شرکت در جلسات درس اساتید و آیات عظام آن روزگار، همانند آیت الله العظمی بروجردی و آیت الله العظمی گلپایگانی قدس سرهم، خود نیز همزمان به تدریس دروس حوزوی اشتغال داشت. وی علاوه بر دروس رایج حوزه، تفسیر قرآن، اخلاق و نهج البلاغه را نیز تدریس می‌کرد.

زهد، تقوا، اخلاص، قناعت، توکل، سعه صدر و صراحت لهجه، از ویژگی‌های مهم این فقیه وارسته است. افزون بر این، وجودش، دریای بی‌کران عشق به انوار مقدس ائمه معصومین، علیهم السلام، به ویژه حضرت بقیه الله الأعظم علیه السلام است.

تدریس، تحقیق و تسلط بر علوم متنوع اسلامی همچون: فقه، اصول، کلام، حدیث و رجال، از ویژگی‌های علمی ایشان به شمار می‌آید. در این میان، تألیف و نگارش بیش از یک صد اثر محققانه و مهم، بر جایگاه و وزانت

معظم له، در سال ۱۳۶۰ قمری، به قصد حضور در مجلس درس و بحث اساتید بزرگ حوزه علمیه قم و برای تکمیل تحصیلات و تحقیقات علمی خود، به قم هجرت کرد. ایشان چند سال بعد به نجف اشرف مشرف و در آنجا نیز از محضر اساتید و مراجع عالی قدر آن حوزه بهره‌مند شد. آیات عظام شیخ محمد کاظم شیرازی، سید جمال الدین گلپایگانی و شیخ محمد علی کاظمی از اساتید ایشان در حوزه علمیه نجف اشرف بودند. آیت الله صافی یک سال بعد مجدداً به حوزه علمیه قم بازگشت و بیش از پانزده سال در حلقه درس مرجع پرافتخار شیعه، حضرت آیت الله العظمی سید محمد حسین بروجردی رحمته الله علیه تلمذ نمود. هوش و استعداد سرشار و جد و جهد در تحصیل علم، توجه و علاقه خاص اساتید بزرگ قم و نجف را به او برانگیخت. به همین دلیل، مرحوم آیت الله العظمی بروجردی، او را در میان اصحاب

ساواک را برانگیخت که سرانجام به توقیف این کتاب ارزشمند منجر شد.

آیت الله صافی گلپایگانی، علی‌رغم ممانعت‌ها، سختگیری‌ها و خفقان‌های موجود در دوره رژیم شاه، هیچ‌گاه از ترویج معارف مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) باز نایستاد و با تکیه بر توان علمی و قلمی خود، به نشر و گسترش این معارف در داخل و خارج از کشور پرداخت تا جایی که انتشار بعضی کتب مهم ایشان که در دفاع از مذهب تشیع نگاشته شده بود، در برخی کشورهای عربی ممنوع شد.

با پیروزی انقلاب اسلامی مردم ایران، ایشان در سال ۱۳۵۸ شمسی، به عضویت مجلس خبرگان اول درآمد. سپس، در سال ۱۳۵۹، با حکم حضرت امام خمینی قدس سره به عضویت شورای نگهبان منصوب شد و از فقهای این شورا به شمار آمد. ایشان، هشت سال عنوان دبیری شورای نگهبان را نیز برعهده داشت و در مدت حضورش در این شورا، منشأ خدمات ارزنده‌ای به نظام مقدس جمهوری اسلامی و مردم عزیز ایران شد.

آیت الله العظمی حاج شیخ لطف الله صافی (دامت برکاته)، افزون بر فعالیت‌های فراوان علمی، پس از ارتحال حضرت آیت الله العظمی سیدمحمدرضا گلپایگانی، قدس سره در آذرماه ۱۳۷۲، بنا به تقاضاهای مکرر و اصرار پی‌در پی علما و مردم، مسئولیت مرجعیت را پذیرفت و اکنون، در کنار دیگر مراجع عظام تقلید، از عالمان طراز اول شیعه و ارکان اصلی حوزه علمیه قم به شمار می‌رود.

علمی ایشان در جامعه علمی افزوده است. بیشتر این آثار، به زبان‌های فارسی و عربی نگارش یافته و بعضی نیز به چند زبان دیگر ترجمه شده‌اند.

این فقیه گرانقدر، علاوه بر ویژگی‌های یاد شده، مطالعات گسترده‌ای در زمینه ادبیات و تاریخ اسلام و ایران داشته و ضمن آشنایی با قالب‌های گوناگون شعری، در سرودن شعر نیز مهارت کامل دارد.

این مرجع عالی‌قدر، اکنون نیز حتی با تمام مشغله‌های موجود در زمینه مرجعیت و افتا، اخبار و مسائل دنیا و به ویژه جهان اسلام را هر روز با دقت تمام دنبال کرده و بنا به اطلاعات وسیع تاریخی و سیاسی، از قدرت تحلیل بالایی در زمینه رویدادهای منطقه‌ای، جهانی و دنیای اسلام برخوردار بوده و مصداق واقعی «عالم به زمان» است.

معظم له، در کنار تحصیل و تدریس، در فعالیت‌های اجتماعی و مبارزات سیاسی نیز مشارکت فعالی داشت. حتی برای تداوم مبارزات خود ضد رژیم شاه، به تأسیس مجامع دینی پرداخته و در این راه سختی‌ها و مشقت‌های بسیاری را به جان خرید. یکی از اقدامات مبارزاتی این عالم مجاهد، تألیف کتاب راه اصلاح یا امر به معروف و نهی از منکر است که در آن، با بیان احکام امر به معروف و نهی از منکر بر اساس فتوای آیت الله العظمی بروجردی، اوضاع و احوال حاکم بر زمان محمدرضا شاه پهلوی را بررسی و به نقد کشیده بود. این‌گونه فعالیت‌های مبارزاتی معظم له ضد رژیم ستم‌شاهی، حساسیت

■ آثار علمی

۱. آیینہ جمال، نگرشی بر مکارم اخلاق حضرت اباعبدالله الحسین (علیه السلام)؛
۲. از نگاه آفتاب (سیمای امام حسین (علیه السلام) از نگاه احادیث پیامبر (صلی الله علیه و آله)؛
۳. اصالت مهدویت؛
۴. با جوانان؛
۵. با عاشوراییان؛
۶. باورداشت مهدویت؛
۷. به سوی دولت کریمه؛
۸. بهار بندگی؛
۹. تجلی توحید در نظام امامت؛
۱۰. رسالت عاشورایی (ده درس و سخنرانی ویژه میلغان)؛
۱۱. رمضان در تاریخ (حوادث تاریخی)؛
۱۲. صبح صادق؛
۱۳. صراط مستقیم (پاسخ به شبهات و هابیت)؛
۱۴. عالی ترین مکتب تربیت و اخلاق یا ماه مبارک رمضان؛
۱۵. عقیده نجاتبخش (پیرامون عقیده به ظهور و حکومت حضرت مهدی (عج)؛
۱۶. فخر دوران؛
۱۷. فروغ ولایت در دعای ندبه؛
۱۸. فی تفسیر آیه التطهیر و الإنذار؛
۱۹. معرفت حجت خدا (شرح دعای اللهم عرفنی نفسک...)
۲۰. نظام امامت و رهبری؛
۲۱. نوید امن و امان؛
۲۲. نیایش در عرفات (شرحی بردعای عرفه)؛
۲۳. وابستگی جهان به امام زمان (عج)؛
۲۴. ولایت تکوینی و ولایت تشریحی؛
۲۵. پرتوی از عظمت امام حسین (علیه السلام)؛
۲۶. پیام های قرآنی؛

حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی در طول نزدیک به یک قرن مجاهدت و ممارست علمی، آثار علمی و پژوهشی بسیاری را با استفاده از آموخته ها و اندوخته های خود از مکتب اسلام و تلمذ در محضر اساتید برجسته به نگارش در آورده است. این فقیه متفکر و نویسنده پرکار شیعی، بیش از یک صد اثر علمی به زبان های فارسی و عربی تألیف کرده که بیشتر آنها بر اساس نیازهای جامعه و با هدف پاسخگویی به مسائل موجود انتشار یافته و برخی آثار ایشان در مجامع علمی خوش درخشیده و رتبه های برتر را به دست آورده اند؛ از جمله: کتاب التعلیز؛ انواعه و ملحقاته که عنوان کتاب سال جمهوری اسلامی را به خود اختصاص داد و کتاب پرتوی از عظمت حسین (علیه السلام) که برنده کتاب سال ولایت شد. ایشان همچنین به دلیل نوشتن کتاب پرتوی از عظمت حسین (علیه السلام) در سال ۱۳۸۱ خدام برگزیده فرهنگ مکتوب عاشورا شناخته و در هشتمین همایش دکترین مهدویت برای تألیف کتاب منتخب الأثر برگزیده شد.

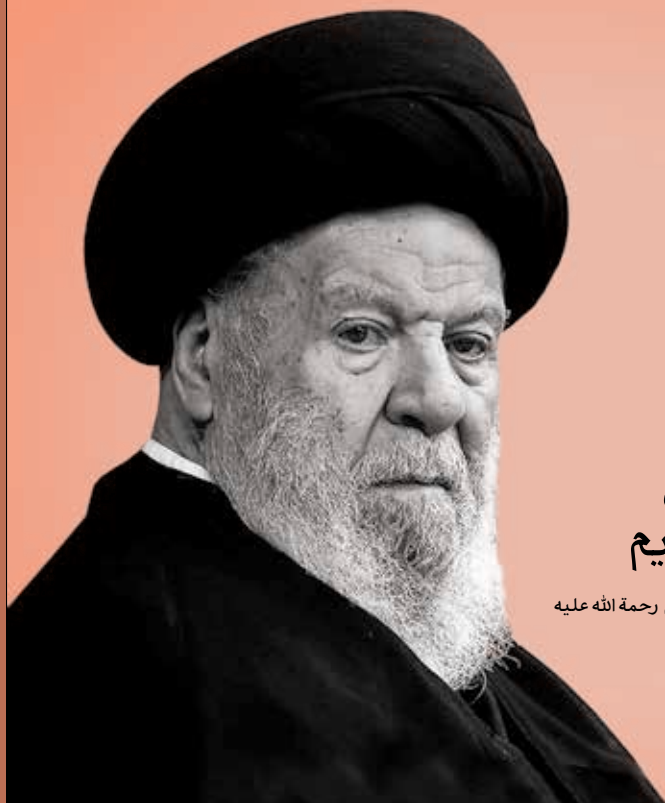
غالب آثار معظم له در حوزه مباحث امامت و مهدویت است و از این رو، ایشان را می توان از فقیهان و پژوهشگران پرکار شیعه، به ویژه در عرصه مهدویت پژوهی، به شمار آورد. در ادامه، برخی از آثار ایشان عبارت اند از:

۲۷. پیام‌های مهدوی؛
 ۲۸. پیرامون معرفت امام؛
 ۲۹. گفتمان عاشورایی؛
 ۳۰. گفتمان مهدویت؛
 ۳۱. راه اصلاح یا امر به معروف و نهی از منکر؛
 ۳۲. سفرنامه حج؛
 ۳۳. شهید آگاه؛
 ۳۴. دیوان اشعار؛
 ۳۵. پاسخی به کتاب «عقیده مهدویت در شیعه امامیه»؛
 ۳۶. تجلی توحید در نظام امامت؛
 ۳۷. به سوی دولت کریمه؛
 ۳۸. باورداشت مهدویت؛
 ۳۹. انتظار، عامل مقاومت و حرکت؛
 ۴۰. امامت و مهدویت؛
 ۴۱. هزار سؤال پیرامون حج؛
 ۴۲. معارف دین (مجموعه پرسش‌ها و پاسخ‌های اعتقادی)؛
 ۴۳. سیرحوزه‌های علمی شیعه؛
 ۴۴. الهیات در نهج البلاغه؛
 ۴۵. نگرشی بر فلسفه و عرفان؛
 ۴۶. به سوی آفریدگار؛
 ۴۷. عرض دین؛
 ۴۸. ندای اسلام از اروپا؛
 ۴۹. زندگی بوداسف؛
 ۵۰. جابرین حیان؛
 ۵۱. تفسیر آیه فطرت؛
 ۵۲. پیرامون روز تاریخی غدیر؛
 ۵۳. شب پرگان و آفتاب؛
 ۵۴. داوری میان شیخ صدوق و شیخ مفید؛
 ۵۵. هدایة العباد، (ج ۱ و ۲)؛
 ۵۶. منتخب الاثر فی الامام الثانی عشر، (ج ۱ و ۳)؛
 ۵۷. فقه الحج، (ج ۱ و ۴)؛
 ۵۸. المباحث الاصولیة؛

۷۶. صوت الحق و دعوة الصدق؛
۷۷. لمحات في كتاب و الحديث و المذهب؛
۷۸. تفسير آية الانذار؛
۷۹. البكاء على الامام الحسين؛
۸۰. اوقات الصلوات؛
۸۱. الى هدى كتاب الله؛
۸۲. رد اكدوبة خطبة الامام على الزهراء (عليها السلام)؛
۸۳. التداعي في مال من دون بينة و لا يد؛
۸۴. في المال المعين المشتبه ملكيته؛
۸۵. قيس من مناقب امير المؤمنين (عليه السلام) مئة عشر حديث من كتب عامة؛
۵۹. امان الامة من الضلال و الاختلاف؛
۶۰. العقيدة بالمهدية؛
۶۱. ارث الزوجة؛
۶۲. التعزير، احكامه و ملحقاته؛
۶۳. احاديث الائمة الاثني عشر، اسنادها و الفاظها؛
۶۴. الاحكام الشرعية ثابتة لا تتغير؛
۶۵. مع الشيخ جاد الحق في ارث العصبه (مسئلة التعصيب)؛
۶۶. ايران، تسمع فتجيب؛
۶۷. حديث افتراق المسلمين على ثلاث و سبعين فرقة؛
۶۸. القرآن مصون عن التحريف؛
۶۹. جلاء البصر لمن يتولى الائمة الاثني عشر؛
۷۰. ضرورة وجود الحكومة او ولاية الفقهاء في عصر الغيبة (الخمسة و ولاية الفقيه)؛
۷۱. بحث حول الاستسقام بالازلام (مشروعية الاستخاره)؛
۷۲. النقود اللطيفة على الكتاب المسمى بالاخبار الدخيلة؛
۷۳. احاديث الفضائل؛
۷۴. حول ديات ظريف ابن ناصح؛
۷۵. مع الخطيب في خطوطه العريضة؛
- شورای علمی هجدهمین همایش کتاب سال حوزه به پاس نود سال مجاهدت خالصانه علمی حضرت آیت الله العظمی حاج شیخ لطف الله صافی گلپایگانی دامت برکاته، ایشان را به عنوان شخصیت برجسته علمی و فقیه مهودیت پژوه حوزه های علمیه شیعه معرفی و مقام علم و تقوای ایشان را ارج نهاد.**

مرحوم
آیت الله العظمی
سید عبد الکریم
موسوی اردبیلی رحمة الله عليه

شخصیت برجسته علمی حوزه‌های علمیه

شد و پس از طی دوره سطح مقدماتی، برای ادامه تحصیل، در سال ۱۳۲۲ شمسی به شهر مقدس قم مهاجرت و در مدرسه فیضیه اقامت کرد. وی، مدت اقامت در شهر قم، دروس سطح را به پایان رساند و از محضر اساتید بزرگی همچون: حضرات آیات سید محمد رضا گلپایگانی، حاج سید احمد خوانساری، حاج شیخ مرتضی حائری، حاج

آیت الله العظمی سید عبد الکریم موسوی اردبیلی، سحرگاه سیزدهم رجب ۱۳۴۴ قمری، مقارن با سالروز میلاد امیر المؤمنین (علیه السلام) برابر با هشتم بهمن ۱۳۰۴ شمسی در شهر اردبیل و در خانواده‌ای روحانی و کم بضاعت متولد شد. آیت الله موسوی اردبیلی در سال ۱۳۱۹ شمسی وارد مدرسه علمیه ملا ابراهیم اردبیل

میرزاهمدی مازندرانی و سیدمحمدحسین طباطبایی قدس سرهم به کسب دانش پرداخت.

ایشان، سال ۱۳۲۴ شمسی در سن بیست‌سالگی، برای تکمیل تحصیلات خود، راهی نجف اشرف شد و در مدرسه سید سکونت یافت. وی دوران اقامت در نجف اشرف را بهترین ایام تحصیل خود می‌دانست؛ زیرا در آنجا محیطی امن و آرام برای طلاب حاصل شده بود و محصلین غیر از تحصیل، تدریس و تحقیق، فعالیت دیگری نداشتند. آیت الله اردبیلی مدت اقامت در نجف اشرف، فقه و اصول را نزد حضرات آیات سیدابوالقاسم خوبی، سیدمحسن حکیم، سیدعبد الهادی شیرازی، سیدمحمدهادی میلانی، شیخ محمدکاظم شیرازی و شیخ محمدکاظم آل یاسین فراگرفت و همزمان، فلسفه را نیز نزد مرحوم صدرای بادکوبه‌ای آموخت.

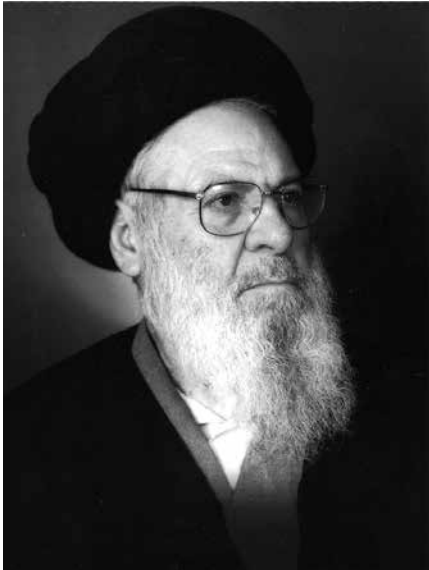
ایشان، سومین سال اقامت در نجف، به دلیل اوضاع نابسامان عراق و نگرانی ناشی از بیماری پدر، علی‌رغم میل باطنی، ناچار به حوزه علمیه قم مراجعت و با حضور مستمر در دروس اساتید بزرگوار آن روزگار حوزه همچون: آیت الله العظمی سیدمحمدحسین بروجردی، سیدمحمد داماد و علامه طباطبایی، در دروس دیگری مانند درس اخلاق حضرت امام خمینی رحمة الله علیه نیز شرکت کرد.

اشتغال به تدریس در کنار تحصیل، از فعالیت‌های علمی وی در این مدت بود؛

از جمله: تدریس رسائل، مکاسب، کفایه و منظومه به طلاب خوش فهم و کوشا به صورت عمومی و درس خصوصی خارج فقه و اصول برای برخی مشتاقان و علاقه‌مندان. پرداختن به علوم قرآن و تفسیر نیز از دیگر فعالیت‌های علمی آیت الله موسوی اردبیلی در این دوره به شمار می‌آمد. ایشان همچنین از بنیان انتشار مجله مکتب اسلام بود که توسط جمعی از فضلاء حوزه علمیه، منتشر و با استقبال کم نظیری روبه‌رو شد.

کثرت فعالیت‌های علمی، تبلیغی، فرهنگی و سیاسی باعث شد ضعف و بیماری بروی غلبه یابد و با توصیه پزشکان، قم را در سال ۱۳۳۹ موقتاً به قصد اردبیل ترک نمود. علی‌رغم میل شدید برای بازگشت به قم، اصرار علما و مردم اردبیل سبب شد که اقامت وی در اردبیل تا سال ۱۳۴۷ ادامه یابد. ایشان، در این مدت، علاوه بر تدریس، اداره امور حوزه علمیه، تجدید بنا یا تعمیر ساختمان‌های مدارس علمیه، رسیدگی به امور طلاب و اعزام آنان به تبلیغ در روستاها و شهرها را نیز بر عهده داشت.

مسائل مالی و اقتصاد مردم منطقه نیز از دغدغه‌های وی بود. به همین دلیل، با الهام از امام موسی صدر، از دوستان دیرین و دوران طلبگی‌اش که در جنوب لبنان اقدام به تأسیس سازمانی جهت مبارزه با فقر و کمک به محرومین کرده بود، کارخانه‌ای را در اردبیل برای مقابله با فقر و کمک به نیازمندان تأسیس کرد. همچنین، اشخاصی را جهت جمع‌آوری انفاقات و صدقات مستحبّه تعیین

مدارس راهنمایی و دبیرستان مفید را نیز در تهران تشکیل داد که هنوز هم تمام این مراکز به فعالیت خود ادامه می‌دهند. دامنه این فعالیت‌ها حساسیت رژیم را برانگیخت و در نهایت با یورش مأموران ساواک به مرکز تحقیقات، کلیه وسایل و دستگاه‌های آنجا به یغما رفت و کتابخانه نیز تاراج شد. با اوج‌گیری مبارزات ملت مسلمان ایران در سال ۱۳۵۷ و پیروزی انقلاب اسلامی، آیت الله موسوی اردبیلی، که از نزدیکان حضرت امام و از ارکان انقلاب اسلامی در قبل و بعد انقلاب محسوب می‌شد، با حضور در تمامی صحنه‌های علمی، فرهنگی و سیاسی دهه نخست انقلاب، نقشی اساسی در این راه بر عهده گرفت. وی از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۸،

و مقرر کرد مرکزی جهت آموزش صنایع دستی به تهی‌دستان و فروش محصول کار آنان به بازار و تخصیص درآمد حاصله به خودشان ایجاد شود. این مرکز در حال توسعه بود که رژیم شاه از ادامه فعالیت آن ممانعت و آیت الله را در خانه‌اش بازداشت کرد.

آیت الله اردبیلی، در جریان تصویب کاپیتولاسیون نیز به آگاه‌سازی پرداخته و مردم را به اعتراض و تعطیلی بازار برانگیخت؛ ولی عوامل رژیم با تهدید مانع از تعطیلی بازار شده و وی را تحت تعقیب قرار دادند. این آزار و اذیت‌ها به حدی بود که وی به ناچار تصمیم گرفت اردبیل را ترک گفته و به تهران مهاجرت کند.

پس از اقامت در تهران، در مسجد امیر المؤمنین (علیه السلام) خیابان نصرت، به برپایی نماز جماعت و ایراد سخنرانی پرداخته و در همین مسجد تدریس خارج فقه و جلد اول اسفار را هم برای برخی طلاب جوان و مستعد آغاز کرد. علاوه بر این، حلقه بحث فلسفی را نیز با برخی دوستان همفکر خود تشکیل داد و پس از چندی، به منظور تحقیق در علوم قرآن، کتابخانه‌ای تخصصی را در جوار مسجد امیر المؤمنین (علیه السلام) راه انداخت. با توجه به تفکرات الحادی شایع و رایج در آن زمان، ضرورت تأسیس مرکزی جهت تبیین و بررسی معارف دینی و مسائل عقیدتی و فرهنگی، روز به روز بیشتر احساس می‌شد. به همین منظور، ایشان مسجد و کانون توحید را در خیابان پرچم احداث کرد. وی با همین هدف،

مستحدثه قضایی از منابع معتبر اسلامی، فتاوی معتبر و قوانین موجود؛ آشناسازی قضات با مسائل قوه قضائیه و منابع و کتاب‌های قضا، حدود، دیات و قصاص؛ هماهنگ‌سازی مطالب منابع و کتاب‌های قضا با اوضاع اجتماعی جوامع امروزی.

افزون بر این، آیت الله موسوی اردبیلی، تدریس یک دوره خارج کتاب قضا را برای قضات آغاز کرد و همزمان، کتاب فقه القضا را به رشته تحریر در آورد. ایشان در این اثر، مسائل جدیدی را که در متون فقهی سابق وجود نداشته، بررسی و ارائه کرده است.

از دیگر فعالیت‌های علمی ایشان در این دوره، بررسی فقهی مسائل مهم اقتصادی از قبیل امور بانکی و پولی، معاملات جاری کشور و نظام اقتصادی حاکم بر آن بود که جمهوری نوپای اسلامی به شدت بدانها نیاز داشت. به همین

به دلیل شرایط خاص کشور، فعالیت‌های خود را در دو بخش مستقل ادامه داد: اول. مسائل علمی و فرهنگی؛ دوم. اشتغالات سیاسی و اجرایی.

از مهم‌ترین اشتغالات ایشان در آغاز این دهه، ریاست دیوان عالی کشور بود که تا پیش از تغییرات قانون اساسی، در ۱۳۶۸، رئیس دیوان عالی کشور در رأس شورای عالی قضایی قرار داشت و بلندپایه‌ترین مقام قوه قضائیه به شمار می‌آمد. ایشان در مدت تصدی خود بر قوه قضائیه، با توجه به کاستی‌ها، خلأها و مشکلات موجود در این قوه، اقدامات فراوانی را برای اصلاح دستگاه قضا و منابع قضایی به کار بست؛ از جمله: تدوین قوانین کیفری، جزائی و حقوقی دادگستری و تطبیق آنها با موازین شرع و فقه اسلامی؛ راهنمایی قضات برای استخراج احکام شرعی مسائل

می‌دانست که علاوه بر آشنایی کامل با علوم حوزوی، با دانش‌های جدید نیز آشنا بوده و از توانایی کافی برای پاسخگویی به مسائل جدید و بیان دیدگاه اسلام برخوردار باشند.

آیت‌الله اردبیلی، برای حل این مسائل حوزه، مؤسسه‌ای را به نام دانشگاه علوم انسانی مفید در قم تأسیس کرد. هدف از تأسیس این دانشگاه، این بود که علوم انسانی مورد نظر اسلام در آنجا تدریس و نظریات اسلام نیز در ردیف نظریات سایر مکاتب بررسی و ارائه شود. در حال حاضر رشته‌هایی همچون حقوق، اقتصاد، فلسفه، علوم سیاسی و علوم قرآن در این دانشگاه در سطح کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تدریس می‌شود و دانشجویان بسیاری در آن، طبق مقررات آموزش عالی کشور، به تحصیل اشتغال دارند و همزمان نیز به تحصیلات و پژوهش‌های عالی حوزوی می‌پردازند.

مرحوم آیت‌الله العظمی سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی رحمته‌الله‌علیه، در دوره حضور خود در قم، افزون بر فعالیت‌های فراوان علمی، مرجعیت دینی و فقهی جامعه را نیز در کنار دیگر مراجع عظام تقلید بر عهده داشت و از این طریق، منشأ خدمات و آثار بسیاری شد.

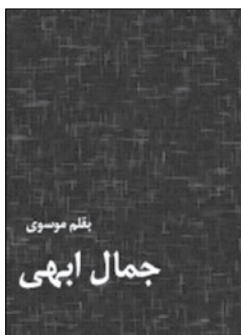
■ تألیفات

آیت‌الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی، بیش از هفتاد سال تلاش علمی، فرهنگی و اجتماعی، خدمات فراوانی را در عرصه تدریس، تحقیق و تألیف ارائه کرد که وجود

منظور، مطالعات گسترده‌ای را نیز در خصوص نظام اقتصاد آزاد و اقتصاد سوسیالیستی و مقایسه آنها با نظام اقتصاد اسلامی انجام داد که نتایج آنها مکتوب و منتشر شده است.

آیت‌الله اردبیلی، پس از رحلت حضرت امام خمینی رحمه‌الله به قم هجرت و اشتغالات علمی جدیدی را آغاز کرد. وی از ابتدای اقامت مجدد خود در شهر قم، تدریس خارج فقه و اصول را شروع و افزون بر آن، یک دوره فقه جزایی اسلام شامل قضا، حدود، قصاص، دیات و شهادت را تدریس و آنها را منتشر کرد. همچنین در ایام تعطیل حوزه علمیه قم، به تدریس کتاب شرکت، مباحث اجتهاد و تقلید و بیمه پرداخت که از نتایج آن، انتشار کتاب فقه الشركة و کتاب التأمین بود. ایشان پس از اتمام مباحث مهم کیفری، تدریس مباحث حقوقی و مدنی اسلام را در دستور کار خود قرار داد که به جهت اهمیت مضاربه و ابتلای شدید جامعه به آن، آن را در اولویت قرار داده و تدریس آن را به پایان رساند.

آیت‌الله موسوی اردبیلی، دردآشنای حوزه بود و کاستی‌ها و نواقص آن را به خوبی می‌شناخت. ایشان، یکی از مهم‌ترین اقدامات تحولی حوزه را پرداختن به مسائل جدیدی می‌دانست که در اثر تحولات جوامع و زندگی انسان‌ها به وجود آمده است؛ به ویژه مسائل مهم حقوقی، اقتصادی، سیاسی، نهادهای اجتماعی جدید، جامعه‌شناسی، فلسفه و کلام جدید. از طرفی، اداره حکومت اسلامی را نیازمند متخصصان متعهدی

- ده ها اثر علمی برجای مانده از ایشان، گواهی است روشن از این مجاهدت هفتادساله. این آثار، بیشتر در زمینه فقه و اصول، مسائل و ابواب قضا، حقوق، اقتصاد، مسائل مستحدثه، تفسیر و اخلاق بوده که برخی از آنها عبارت اند از:
۱. فقه القضاء (جلد ۱ و ۲)؛
 ۲. فقه الحدود والتعزیرات (جلد ۱-۴)؛
 ۳. فقه الديات؛
 ۴. فقه القصاص؛
 ۵. فقه الشركة و التأمین؛
 ۶. فقه المضاربه؛
 ۷. فقه الشهادات؛
 ۸. العروه الوثقی؛
 ۹. حاشیه بر خيارات مكاسب (مخطوط)؛
 ۱۰. يك دوره كامل اصول فقه (مخطوط)؛
 ۱۱. تقریرات دروس آیات عظام حکیم و خوئی در فقه و اصول (مخطوط)؛
 ۱۲. الرسائل الفقهيّة مشتمل بر بحث های ربا، تلقیح مصنوعی، ذبیحه اهل کتاب، و ...
- (مخطوط)؛
۱۳. مقالاتی در تفسیر قرآن؛
 ۱۴. اخلاق (مخطوط)؛
 ۱۵. اقتصاد (چهار جلد مخطوط)؛
 ۱۶. اقتصاد اسلامی بر اساس کتاب و سنت (مخطوط)؛
 ۱۷. تجلی سعادت (زبان اردو)؛
 ۱۸. تفسیر سوره یاسین؛
 ۱۹. همپای انقلاب (خطبه های نماز جمعه)؛
 ۲۰. در پرتو وحی (درس هایی از قرآن)؛
 ۲۱. حقوق دادرسی و کیفری؛
 ۲۲. جمال ابهی (در رد بهائیت).
- شورای علمی هجدهمین همایش کتاب سال حوزه به پاس هفتاد سال مجاهدت خالصانه علمی مرحوم آیت الله العظمی سید عبد الکریم موسوی اردبیلی رحمته الله، ایشان را به عنوان شخصیت برجسته علمی حوزه های علمیه شیعه معرفی و از مقام علم و اندیشه ایشان تجلیل به عمل آورد.**

بخش ششم

معرفی ناشران برگزیده
وشایسته تقدیر

اشاره

همه ساله، در بخش جانبی همایش کتاب سال حوزه، از ناشران تولیدکننده کتاب‌های پراچ دینی با عنوان «ناشر برگزیده» و «ناشر شایسته تقدیر» تجلیل به عمل می‌آید. معیار انتخاب ناشران برگزیده و شایسته تقدیر در این بخش، میزان آثار برگزیده شده، شایسته تقدیر، شایسته تحسین و تعداد آثار راه یافته به مرحله رقابت‌های همایش است.

در سال جاری، از یک ناشر برگزیده و یک ناشر شایسته تقدیر تجلیل شده است که در این بخش، به معرفی اجمالی آنها پرداخته خواهد شد.

ناشر برگزیده

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

نام مدیر: سید غلامرضا حسینی

تعداد آثار ارسالی به همایش: ۲۱ اثر

تعداد آثار راه یافته به مرحله دوم داوری: ۱۵ اثر

تعداد آثار کاندیدای برگزیدگی: ۶ اثر

تعداد آثار شایسته تقدیر: ۴ اثر

تعداد آثار شایسته تحسین: ۲ اثر

ناشر شایسته تقدیر

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

نام مدیر: محمدباقر انصاری

تعداد آثار ارسالی به همایش: ۴۱ اثر

تعداد آثار راه یافته به مرحله دوم داوری: ۲۲ اثر

تعداد آثار کاندیدای برگزیدگی: ۴ اثر

تعداد آثار برگزیده: ۱ اثر

تعداد آثار تحسین شده: ۳ اثر

بخش هفتم

گزارش فرایند اجرایی
همایش

کتاب سال حوزه

آیین نامه همایش

مقدمه

معاونت پژوهش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، همه‌ساله همایش کتاب سال حوزه را برگزار می‌کند. آثاری می‌توانند در این همایش شرکت کنند که توسط علما و فضلاء حوزوی داخل و خارج کشور تألیف، ترجمه، تحقیق و تصحیح شده باشند.

اهداف

۱. شناسایی کتب و نویسندگان برتر حوزوی و معرفی آنها به جامعه علمی؛
۲. تشویق و حمایت از نویسندگان کتب برتر حوزه؛
۳. تقویت روحیه و انگیزه‌های تحقیق و پژوهش در حوزه؛
۴. ارتقای سطح پژوهش‌های دینی و حوزوی؛
۵. ترویج فرهنگ پژوهش در میان حوزویان؛
۶. گسترش فرهنگ نگارش و تولید کتاب استاندارد و احیای تراث اسلامی؛
۷. تبیین نقش و سهم حوزه و حوزویان در تولید و گسترش مرزهای دانش؛
۸. شناسایی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های پژوهشی حوزویان به منظور رفع نیازهای پژوهشی حوزه‌های علمیه، جامعه و نظام اسلامی.

سیاست‌ها

۱. جهت‌دهی پژوهش‌های حوزوی به سوی نیازهای پژوهشی؛
۲. اهتمام به نوآوری در تولیدات علمی حوزویان؛
۳. تقویت فرهنگ رقابت علمی سالم در میان پژوهشگران حوزه؛
۴. ارتباط و تعامل اثربخش با پژوهشگران و واحدهای پژوهشی.

تشکیلات و شرح وظایف

تشکیلات و ارکان همایش کتاب سال حوزه متشکل از شورای سیاست‌گذاری، رئیس، دبیر و شورای علمی همایش است که هر کدام طبق آیین‌نامه مصوب شورای عالی حوزه‌های علمیه، وظایف خاصی را عهده‌دار هستند.

شورای سیاست‌گذاری

- شورای سیاست‌گذاری، بالاترین رکن سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در برنامه‌های کلان همایش است. اعضای این شورا عبارت‌اند از:
۱. مدیر مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه (رئیس شورا)؛
 ۲. معاون پژوهش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه (نائب رئیس شورا)؛
 ۳. مدیر کل امور پژوهشی معاونت پژوهش؛
 ۴. معاون پژوهش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران؛
 ۵. مدیر کل مطالعات پژوهشی معاونت پژوهش؛
 ۶. دبیر همایش (دبیر شورا)؛
 ۷. نماینده مسئولان انجمن‌های علمی حوزه؛
 ۸. یکی از مسئولان مراکز پژوهشی؛
 ۹. یک نفر از صاحب‌نظران امر پژوهش.

وظایف و اختیارات شورای سیاست‌گذاری

۱. تصویب سیاست‌ها و برنامه‌های همایش؛
۲. تصویب آیین‌نامه‌ها، شیوه‌نامه‌ها و معیارهای پیشنهادی دبیرخانه؛
۳. بررسی و تصویب اصلاحات آیین‌نامه جهت پیشنهاد به شورای عالی حوزه‌های علمیه؛
۴. بررسی فعالیت‌های علمی و اجرایی دبیرخانه در پایان هر دوره همایش؛
۵. تعیین نوع و میزان جوایز برگزیدگان؛
۶. انتخاب رؤسای هیئت‌های داوری.

شورای علمی

۱. شورای علمی، بالاترین مرجع علمی همایش است. اعضای این شورا عبارت‌اند از:
 ۱. معاون پژوهش حوزه های علمیه (رئیس شورا)؛
 ۲. دبیر همایش؛
 ۳. رؤسای هیئت های داوری همایش؛
 ۴. سه تا پنج نفر از اساتید برجسته و صاحب نظر که به پیشنهاد معاون پژوهش حوزه های علمیه و تصویب شورای سیاست گذاری همایش منصوب می شوند.

وظایف و اختیارات شورای علمی

۱. تدوین آیین نامه های داوری همایش و معیارهای ارزشیابی آثار و پیشنهاد آن به شورای سیاست گذاری جهت تصویب؛
۲. انتخاب و انتصاب اعضای هیئت های داوری از بین اساتید و صاحب نظران مربوط برای هر یک از شاخه های علمی همایش؛
۳. نظارت بر عملکرد هیئت های داوری و تأیید فرایند داوری؛
۴. ارائه گزارش عملکرد به شورای سیاست گذاری؛
۵. تعیین برگزیدگان نهایی و موارد ویژه همایش.
۶. تعیین برگزیدگان بخش جانبی همایش که ویژه فعالیت های برجسته پژوهشی نظیر مراکز پژوهشی، کتابخانه ها، شخصیت های پیشرو در حوزه پژوهش های اسلامی می باشد.

دبیر همایش

- یکی دیگر از ارکان همایش، دبیر همایش است که وظایف ذیل را بر عهده دارد:
۱. تهیه آیین نامه ها، شیوه نامه ها و اصلاحیه های مورد نیاز و پیشنهاد آن به شورای سیاست گذاری؛
 ۲. نصب و عزل مدیر و عوامل اجرایی دبیرخانه؛
 ۳. اداره امور دبیرخانه شامل هدایت فرایند علمی و اجرایی همایش و نظارت بر آن؛
 ۴. پیشنهاد برنامه، بودجه و تقویم اجرایی همایش؛
 ۵. برقراری ارتباط با اشخاص حقیقی و حقوقی در زمینه برگزاری بهینه همایش؛
 ۶. اعلام و انتشار برنامه های مصوب و نتایج علمی همایش؛
 ۷. پیگیری اجرای مصوبات شورای سیاست گذاری و گزارش آن به رئیس شورا؛

هیئت‌های داوری

هیئت‌های داوری همایش در موضوعات علمی زیر تشکیل می‌شوند:

۱. تفسیر و علوم قرآن؛
۲. حدیث، درایه و رجال؛
۳. فلسفه؛
۴. کلام؛
۵. اخلاق و عرفان؛
۶. تاریخ، سیره و تراجم؛
۷. فقه و اصول؛
۸. کتب مرجع؛
۹. ادبیات و هنر؛
۱۰. علوم اجتماعی؛
۱۱. اقتصاد و مدیریت؛
۱۲. حقوق و علوم سیاسی؛
۱۳. علوم تربیتی و روان‌شناسی؛
۱۴. تصحیح و تحقیق؛
۱۵. ترجمه؛
۱۶. تکنولوژی آموزشی.

تعداد و عناوین هیئت‌های داوری در هر دوره همایش، براساس نیاز و در قالب هیئت‌های فوق، به پیشنهاد شورای علمی و تصویب شورای سیاست‌گذاری تعیین می‌شوند.

هیئت‌های داوری با سه تا پنج نفر عضو تشکیل می‌شوند که از میان اساتید و محققان صاحب نظر در هر یک از شاخه‌های علمی مذکور، به پیشنهاد رئیس هیئت داوری و تایید شورای علمی انتخاب می‌شوند.

وظایف هیئت‌های داوری به شرح زیر است:

۱. بررسی اولیه آثار واصله به همایش؛
۲. بررسی و نهایی سازی کاربرگ‌های ویژه ارزیابی؛
۳. تعیین ارزیابان؛
۴. نظارت بر فرایند ارزیابی؛
۵. معرفی کاندیدای آثار برگزیده جهت طرح و انتخاب نهایی در شورای علمی همایش.

● مهدی نیکبخت
مدیر اجرایی همایش کتاب سال حوزه

فعالیت‌های اجرایی هجدهمین همایش کتاب سال حوزه

همایش کتاب سال حوزه، تنها همایش ملی حوزوی در زمینه علوم اسلامی و انسانی و یکی از بزرگترین رویدادهای علمی فرهنگی حوزه‌های علمیه کشور به شمار می‌رود. هدف از برگزاری این همایش علمی، شناسایی، تشویق و معرفی برترین آثار مکتوب فضلا و علمای حوزوی داخل و خارج کشور در قالب کتاب و پایان نامه سطح چهار (دکتری) است.

شورای سیاست‌گذاری و شورای علمی کتاب سال حوزه، دو رکن تصمیم‌گیری در باره کتاب سال حوزه هستند که مصوبات و مأموریت‌های ابلاغی این دو شورا در دبیرخانه همایش کتاب سال حوزه اجرا و عملیاتی می‌شود. بنابراین، تمامی مراحل و فرایندهای علمی و اجرایی دبیرخانه کتاب سال حوزه صرفاً براساس قوانین، مقررات، ضوابط و آیین‌نامه‌هایی انجام می‌پذیرد که به تصویب این دو شورا رسیده باشد.

آنچه در ادامه می‌آید، گزارشی است اجمالی از فعالیت‌های اجرایی این دبیرخانه در هجدهمین دوره برگزاری کتاب سال حوزه که در هفت بخش زیر می‌توان شرح داد:

۱. فراخوان آثار

تعامل و ارتباط مستمر با نهادها و سازمان‌های مرتبط، ناشران، مراکز آموزشی و پژوهشی و نویسندگان حوزوی از جمله اقداماتی است که با هدف جذب حداکثری آثار نویسندگان حوزوی در دبیرخانه همایش صورت می‌گیرد. گردآوری بانک‌های اطلاعاتی مختلف، نتیجه این تعامل سازنده بوده که برقراری ارتباط هدف‌دار و نتیجه‌بخش با جامعه هدف را به ارمغان آورده است.

به‌روزرسانی امکانات، نرم‌افزارها و دانش‌افزایی نیروی انسانی، همگام با پیشرفت تکنولوژی‌های نوین، از قوت‌های دبیرخانه پویا و جوان کتاب سال حوزه است. همچنان‌که ابتکار عمل و چابکی را نیز می‌توان از ویژگی‌های این دبیرخانه به‌شمار آورد.

دبیرخانه کتاب سال حوزه در این دوره، برای اطلاع‌رسانی فراخوان آثار، برخلاف سال‌های پیشین، فقط از امکانات، تکنولوژی‌های نو و فضای مجازی استفاده کرد. نتیجه این رویکرد اجرایی، صرفه‌جویی اقتصادی، استفاده بهینه از زمان، سرعت عمل و به نتیجه رسیدن بهتر فعالیت‌ها بوده است؛ البته افزون بر این، فراخوان آثار حوزویان، از طریق رسانه‌های دیداری، شنیداری و مکتوب در قم و برخی استان‌های کشور نیز اطلاع‌رسانی شد.

فراخوان آثار دوره هجدهم کتاب سال حوزه، از اسفند سال ۱۳۹۴ آغاز و تا پایان خرداد سال ۱۳۹۵ ادامه یافت. در این دوره چهارماهه، مجموعاً ۹۴۵ اثر به دبیرخانه همایش واصل شد که پس از بررسی‌های اولیه و انطباق آثار با آیین‌نامه‌های همایش، ۸۷۵ اثر، شامل ۷۳۸ کتاب و ۱۳۷ پایان‌نامه، دارای شرایط شناخته‌شده شدند. نگارش این آثار، حاصل تلاش ۸۲۴ نفر از برادران و ۵۱ نفر از خواهران حوزوی ایرانی و غیر ایرانی بوده است.

نکته قابل توجه در فراخوان این دوره، رشد ۸۷٪ پایان‌نامه‌های رسیده به

فراخوان
همایش هجدهمین
کتاب سال حوزه

تلفن: ۰۲۵ - ۳۳۱۱۲۵۵۸
وبسایت: www.ketabshah.com

نشانی: قم، بولوار امین، ابتدای بولوار
جمهوری اسلامی، مرکز مدیریت
حوزه‌های علمیه، دبیرخانه همایش
کتاب سال حوزه

کتاب‌های مستشرق شده حوزویان در سال ۱۳۹۴
پایان‌نامه‌های سطح ۴ دفاع شده در سال ۱۳۹۴

مهلت ارسال آثار: هر ماه یا فرم تکمیل شده
از آن نسخه‌های اصلی اثر، برای کتاب‌های ترجمه شده

مهلت ارسال آثار پایان خرداد ۱۳۹۵
اطلاعات بیشتر و استعلام اینترنتی:
www.ketabshah.com

دبیرخانه همایش است.

۲. ارزیابی آثار

یکی از فعالیت‌های مهم و حساس دبیرخانه کتاب سال حوزه، اجرای فرایند داوری و ارزیابی آثار رسیده است. اگرچه بررسی علمی و محتوایی آثار برعهده داوران و ارزیابان محترم بود؛ ولی فعالیت‌های فراوان اجرایی، پیگیری‌های متعدد و هماهنگی‌های مربوط به فرایند ارزیابی آثار، در این دبیرخانه صورت گرفت. برخی از این فعالیت‌ها عبارت‌اند از:

■ **گونه‌شناسی آثار:** این کار راهیتی سه نفره از کارشناسان مربوط انجام و مجموع آثار رسیده را در گروه‌های شانزده‌گانه علمی قرار دادند. این فعالیت، از نیمه خردادماه ۱۳۹۵ آغاز و در نیمه تیرماه پایان پذیرفت.

■ **ارزیابی اجمالی:** در این مرحله، حداقل سه نفر از اعضای گروه علمی مربوط، تک تک آثار رسیده به دبیرخانه را با شاخص‌های کتاب سال حوزه سنجیدند. در ارزیابی اجمالی، آثاری که دارای شرایط مناسب محتوایی و ساختاری و امتیازات لازم بودند، به مرحله داوری تفصیلی راه یافتند و دیگر آثار، از گردونه رقابت خارج شدند. ارزیابی اجمالی آثار، با تشکیل جلسات هیئت‌های شانزده‌گانه داوری، از اوایل مرداد تا نیمه شهریور سال جاری به طول انجامید. جلسات ارزیابی اولیه آثار واصله، با مشارکت ۵۰ نفر از کارشناسان و متخصصان رشته‌های مرتبط علمی در بیش از ۲۵ جلسه کاری برگزار شد.

■ **ارزیابی تفصیلی:** رقابت اصلی آثار رسیده به دبیرخانه کتاب سال حوزه در این مرحله بیشتر نمایان می‌شود؛ زیرا آثار راه‌یافته به مرحله ارزیابی تفصیلی، پس از تعیین رویکرد پژوهشی یا ترویجی و انتخاب داوران متناسب با محتوای آنها، به گردونه ارزیابی سپرده می‌شوند. در این مرحله، ۲۷۷ نفر از کارشناسان متخصص در رشته‌های علمی، ۲۴۲ اثر را داوری کردند. طبق نظر هیئت‌های داوری، هریک از این ۲۴۲ اثر، بین دو تا چهار مرتبه ارزیابی شدند. بنابراین، شمار داوری‌ها در این مرحله، به بیش از ۶۸۶ ارزیابی رسید.

■ **بررسی ارزیابی داوران:** برای معرفی آثار برتر به شورای علمی کتاب سال حوزه، دومین بار جلسات هیئت‌های شانزده‌گانه داوری برگزار شد. هیئت‌های داوری در این جلسات، ابتدا عملکرد یکایک داوران را بررسی و سپس، کاندیداهای برگزیدگی، شایسته تقدیر و شایسته تحسین را، براساس مقررات کتاب سال حوزه و امتیازات به دست آمده، به شورای علمی معرفی کردند. هیئت‌های شانزده‌گانه داوری در این جلسات، از میان ۲۴۲ اثر راه‌یافته به مرحله دوم داوری، ۳۸ اثر را کاندیدای برگزیدگی دانستند.

■ **برگزاری جلسات شورای علمی:** این جلسات، با حضور هفت نفر از اساتید و صاحب‌نظران علوم مختلف و با مشارکت رؤسای هیئت‌های داوری برگزار شد. اعضای شورای علمی در این جلسات، ۳۸ اثر کاندیدای برگزیدگی را بررسی و از بین آنها، آثار برگزیده،

شایسته تقدیر و شایسته تحسین را تعیین کردند.

۳. زمان بندی فعالیت‌ها

با توجه به اهمیت و نقش حیاتی زمان در فرایند فعالیت‌های دبیرخانه، جدول زمان بندی فعالیت‌ها در ابتدای هر دوره، تنظیم و پس از تأیید دبیر همایش، مبنای عمل قرار می‌گیرد. بنابراین، دبیرخانه همایش لازم است فرایندهای اجرایی را به گونه‌ای هدایت و مدیریت کند که فعالیت‌های آن مطابق جدول زمان بندی پیش برود. برنامه ریزی علمی و اجرایی فعالیت‌ها، توزیع فعالیت‌ها میان کارشناسان، راهبری و نظارت بر اجرای صحیح امور مطابق آیین نامه‌ها، از اهم اقدامات دبیرخانه کتاب سال حوزه در این جدول است. بر اساس محتویات جدول زمان بندی، میزان پیشرفت امور در زمان‌های مشخص، بررسی و نتایج آن گزارش می‌شود.

۴. وضعیت شناسی آثار

در این دوره از همایش، با وضعیت شناسی کتاب‌ها و پایان نامه‌های رسیده در یازده گروه علمی، حجم بیشتری از آثار ارزیابی و قوت‌ها و ضعف‌های آنها استخراج شد. این گروه‌های علمی عبارت بودند از: تفسیر و علوم قرآن، حدیث درایه و رجال، فلسفه، اخلاق و عرفان، تاریخ سیره و تراجم، فقه و اصول، علوم اجتماعی، اقتصاد و مدیریت، حقوق و علوم سیاسی، علوم تربیتی و روان شناسی و کلام.

دبیرخانه کتاب سال حوزه، برای وضعیت شناسی آثار رسیده، ابتدا نرم افزارهای لازم را تهیه و بر اساس آن، امتیاز تمامی شاخص‌های ارزیابی آثار را بررسی کرد. پس از بررسی و تحلیل داده‌ها، میانگین امتیاز کسب شده در هر یک از شاخص‌های محتوایی و ساختاری استخراج شد.

قرار است نحوه استفاده از نتایج این وضعیت شناسی و راهبردهای لازم برای رفع ضعف‌های تولیدات علمی حوزویان، در شوراهای برنامه ریزی مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه ارائه و مقدمات لازم برای بهره‌برداری از اطلاعات آن فراهم آید.

علاوه بر این، تألیفات پژوهشی، ترویجی و پایان نامه‌های همه گروه‌های علمی، در این دوره از همایش تحلیل و به صورت نموداری گزارش شده است. این نمودارها، در بخش «گزارش نموداری وضعیت شناسی آثار هجدهمین دوره همایش» از همین ویژه نامه منتشر شده است.

۵. برگزاری نمایشگاه جانبی

یکی از پربازدیدترین برنامه‌های روز همایش، برپایی نمایشگاه تولیدات یک ساله حوزویان در حوزه کتاب و پایان نامه‌های سطح چهار است. در این دوره از همایش نیز تمامی آثار رسیده

به دبیرخانه، به تفکیک گروه های علمی، برای بازدید علاقه مندان به نمایش گذاشته شده است. اهمیت این نمایشگاه بدان جهت است که تقریباً همه تولیدات حوزویان سراسر کشور یک جا گردآوری و در دیدرس همگان گذاشته می شود. افزون بر این، معرفی آثار برتر این دوره و نشان دادن بخشی از مجموعه آثار مکتوب شخصیت های ویژه علمی همایش، از دیگر بخش های این نمایشگاه است که بر جذابیت آن می افزاید. ضمن آنکه مجموع آثار برتر همایش، مدت یک سال در غرفه نمایشگاهی کتاب سال حوزه، در مدرسه مبارکه فیضیه قم مقابل دید مشتاقان قرار دارد. دبیرخانه کتاب سال حوزه بر آن است که ان شاء الله با برپایی نمایشگاه در حوزه های علمیه و دانشگاه های مهم کشور همانند تهران، مشهد و اصفهان مجموعه آثار برتر هر دوره را در معرض دید تشنگان علم و دانش بگذارد.

۶. فراهم سازی مقدمات جشنواره مقالات علمی حوزه

با توجه به اهمیت و جایگاه مقالات علمی حوزویان در تولید و ترویج دانش های دینی، شورای سیاست گذاری کتاب سال حوزه ضرورت برگزاری جشنواره مقالات را در معاونت پژوهش حوزه های علمیه تصویب کرد. پس از آن، دبیرخانه کتاب سال حوزه مأموریت یافت مطالعات اولیه و نیازسنجی های لازم را در این خصوص انجام دهد و پیش نویس آیین نامه های علمی و اجرایی برگزاری آن را تهیه کند. دبیرخانه نیز با برگزاری جلسات متعدد و مطالعه ظرفیت های برگزاری این جشنواره، آیین نامه های مرتبط را تدوین و به تصویب شورای علمی و سپس شورای سیاست گذاری رسانید. براساس این آیین نامه ها، مقرر شد در گام اول، این جشنواره با عنوان «جشنواره مقالات علمی حوزه» فعالیت خود را با فراخوان مقالات منتشر شده در مجلات علمی پژوهشی و علمی ترویجی حوزوی آغاز نماید. همچنین، با توجه به ظرفیت ها و زمینه های موجود در دبیرخانه کتاب سال حوزه، اجرای فرایندهای علمی و اجرایی این جشنواره برعهده این دبیرخانه گذاشته شد که ان شاء الله پس از تأمین امکانات سخت افزاری، فراخوان مقالات علمی حوزه انجام خواهد شد.

۷. برگزاری همایش

مجموع تلاش های علمی و اجرایی همکاران دبیرخانه در طول سال جاری، با برگزاری همایش هجدهم به بار نشست. برای بهتر برگزار شدن این همایش، افزون بر آنچه گفته شد، فعالیت های فراوان دیگری نیز صورت پذیرفت که برخی از آنها به شرح ذیل است:

■ ارتباط با برگزیدگان برای تکمیل فرم اطلاعات فردی و سوابق علمی و اخذ چکیده اثر.

- به روزرسانی اطلاعات مدعوین همایش برای دعوت به اجلاس پایانی. در این دوره، قریب به ۴۰۰۰ میهمان از سراسر کشور برای حضور در این محفل علمی دعوت شدند. عناوین کلی برخی میهمانان عبارت‌اند از: پژوهشگران، مسئولان و نمایندگان مؤسسات و مراکز پژوهشی و تخصصی، هیئت‌های تحریریه نشریات علمی، مسئولان حوزه علمیه قم و استان‌ها، نویسندگان و صاحبان آثار برتر حوزوی، اساتید سطوح عالی حوزه‌های علمیه، رؤسای دانشگاه‌های مهم کشور، مسئولان بنیاد ملی نخبگان و اعضای انجمن‌های علمی حوزه.
- پوشش خبری و اطلاع‌رسانی از برگزاری همایش با پخش آگهی در جراید، پخش زیرنویس و تیزر در شبکه‌های صدا و سیما، نشست خبری با خبرگزاری‌ها، انجام مصاحبه‌های خبری، اطلاع‌رسانی اینترنتی، پیامکی و ...
- اجرای تبلیغات محیطی شامل فضاسازی برای نصب بنرها و پوسترها در سطح شهر قم و برخی استان‌ها.

- طراحی، چاپ و انتشار پوستر، بنر، کارت دعوت و هدایای همایش.
- هماهنگی با ادارات، نهادها و مراکز مرتبط برای اعلام زمان و مکان برگزاری همایش.
- هماهنگی و پیگیری امور دیدار با مراجع عظام و بزرگان علمی حوزه، جهت ارائه گزارش کتاب سال حوزه و دریافت دیدگاه‌های آنان.
- پیگیری امور مربوط به معرفی شخصیت‌های ویژه علمی در همایش.
- تدوین و انتشار ویژه نامه همایش به منظور معرفی آثار منتخب، ارائه آمار و اطلاعات مرتبط با آثار برتر، گزارش برگزاری همایش، معرفی شخصیت‌های علمی و ...

سپاس و تقدیر

اجرای فعالیت‌های یادشده، بدون همکاری عزیزانی که ما را در انجام وظایف و مأموریت‌های محول خالصانه یاری کردند، امکان پذیر نبود؛ به ویژه مساعدت‌های یکایک ارزیابان و اعضای محترم هیئت‌های داوری؛ حمایت‌های مؤثر حجت الاسلام و المسلمین سیدعلی عماد، معاون سابق پژوهش حوزه‌های علمیه و حجت الاسلام و المسلمین سیدحسین میرمعزی، معاون حاضر پژوهش حوزه‌های علمیه؛ هدایت‌های مشفقانه حجت الاسلام و المسلمین مهدی حقی، دبیر محترم همایش کتاب سال حوزه؛ همکاری‌های حجت الاسلام و المسلمین جواد رفیعی، مدیر محترم دفتر امور پژوهشی و عضو شورای سیاست‌گذاری کتاب سال حوزه؛ و تلاش‌های قلمی حجت الاسلام علی محمدی یدک در بازنگاری و ویراست بخش‌های این ویژه نامه. همه این تلاش‌ها را سپاس می‌گزاریم و برای دوام توفیقات این سروران دعا می‌کنیم!

در پایان، زحمات و خدمات سخت‌کوشانه یکایک اعضای محترم دبیرخانه همایش کتاب سال حوزه را می‌ستاییم و به ویژه از مجاهدت مجدانه آقایان: یادگار عباسپور، مجید عبداللهی، اصغر بابانژاد، روح الله نصر اصفهانی، علی صادقی زاده، مجتبی اعتبار و علی نعمای تشکر می‌کنیم. دست حق یارشان و دعای حضرت صاحب الامر علیه السلام بدرقه راهشان باد!

بخش هشتم

شاخص های داوری
آثار همایش

شاخص های کتاب های تألیفی (علمی - پژوهشی)

الف - شاخص های محتوایی

امتیاز	شاخص	ردیف
۷ امتیاز	اولویت و میزان تأثیر موضوع کتاب در تأمین نیازهای فرهنگی و علمی همگانی یا جوامع علمی	۱
۱۰ امتیاز	سطح علمی و اتقان اثر	۲
۸ امتیاز	نظریه پردازی و راه حل های جدید	۳
۵ امتیاز	نقل صحیح آرا و اسناد به منابع معتبر، اصیل و متنوع	۴
۵ امتیاز	میزان بهره گیری از مستندات و منابع و نتیجه گیری	۵
۴ امتیاز	تحلیل صحیح آرا و نقد آن	۶
۶ امتیاز	میزان دستیابی پژوهش به اهداف خود	۷
۵ امتیاز	امتیاز ویژه (ارائه راه کارهای مناسب، ایجاد چشم انداز نوین، اثربخشی فوق العاده و...)	۸

ب - شاخص های روشی

امتیاز	شاخص	ردیف
۵ امتیاز	تحدید دقیق موضوع و تبیین هدف، سئوالات و فرضیه ها	۱
۳ امتیاز	به کارگیری روش متناسب با موضوع	۲
۱۳ امتیاز	خلاقیت و نوآوری در اصل موضوع و در روش تحقیق و زوایه نگارش به موضوع	۳
۵ امتیاز	تناسب ساختار و انسجام منطقی سرفصل ها و عناوین	۴
۲ امتیاز	توازن حجم مطالب بخشها و فصول	۵
۲ امتیاز	افزودن چکیده و نتیجه گیری	۶

ج- شاخص‌های ادبی و صوری

امتیاز	شاخص	ردیف
۶ امتیاز	آرایه‌های لفظی و معنوی، سادگی و روانی قلم، تنوع واژگانی، صمیمی و زنده‌نویسی، بهداشت قلم (پرهیز از گزته‌برداری، کلیشه، تعابیر و کلمات سست، درازنویسی، ایجاز مخل و اطناب ممل، اغلاط انشایی، دشوارنویسی، پیچیدگی کلامی، واژه‌های غیرفصیح و...)	۱
۴ امتیاز	رسم الخط، علائم سجاوندی، پرهیز از اغلاط دستوری، قطع و وصل‌ها، پاراگراف‌بندی، یک‌دستی	۲
۲ امتیاز	تناسب اسلوب زبانی کتاب با موضوع	۳
۲ امتیاز	تنظیم فنی و دقیق پاورقی‌ها و کتابنامه	۴
۳ امتیاز	پیوست انواع فهرست‌ها و نمایه‌ها	۵
۳ امتیاز	رعایت امور فنی و صوری (طرح جلد، صفحه‌آرایی، حروف چینی، فصل‌بندی، تیتراژی، عناوین سرصفحه‌ای، غلط‌گیری دقیق)	۶
جمع امتیاز: ۱۰۰		

شاخص‌های کتاب‌های تألیفی (علمی - ترویجی)

الف- شاخص‌های محتوایی

امتیاز	شاخص	ردیف
۵ امتیاز	تناسب موضوع با نیازهای علمی - فرهنگی جامعه	۱
۱۰ امتیاز	استفاده از منابع معتبر و قدرت بهره‌وری از آنها	۲
۵ امتیاز	ساختار و نظام هندسی کتاب (هماهنگی فصول و بخش‌های مختلف کتاب، وحدت سبک و سیاق و شیوه نتیجه‌گیری از مطالب)	۳

امتیاز	شاخص	ردیف
۱۰ امتیاز	تحلیل علمی و قدرت نقد و بررسی آرا	۴
۵ امتیاز	زاویه دید و نگاه جدید به مسائل	۵
۵ امتیاز	ابتکار و نوآوری در طرح مسائل و شیوه استدلال	۶
۵ امتیاز	تناسب سطح علمی کتاب با مخاطب	۷
۵ امتیاز	پرهیز از مطالب تکراری، کلیشه‌ای و حاشیه‌ای	۸
۵ امتیاز	دستیابی اثر به اهداف	۹
۵ امتیاز	رعایت اصول و فرهنگ تبلیغ نوشتاری	۱۰
۵ امتیاز	توفیق ارتباط با مخاطب و جذابیت اثر	۱۱
۵ امتیاز	ناظر بودن به تحقیقات و آثار پیشین و رفع اشکالات آنها	۱۲
۵ امتیاز	قدرت پاسخگویی به شبهات علمی و شایع در جامعه	۱۳
۵ امتیاز	امتیاز ویژه	۱۴

ب- شاخص‌های ادبی و صوری

امتیاز	شاخص	ردیف
۶ امتیاز	آرایه‌های لفظی و معنوی سادگی و روانی قلم تنوع واژگانی صمیمی و زنده نویسی بهداشت قلم (پرهیز از گرتنه برداری، کلیشه، تعبیر و کلمات سست، درازنویسی، ایجاز مغل و اطناب ممل، اغلاط انشایی، دشوارنویسی، پیچیدگی کلامی، واژه‌های غیرفصیح و...)	۱
۴ امتیاز	رسم الخط، علائم سجاوندی، پرهیز از اغلاط دستوری، قطع و وصل‌ها، پاراگراف بندی، یک دستی	۲
۲ امتیاز	تناسب اسلوب زبانی کتاب با موضوع	۳
۲ امتیاز	تنظیم فنی و دقیق پاورقی‌ها و کتابنامه	۴
۳ امتیاز	پیوست انواع فهرست‌ها و نمایه‌ها	۵
۳ امتیاز	رعایت امور فنی و صوری (طرح جلد، صفحه‌آرایی، حروف چینی، فصل بندی، تیتراژی، عناوین سرصفحه‌ای، غلطگیری دقیق)	۶

جمع امتیاز: ۱۰۰

شاخص‌های کتاب‌های تصحیح و تحقیق

امتیاز	شاخص	ردیف
۹ امتیاز	اولویت و میزان تأثیر موضوع کتاب و متن مصحح در تأمین نیازهای فرهنگی و علمی همگانی یا جوامع علمی	۱
۷ امتیاز	میزان تسلط مصحح بر موضوع	۲
۹ امتیاز	قدمت و اهمیت متن مصحح و دشواری آن به دلیل عبارات معقد و موجز یا نداشتن نسخه‌های روشن و پاکیزه و یا اختلاف زیاد نسخه‌ها	۳
۹ امتیاز	میزان اتقان کار مصحح در شیوه تصحیح و انتخاب نسخه اصلی و نسخه بدل‌های معتبر و پرهیز از ذکر نسخه بدل‌های زاید	۴
۹ امتیاز	قرائت دقیق و صحیح نسخه اصلی و ضبط نسخه بدل‌ها	۵
۱۳ امتیاز	تخریح مطالب منقول و تعلیقات و پانوشت‌های فنی و علمی افزون بر تصحیح	۶
۱۸ امتیاز	مقدمه جامع مصحح شامل شرح حال مؤلف و بیان جایگاه کتاب در میان کتب مشابه و معرفی کلیه نسخه‌های خطی آن و معرفی دقیق نسخ مورد اعتماد	۷
۷ امتیاز	تنظیم فهرست منابع دقیق و کارآمد و همه‌جانبه و انواع فهرست‌های لازم	۸
۷ امتیاز	بهره‌وری از علائم نگارشی و مراعات آیین نگارش و ویرایش	۹
۷ امتیاز	رعایت نکات فنی چاپ و نشر (حروف چینی، صفحه‌آرایی، چاپ و صحافی مطلوب، ندرت اغلاط چاپی، ذکر عناوین سرصفحه‌ای گویا، تناسب حجم با مطالب کتاب)	۱۰
۵ امتیاز	امتیاز ویژه	۱۱

جمع امتیاز: ۱۰۰

شاخص های کتاب های ترجمه

رتبه	شاخص	امتیاز
۱	میزان تسلط مترجم بر ترجمه و موضوع	۱۰ امتیاز
۲	اولویت و میزان تأثیر موضوع برگزیده در تأمین نیازهای فکری - فرهنگی همگانی یا جوامع علمی	۷/۵ امتیاز
۳	قدمت متن مترجم یا اهمیت محتوایی آن یا پیچیدگی و دشواری ترجمه آن	۱۰ امتیاز
۴	شیوایی و جذابیت نثر ترجمه و مراعات آیین نگارش و ویرایش	۱۷ امتیاز
۵	رعایت امانت، مطابقت ترجمه با متن اصلی، پرهیز از افزودن و کاستن های بدون دلیل و بدون مشخص کردن مواضع آن	۱۵ امتیاز
۶	مقدمه، تحقیقات، تعلیقات و ذکر مصادر و منابع مطالب، افزودن بر متن اصلی به وسیله مترجم	۱۷ امتیاز
۷	تنظیم فهرست منابع دقیق، کارآمد و انواع فهرست های مورد نیاز، هرچند متن مترجم فاقد آنها باشد	۱۳ امتیاز
۸	رعایت امور فنی چاپ و نشر (حروف چینی، صفحه آرایی، غلطگیری، عناوین سرصفحه ای گویا، تناسب حجم با مطالب کتاب)	۵/۵ امتیاز
۹	امتیاز ویژه	۵ امتیاز
جمع امتیاز: ۱۰۰		

شاخص های پایان نامه ها

رتبه	شاخص	امتیاز
۱	اولویت و میزان تأثیر مسئله تحقیق در تأمین نیازهای فرهنگی و علمی همگانی یا جوامع علمی	۸ امتیاز
۲	سطح علمی و اتقان اثر	۱۰ امتیاز
۳	نظریه پردازی و راه حل های جدید	۱۰ امتیاز

امتیاز	شاخص	ردیف
۵ امتیاز	نقل صحیح آرا و اسناد به منابع معتبر، اصیل و متنوع	۴
۶ امتیاز	میزان بهره‌گیری از مستندات و منابع و نتیجه‌گیری	۵
۴ امتیاز	تحلیل صحیح آرا و نقد آن	۶
۶ امتیاز	میزان دستیابی پایان‌نامه به اهداف خود	۷
۸ امتیاز	تحدید دقیق مسئله اصلی و تبیین هدف، سئوالات و فرضیه‌ها	۸
۴ امتیاز	به کارگیری روش متناسب با مسئله	۹
۱۴ امتیاز	خلاقیت و نوآوری در اصل مسئله، روش تحقیق و زاویه نگرش به مسئله	۱۰
۶ امتیاز	تناسب ساختار و انسجام منطقی سرفصل‌ها و عناوین	۱۱
۲ امتیاز	توازن حجم مطالب بخش‌ها و فصول	۱۲
۲ امتیاز	افزودن چکیده و نتیجه‌گیری	۱۳
۱۰ امتیاز	امتیاز ادبی	۱۴
۵ امتیاز	امتیاز ویژه	۱۵

جمع امتیاز: ۱۰۰

شاخص‌های کتاب‌های شرح و تعلیق

امتیاز	شاخص	ردیف
۱۱ امتیاز	اولویت و میزان تأثیر موضوع کتاب و متن مورد شرح / تعلیق در تأمین نیازهای فرهنگی و علمی همگانی یا جوامع علمی	۱
۹ امتیاز	میزان تسلط شارح / تعلیق‌کننده بر موضوع	۲
۱۱ امتیاز	اهمیت متن مورد شرح / تعلیق و دشواری آن به دلیل عبارات معقد و موجز	۳
۱۱ امتیاز	میزان اتقان کار شارح / تعلیق‌کننده در شیوه شرح / تعلیق، پرکردن خلأها و پرهیز از مطالب زاید	۴

امتیاز	شاخص	ردیف
۱۰ امتیاز	نو و ابتکاری بودن شرح / تعلیق و یا امتیاز آن نسبت به شرح‌ها و تعلیق‌های پیشین	۵
۱۰ امتیاز	رعایت استانداردهای شرح / تعلیق‌نگاری	۶
۱۰ امتیاز	مقدمه جامع شارح / تعلیق‌کننده و بیان جایگاه کتاب در میان کتب مشابه و بیان چگونگی و روش کار خود در شرح یا تعلیق	۷
۹ امتیاز	تنظیم فهرست منابع دقیق و کارآمد و همه جانبه و انواع فهرست‌های لازم	۸
۷ امتیاز	بهره‌وری از علائم نگارشی و مراعات آیین نگارش و ویرایش	۹
۷ امتیاز	رعایت نکات فنی چاپ و نشر (حروف چینی، صفحه‌آرایی، چاپ و صحافی مطلوب، ندرت اغلاط چاپی، ذکر عناوین سرصفحه‌ای گویا، تناسب حجم با مطالب کتاب)	۱۰
۵ امتیاز	امتیاز ویژه	۱۱
جمع امتیاز: ۱۰۰		

شاخص‌های کتاب‌های دانشنامه، موسوعه، فرهنگنامه، کتاب‌شناسی و فهرست‌نگاری

الف - شاخص‌های محتوایی

امتیاز	شاخص	ردیف
۱۴ امتیاز	جامعیت و مانعیت	۱
۱۲ امتیاز	رعایت استانداردهای کتاب‌شناختی / فهرست‌نگاری / دانشنامه و موسوعه‌نویسی	۲
۱۰ امتیاز	اهمیت موضوع کتاب‌شناسی / فهرست‌نگاری	۳
۱۲ امتیاز	ساختار مناسب (تبویب و تنظیم منطقی)	۴

امتیاز	شاخص	ردیف
۱۰ امتیاز	نوبودن اثر یا امتیاز آن نسبت به آثار مشابه	۵
۵ امتیاز	تناسب اسلوب زبانی کتاب با موضوع	۶
۶ امتیاز	تنظیم فنی و دقیق کتاب‌نامه و باورقی‌ها	۷
۸ امتیاز	پیوست انواع فهرست‌ها و نمایه‌های دقیق	۸
۵ امتیاز	امتیاز ویژه	۹

ب- شاخص‌های ادبی و صوری

امتیاز	شاخص	ردیف
۶ امتیاز	آرایه‌های لفظی و معنوی، سادگی و روانی قلم، تنوع واژگانی، صمیمی و زنده نویسی، بهداشت قلم (پرهیز از گزته برداری، کلیشه، تعابیر و کلمات سست، درازنویسی، ایجاز مخل و اطناب ممل، اغلاط انشایی، دشوارنویسی، پیچیدگی کلامی، واژه‌های غیر فصیح و...)، عنوان کتاب، تکیه بر استفاده از فعل خاص و معلوم	۱
۶ امتیاز	ویراستگی لفظی، رسم الخط، علائم سجاوندی، پرهیز از اغلاط دستوری، قطع و وصل‌ها، پاراگراف‌بندی، یکدستی	۲

ج- رعایت امور فنی و صوری

امتیاز	شاخص	ردیف
۶ امتیاز	طرح جلد، صفحه‌آرایی، حروف چینی، فصل‌بندی، تیتراژی، عناوین سرصفحه‌ای، غلطگیری دقیق	۱

جمع امتیاز: ۱۰۰

شاخص های کتاب های آموزشی

امتیاز	شاخص	ردیف
۴ امتیاز	ارائه تعاریف عملیاتی از موضوعات و واژگان	۱
۵ امتیاز	انطباق حجم متن با واحدهای آموزشی مربوط	۲
۵ امتیاز	اهداف تحقیق (صراحت، عینیت، ایجاز، عدم تناقض میان اهداف)	۳
۴ امتیاز	استناد متن	۴
۶ امتیاز	تناسب فصول و بخش ها	۵
۵ امتیاز	استفاده از رنگ و جلوه های تصویری در متن	۶
۴ امتیاز	بهره گیری از مثال های کافی و ملموس	۷
۸ امتیاز	برنامه ریزی متن (مقدمه، فصل بندی، نتیجه گیری و...) و محتوایی (ترتیب منطقی مباحث)	۸
۵ امتیاز	استفاده از جدول، نمودار و کادرهای مناسب	۹
۶ امتیاز	پرهیز از مطالب زاید و حاشیه ای و تمرکز بر موضوع تحقیق	۱۰
۵ امتیاز	استفاده از منابع (از حیث اعتبار علمی، روزآمدی و تعدد آنها)	۱۱
۵ امتیاز	تناسب ارجاعات و نقل قول ها	۱۲
۶ امتیاز	توفیق اثر در تحقق اهداف پیش بینی شده و پاسخ به سؤالات مطرح شده	۱۳
۷ امتیاز	رعایت اصول و قواعد نگارش	۱۴
۶ امتیاز	روانی و صلابت متن	۱۵
۷ امتیاز	کیفیت چاپ کتاب (صفحه آرابی، طرح جلد، قطع و اندازه کتاب)	۱۶
۴ امتیاز	فهرست کامل منابع و مآخذ (کتاب نامه، اشخاص، اماکن و...)	۱۷
۸ امتیاز	امتیاز ویژه: خلاقیت و نوآوری: برخورداری از ابتکاری خاص که اثر را از آثار متعارف دیگر در زمینه تکنولوژی آموزشی متمایز و برجسته می سازد مانند: ابتکار خاص در استفاده از جاذبه های بصری و برنامه ریزی متن (دلیل و توضیح)	۱۸

جمع امتیاز: ۱۰۰

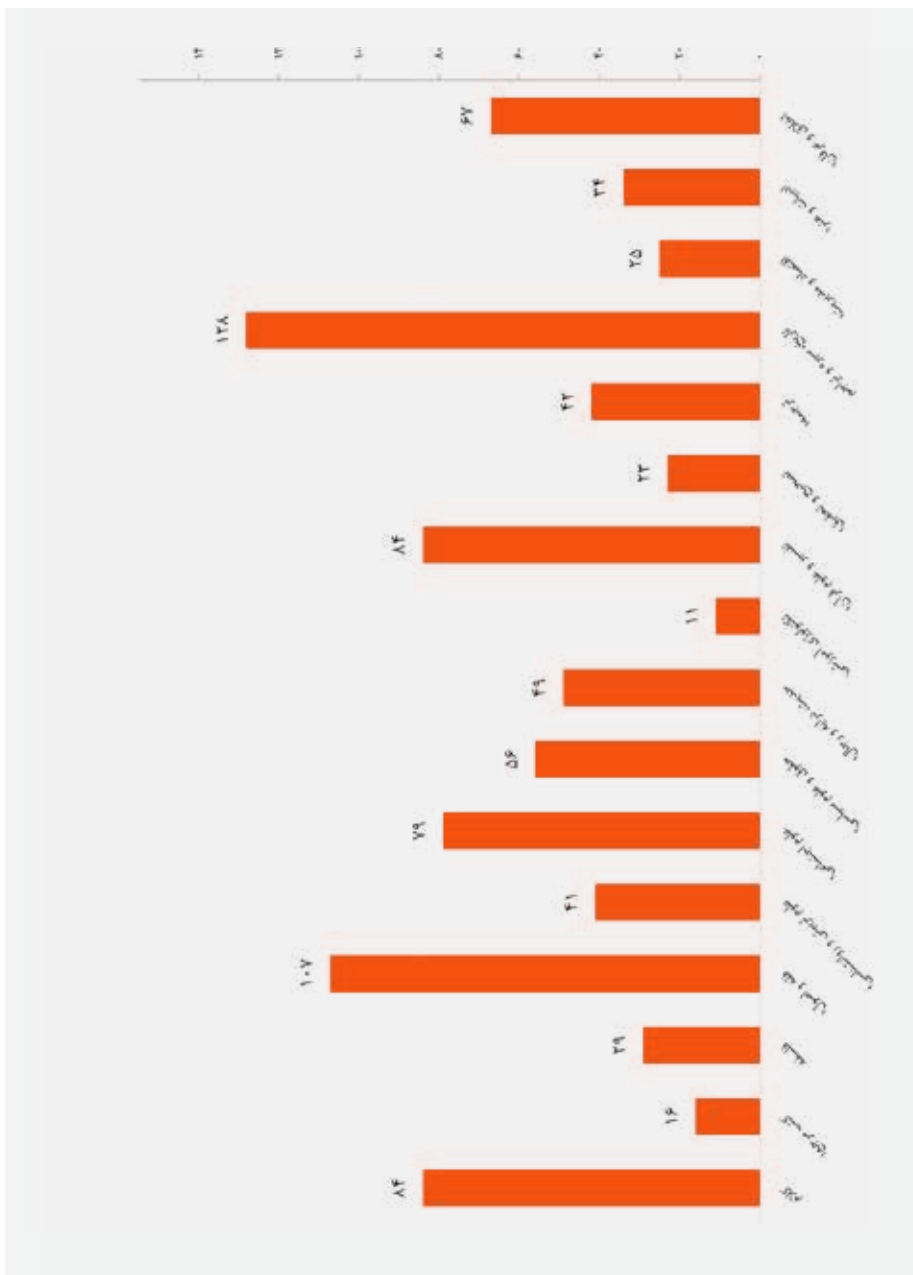

بخش نهم

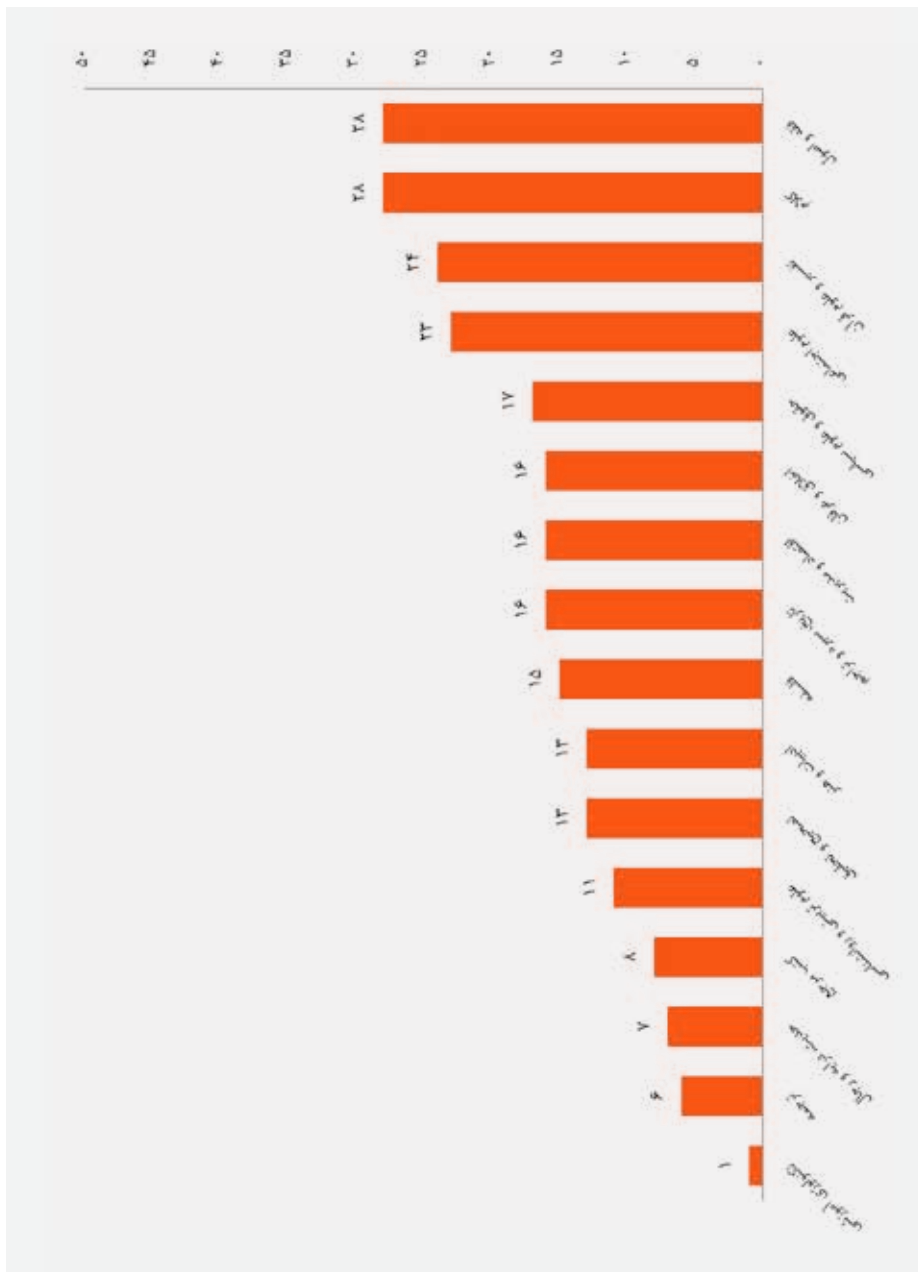
نمودارها

نمودار ۱: تعداد آثار رسیده بر اساس گروه‌های علمی

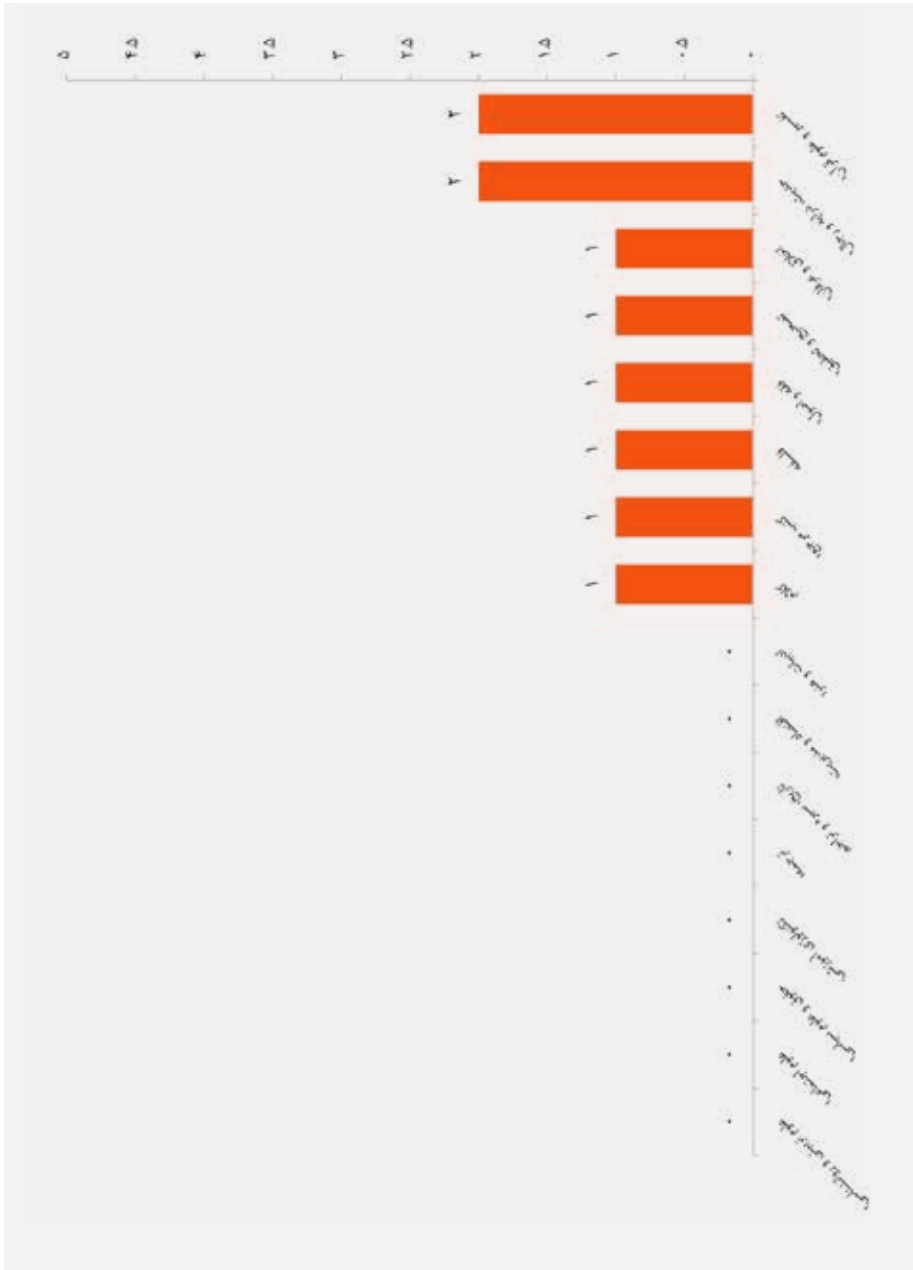

نمودار ۲: تعداد آثار راه یافته به مرحله دوم داوری به تفکیک گروه

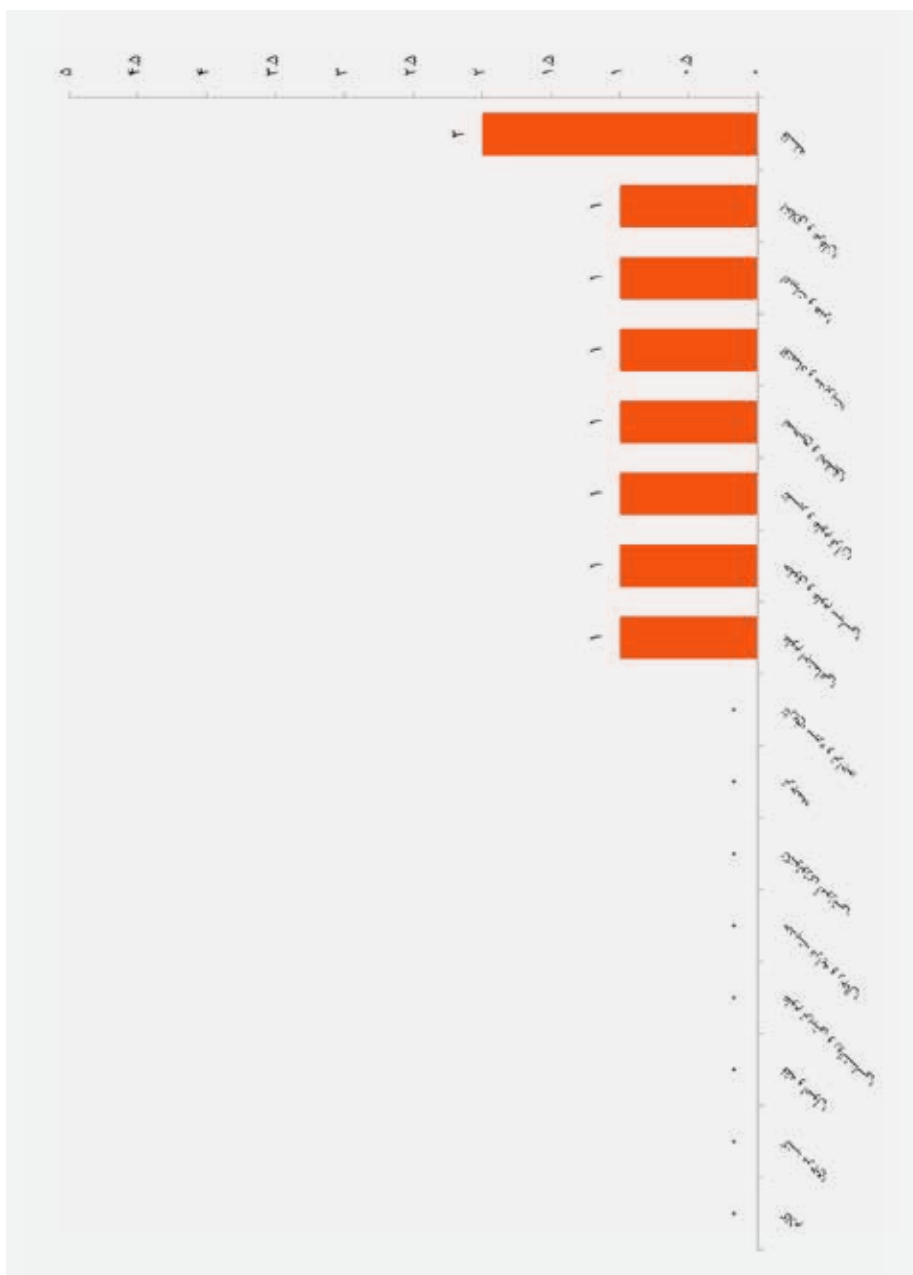

نمودار ۳: تعداد آثار برگزیده بر اساس گروه‌های علمی

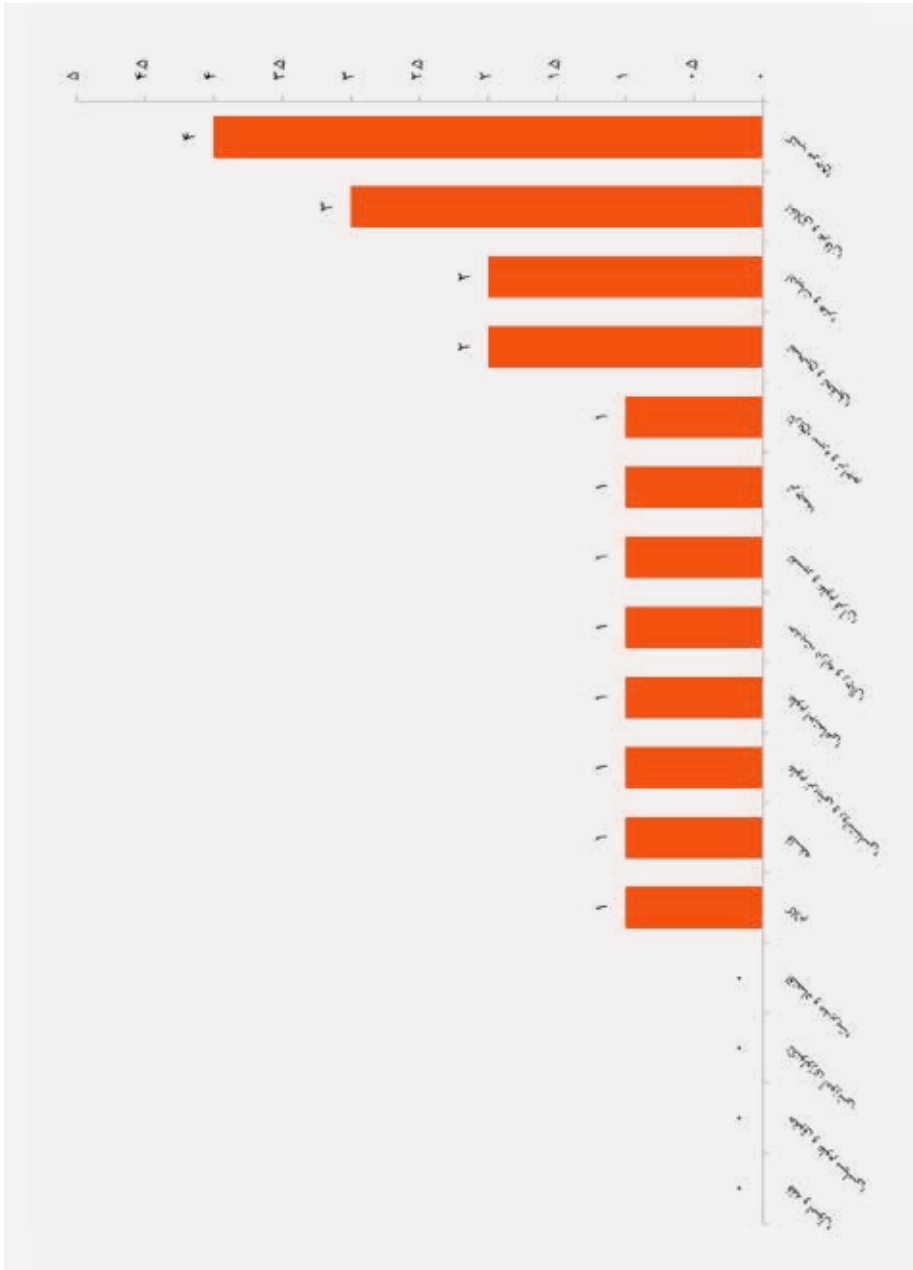

نمودار ۴: تعداد آثار شایسته تقدیر بر اساس گروه‌های علمی

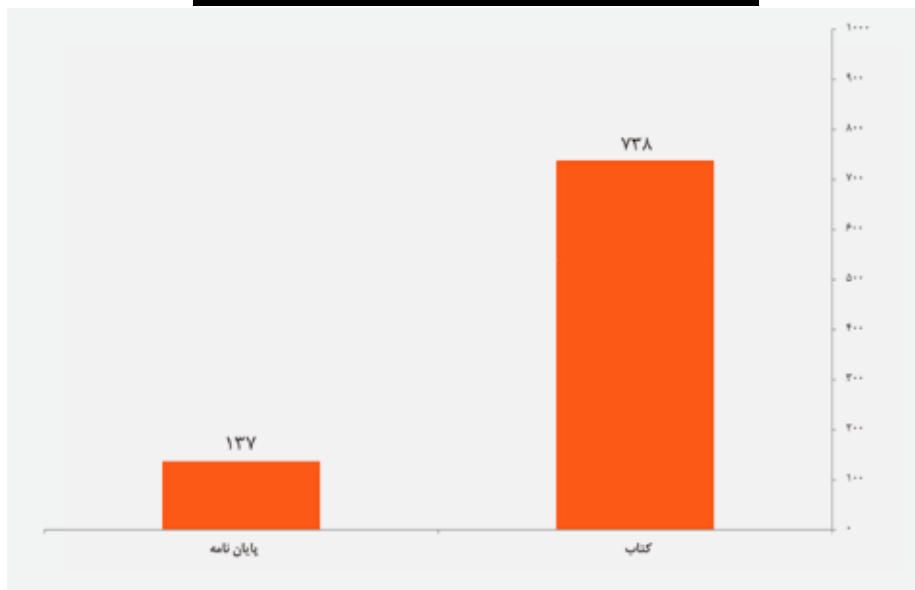

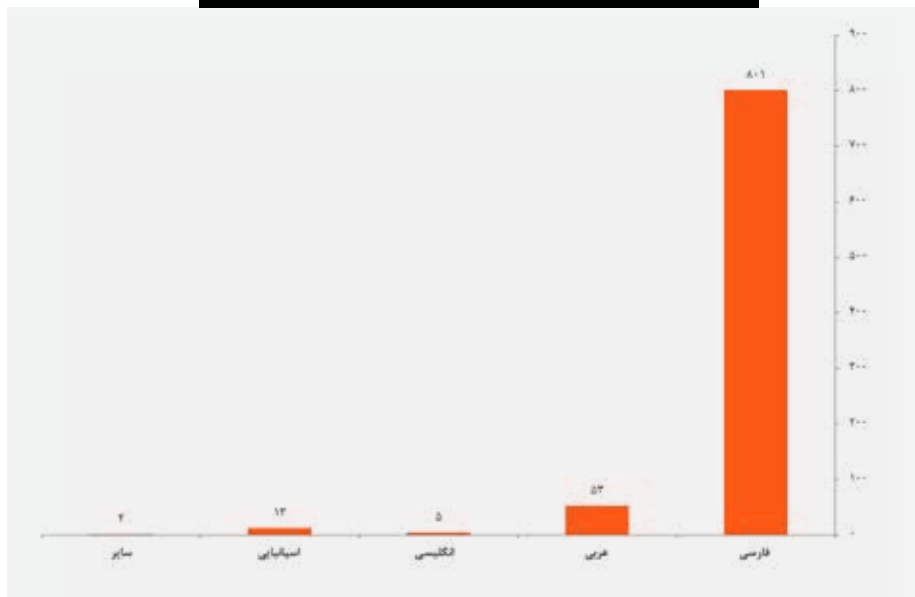
نمودار ۵: تعداد آثار شایسته تحسین بر اساس گروه های علمی

نمودار ۶: تعداد آثار رسیده بر اساس قالب اثر

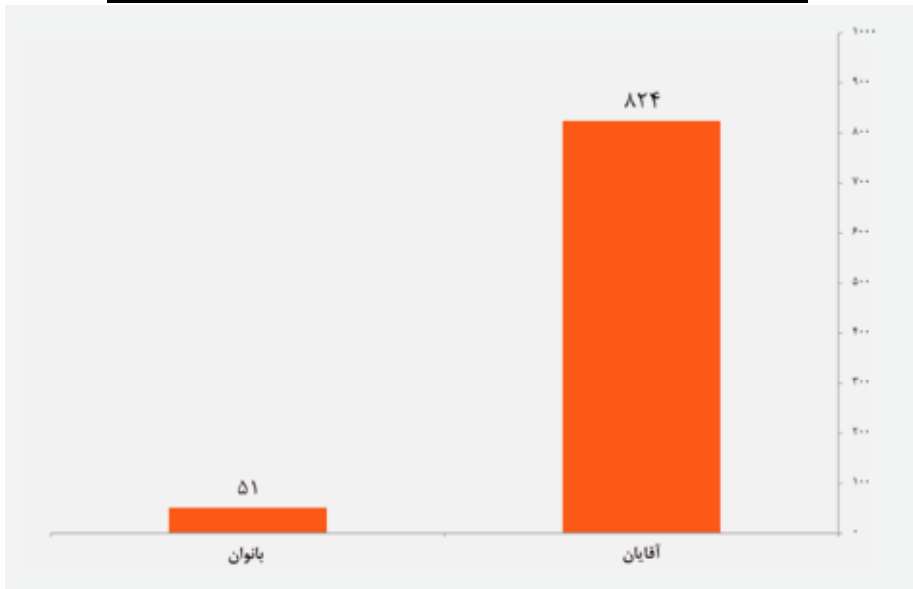

نمودار ۷: تعداد آثار رسیده بر اساس زبان اثر

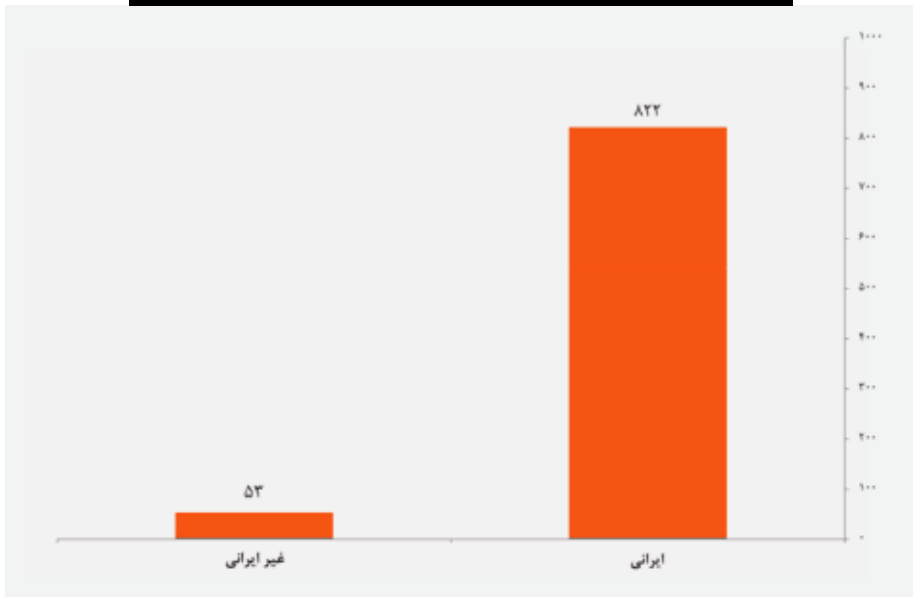

نمودار ۸: تعداد آثار رسیده بر اساس جنسیت نویسندگان

نمودار ۹: تعداد آثار رسیده بر اساس ملیت نویسندگان

بخش دهم

گزارش نموداری وضعیت شناسی
آثار هجدهمین دوره همایش

اشاره

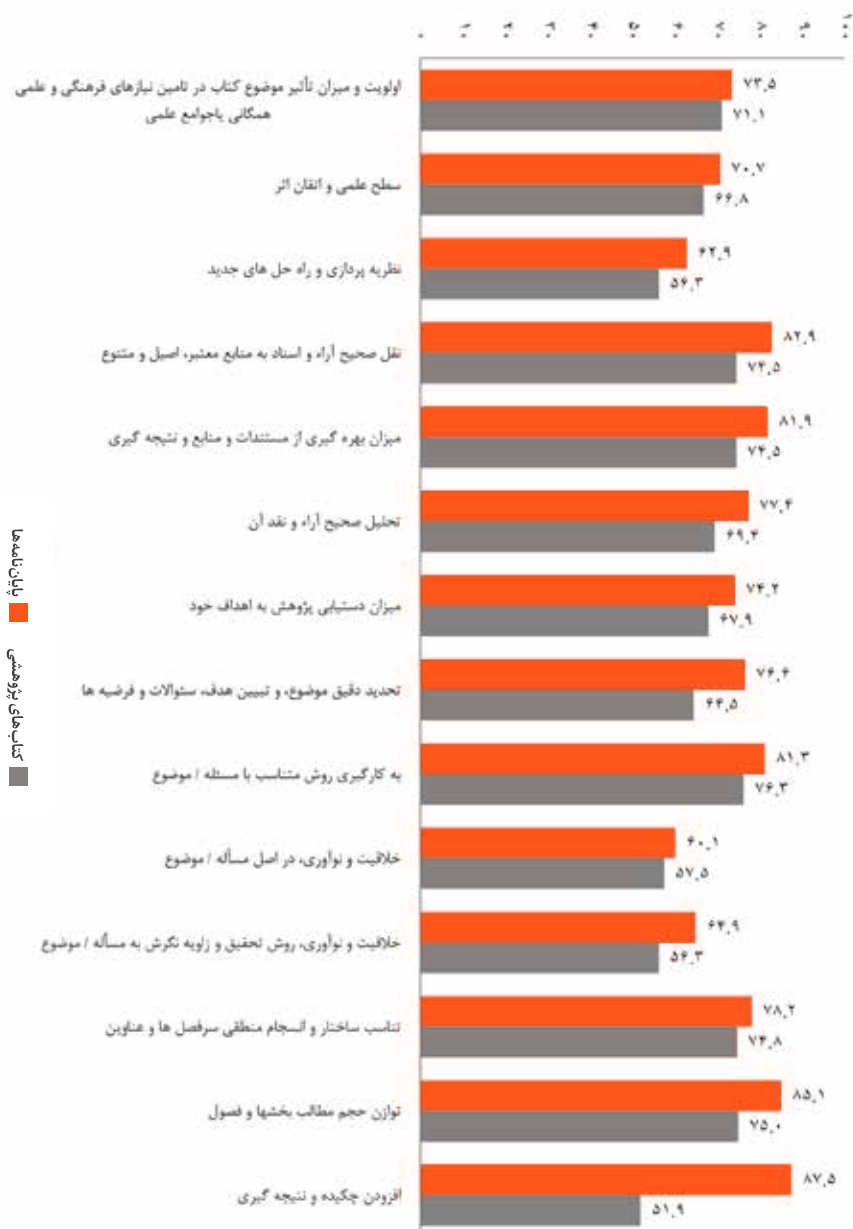
دبیرخانه همایش کتاب سال حوزه، با هدف تحلیل محتوای آثار این دوره و تبیین قوت‌ها و ضعف‌های آنها، وضعیت‌شناسی آثار حوزوی را پس از استخراج نتایج ارزیابی‌های سال جاری، فراهم آورده است.

بخش حاضر، گزارش نموداری وضعیت علمی، محتوایی و ساختاری آثار حوزوی شرکت‌کننده در هجدهمین همایش کتاب سال حوزه را در این ۱۱ گروه علمی ارائه کرده است: ۱. تفسیر و علوم قرآن؛ ۲. فقه و اصول؛ ۳. حدیث، درایه و رجال؛ ۴. کلام؛ ۵. حقوق و علوم سیاسی؛ ۶. علوم تربیتی و روان‌شناسی؛ ۷. فلسفه؛ ۸. اخلاق و عرفان؛ ۹. تاریخ، سیره و تراجم؛ ۱۰. علوم اجتماعی؛ ۱۱. اقتصاد و مدیریت.

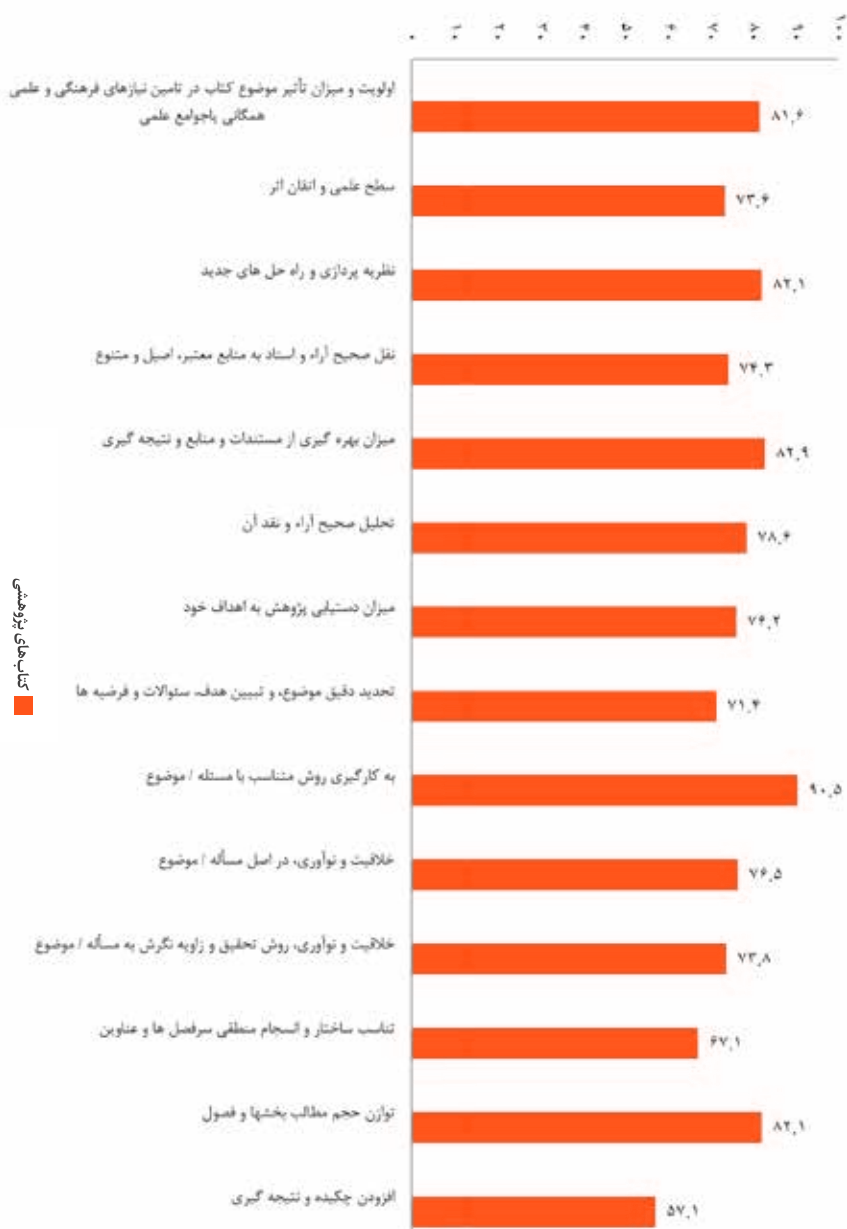
این وضعیت‌سنجی، براساس شاخص‌های ارزیابی کتاب سال اجرا شده است. همچنین، رتبه‌بندی مراکز پژوهشی و ناشران شرکت‌کننده در همایش نیز براساس همین شاخص‌ها و با توجه به آثار ارسالی آنها قابل ارائه است؛ اما به جهت اختصار و رعایت سایر ملاحظات جانبی، از گزارش آن در این ویژه‌نامه خودداری شده است.

نمودار ۱: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی گروه تفسیر و علوم قرآن

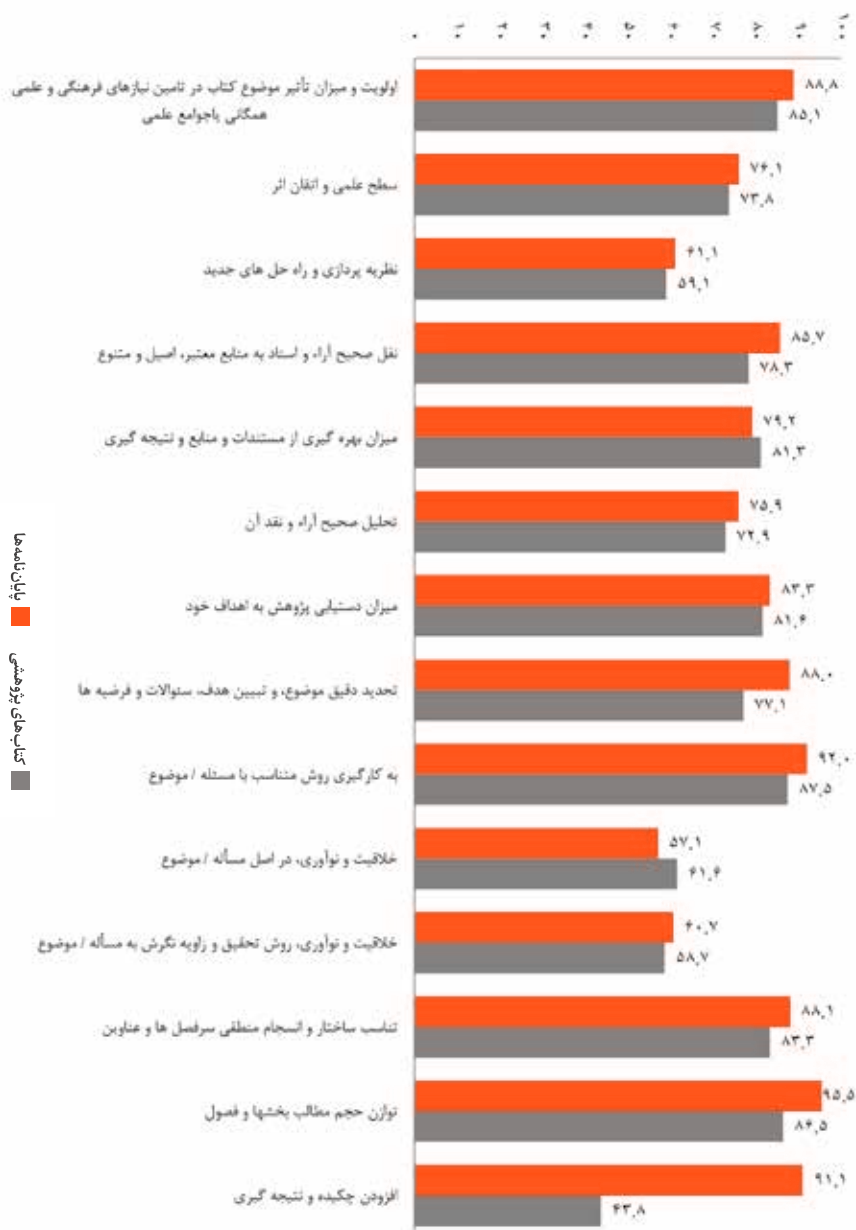

نمودار ۲: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی گروه حدیث، درایه و رجال

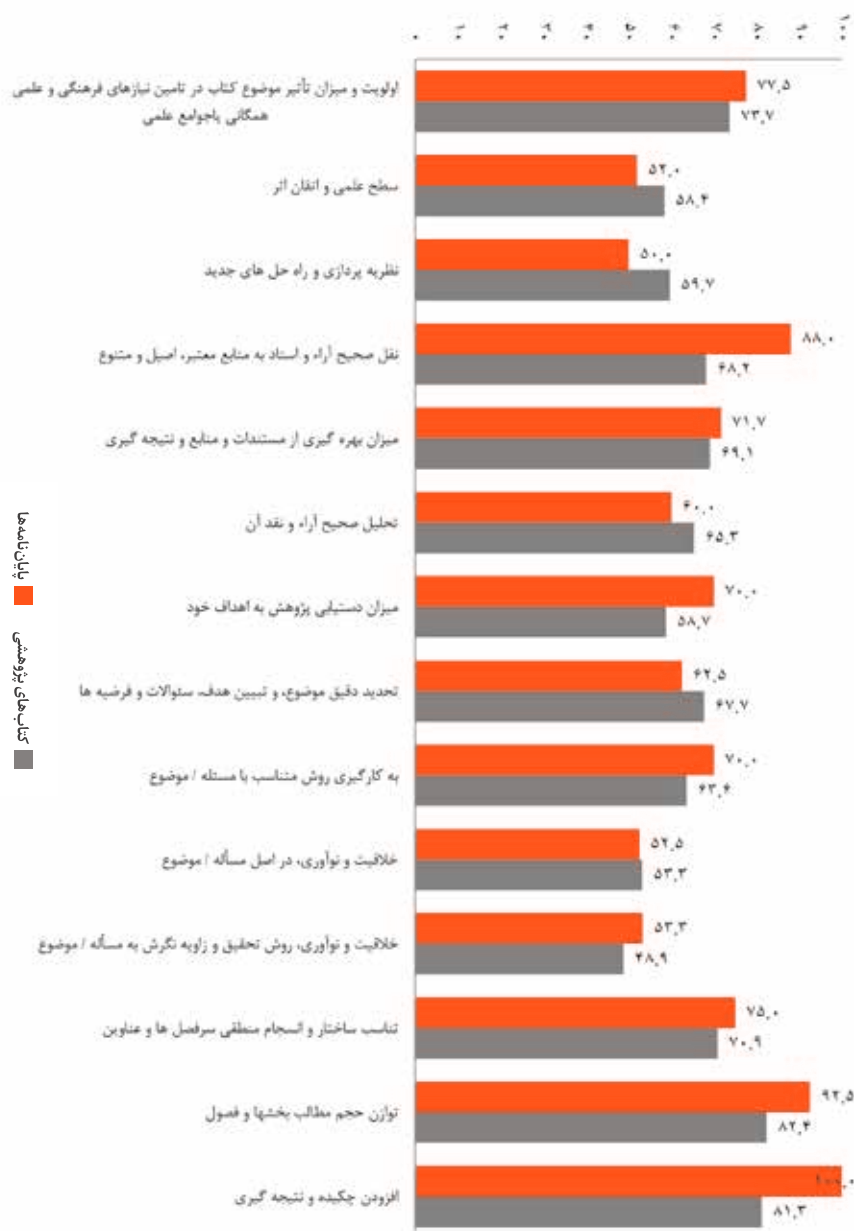

نمودار ۳: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی گروه اخلاق و عرفان

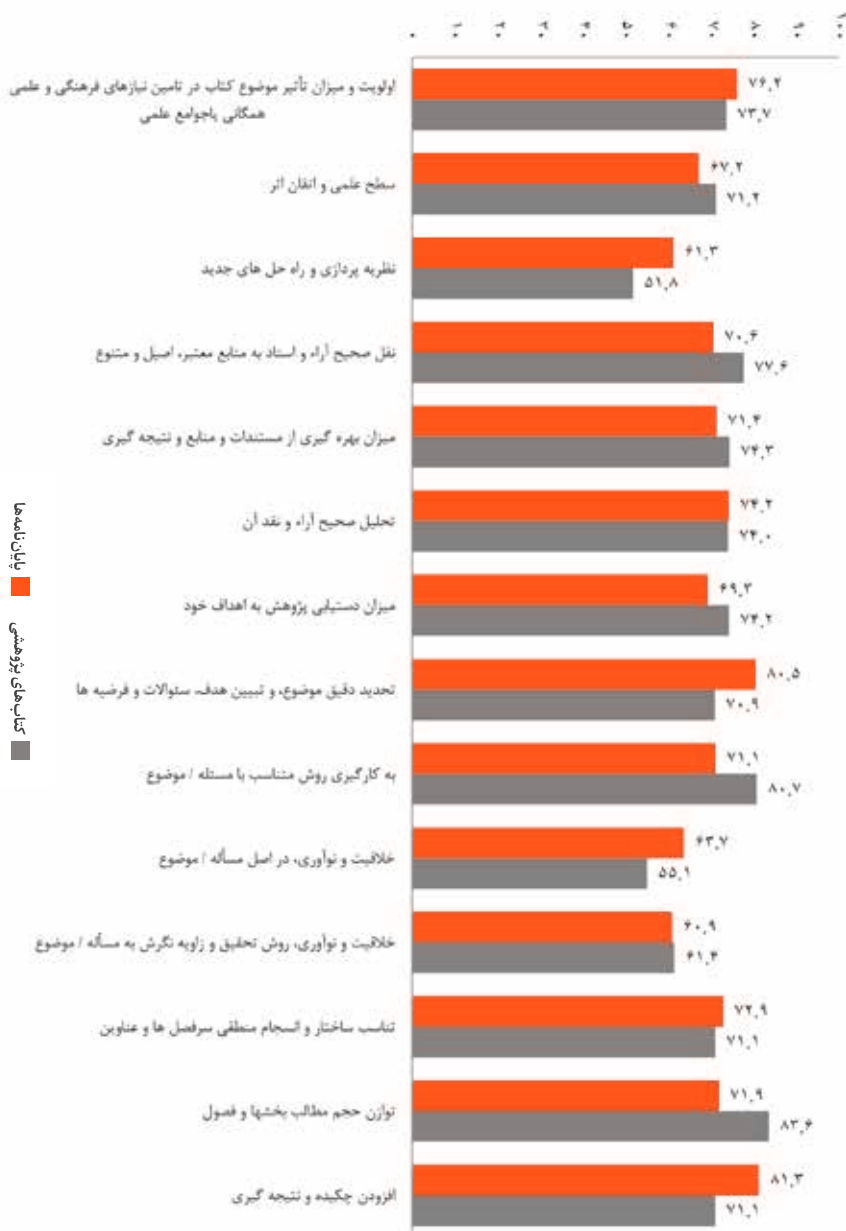

نمودار ۴: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی گروه اقتصاد و مدیریت

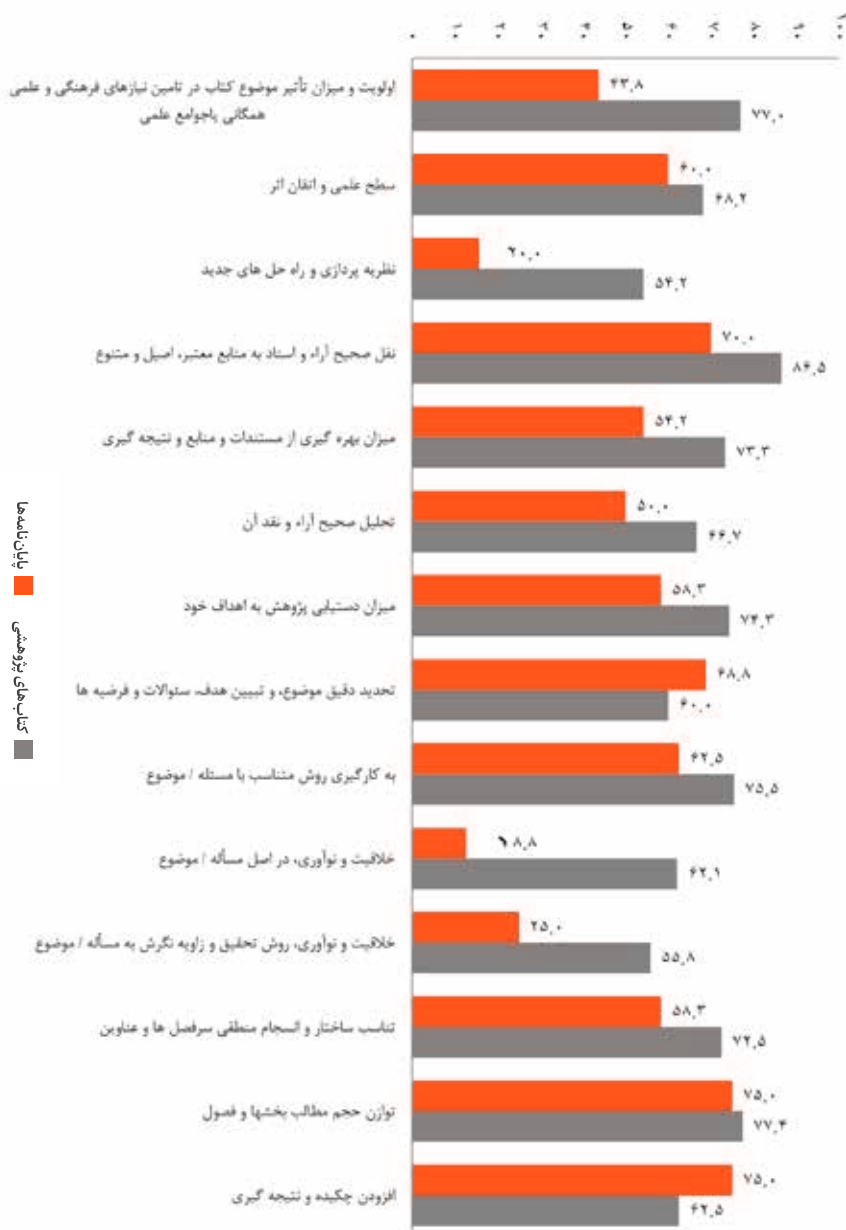

نمودار ۵: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی گروه کلام

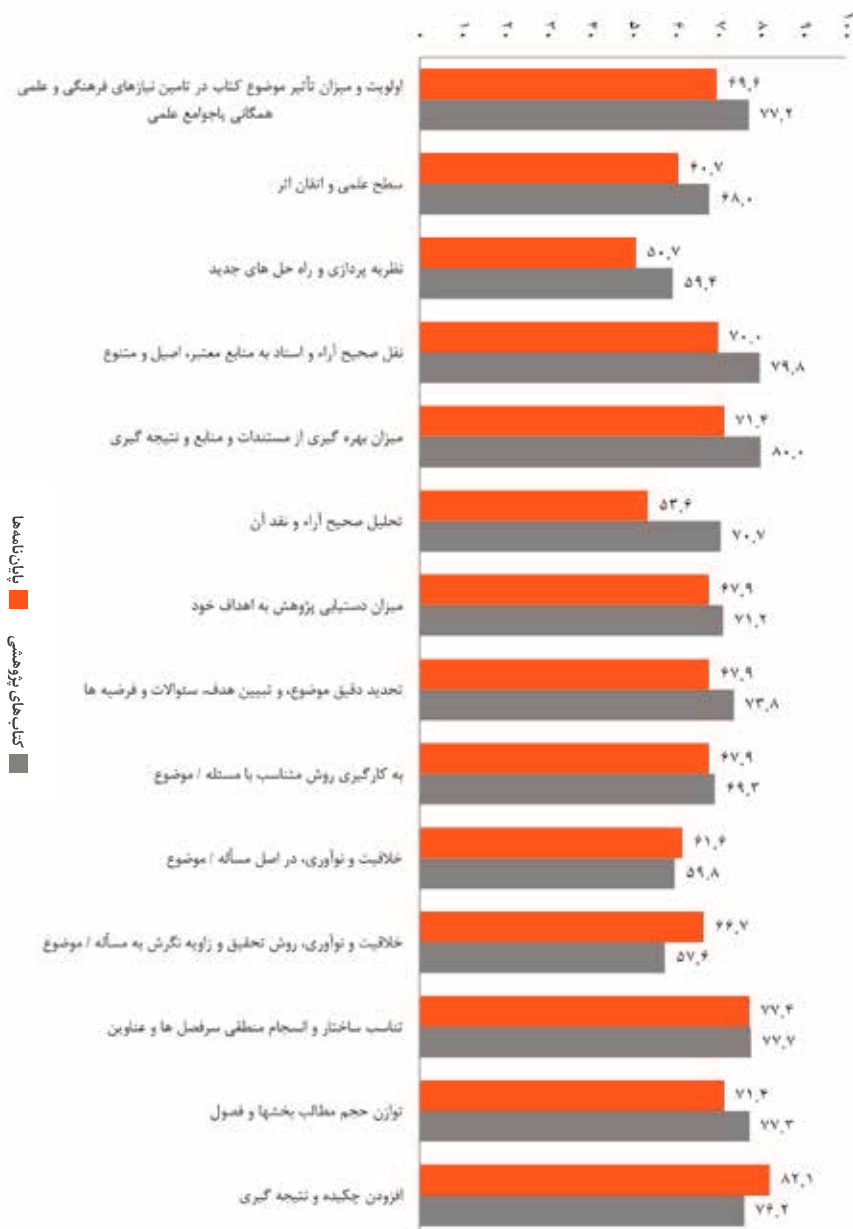

نمودار ۶: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی گروه تاریخ، سیره و تراجم

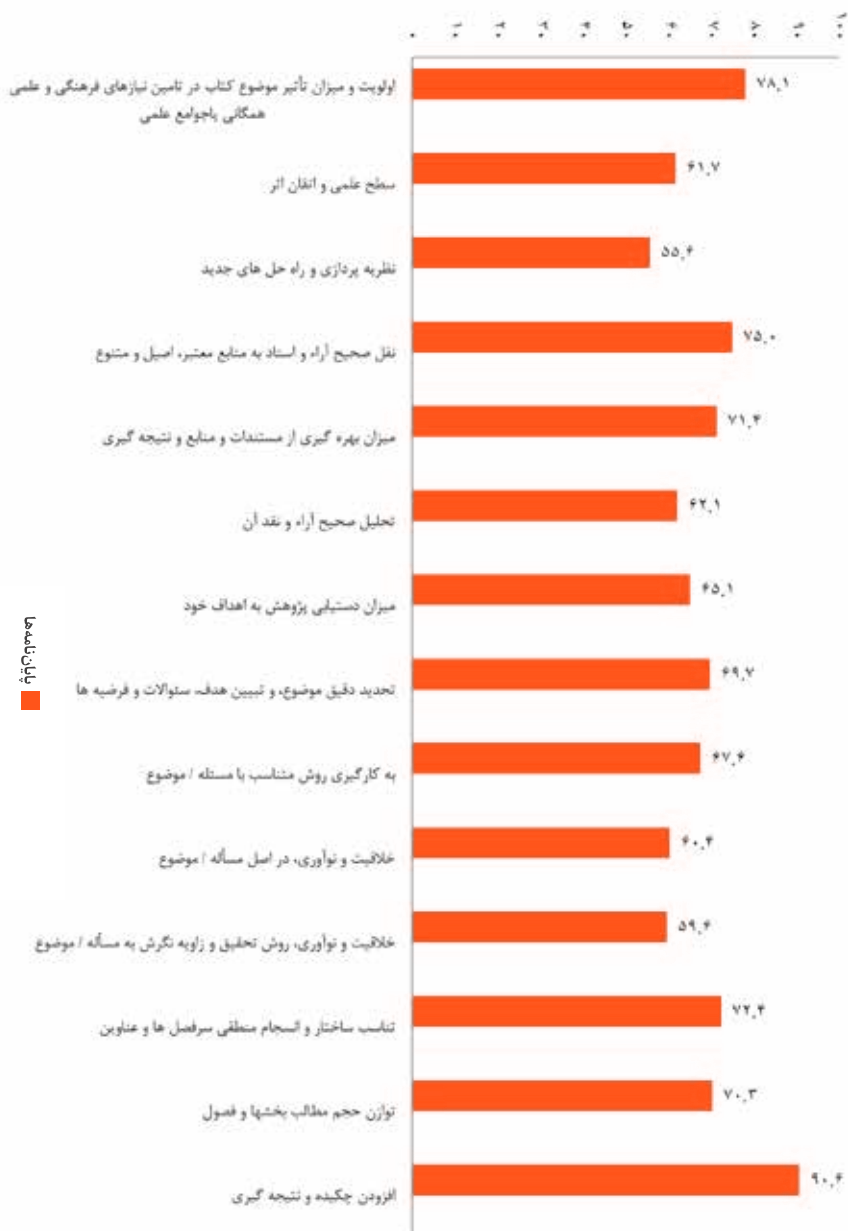

نمودار ۷: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی گروه حقوق و علوم سیاسی

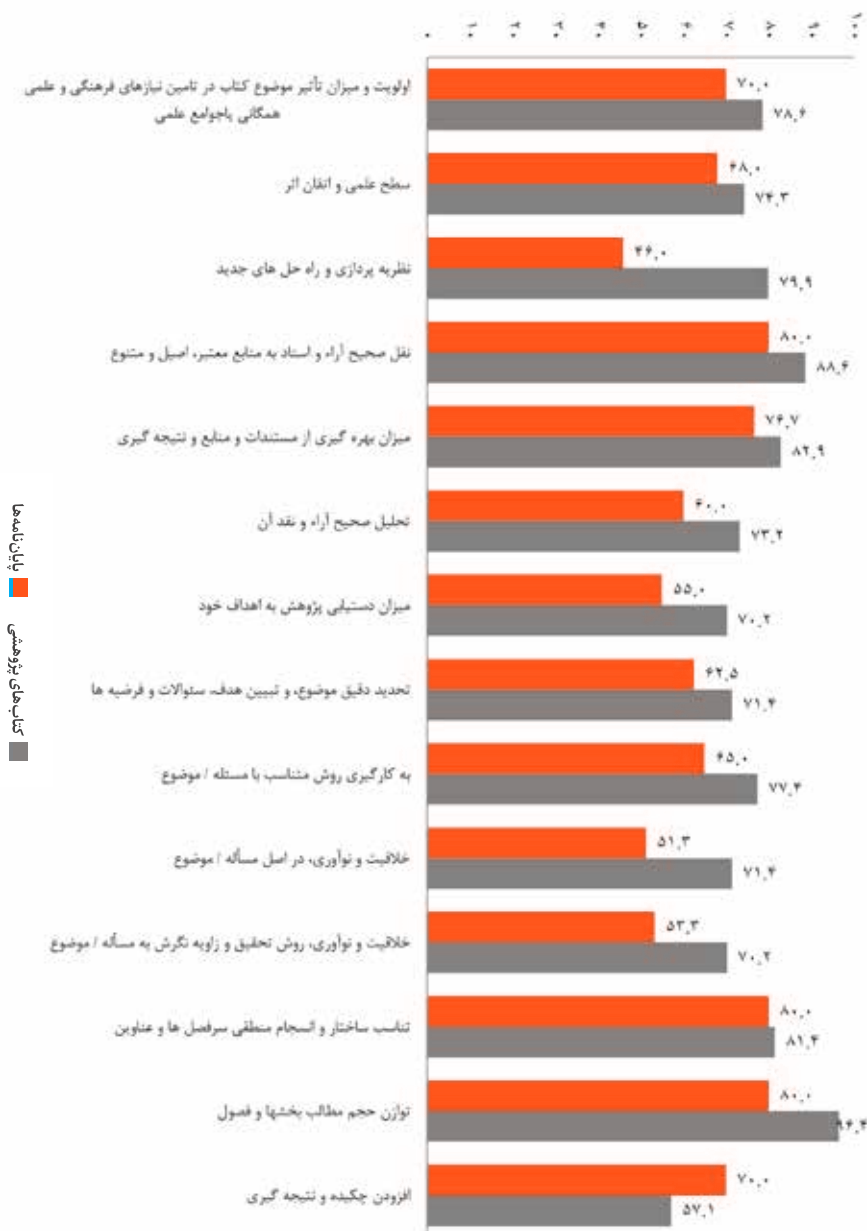

نمودار ۸: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی گروه علوم اجتماعی

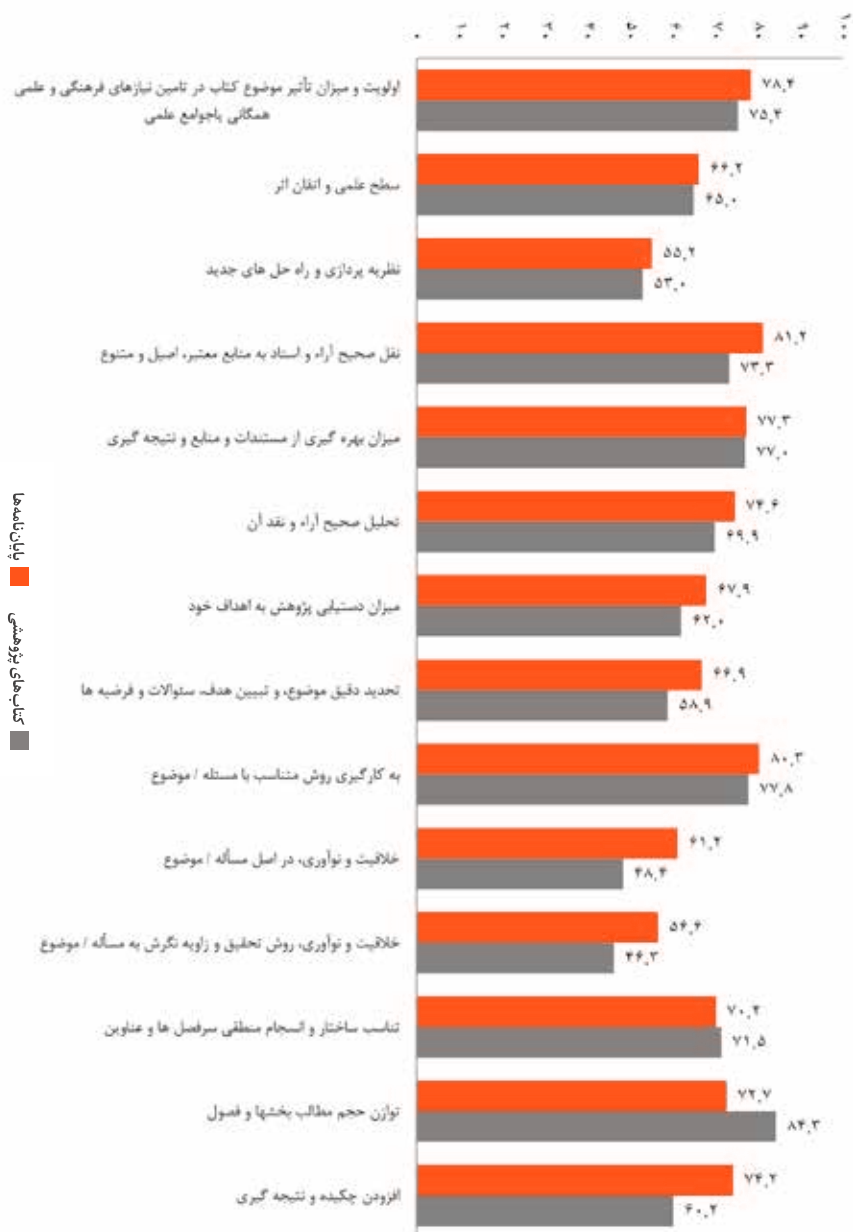

نمودار ۹: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی گروه علوم تربیتی و روان شناسی

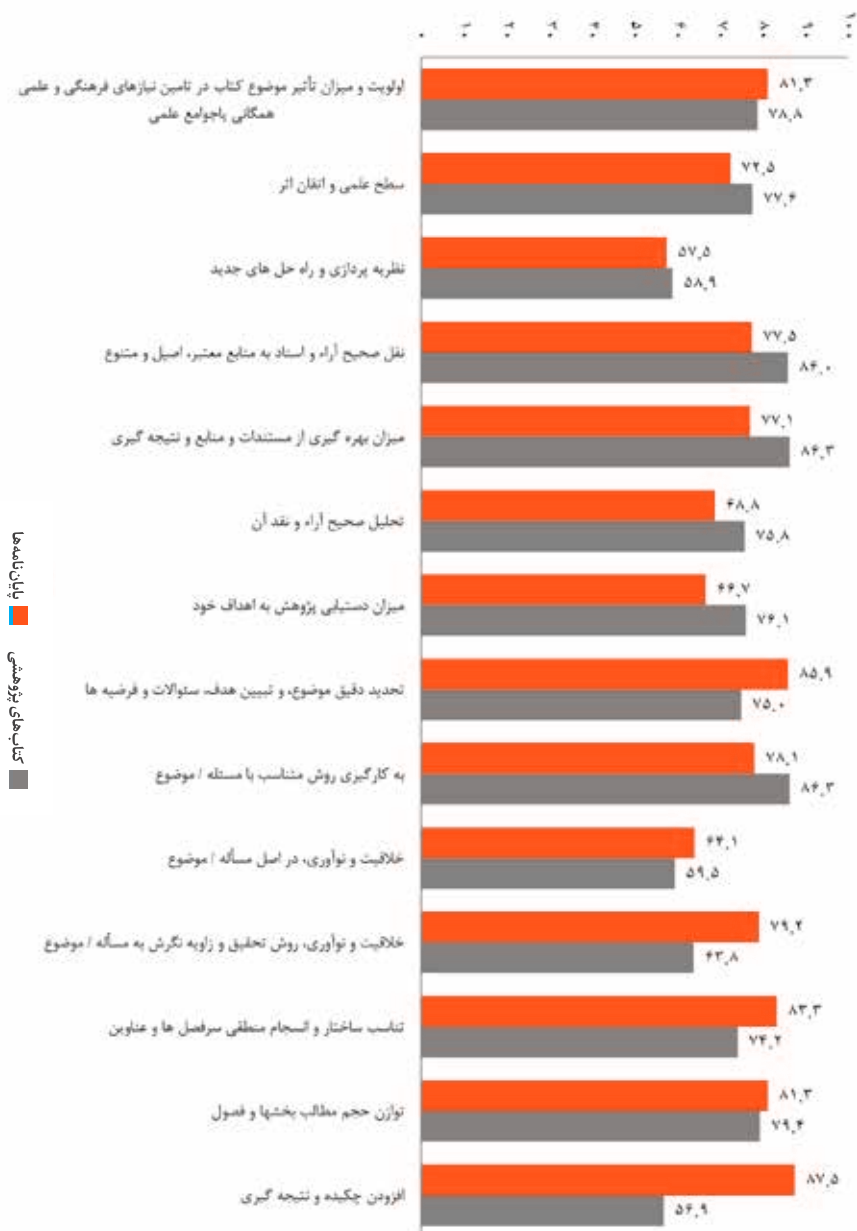

نمودار ۱۰: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی گروه فقه و اصول

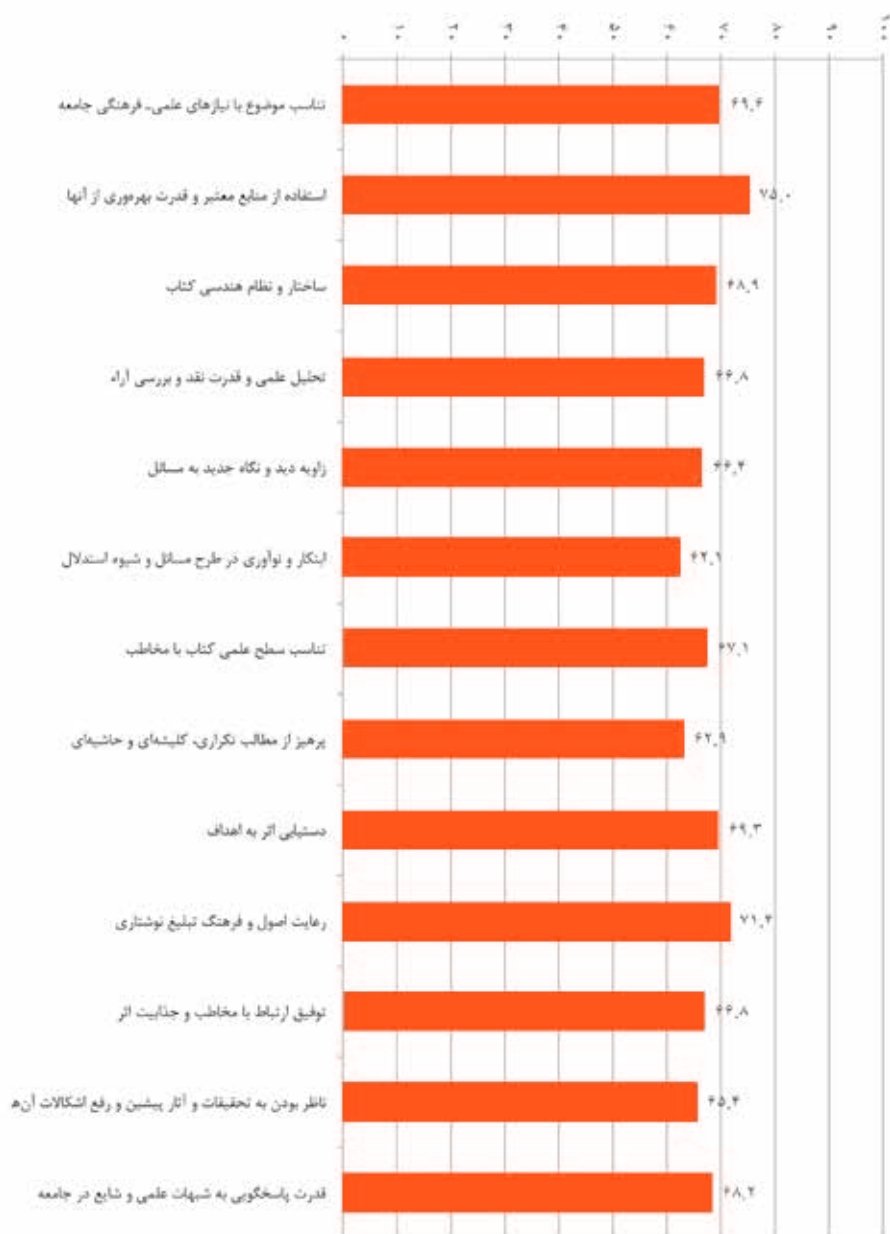

نمودار ۱۱: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی گروه فلسفه

نمودار ۱۲: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار ترویجی گروه تفسیر و علوم قرآنی

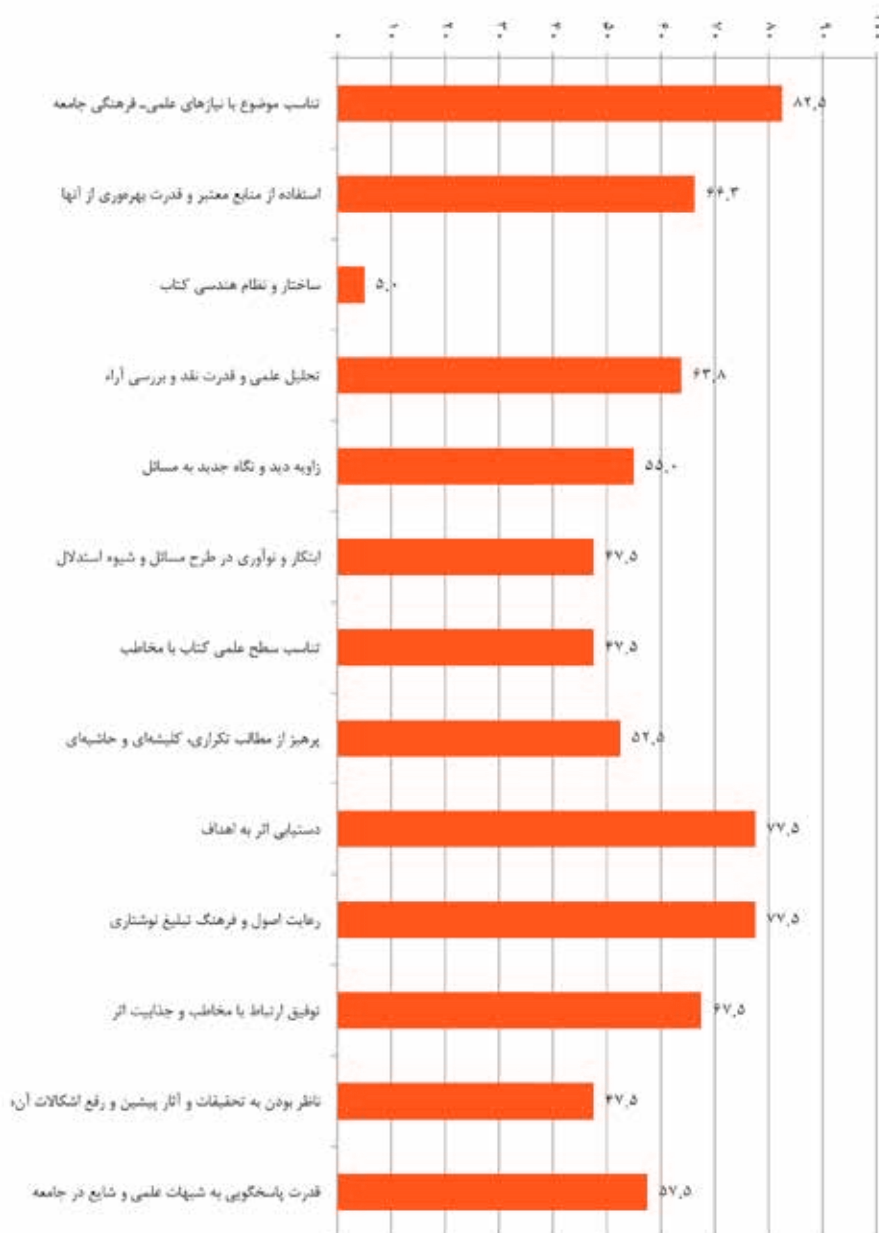

نمودار ۱۳: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار ترویجی گروه حدیث، درایه و رجال

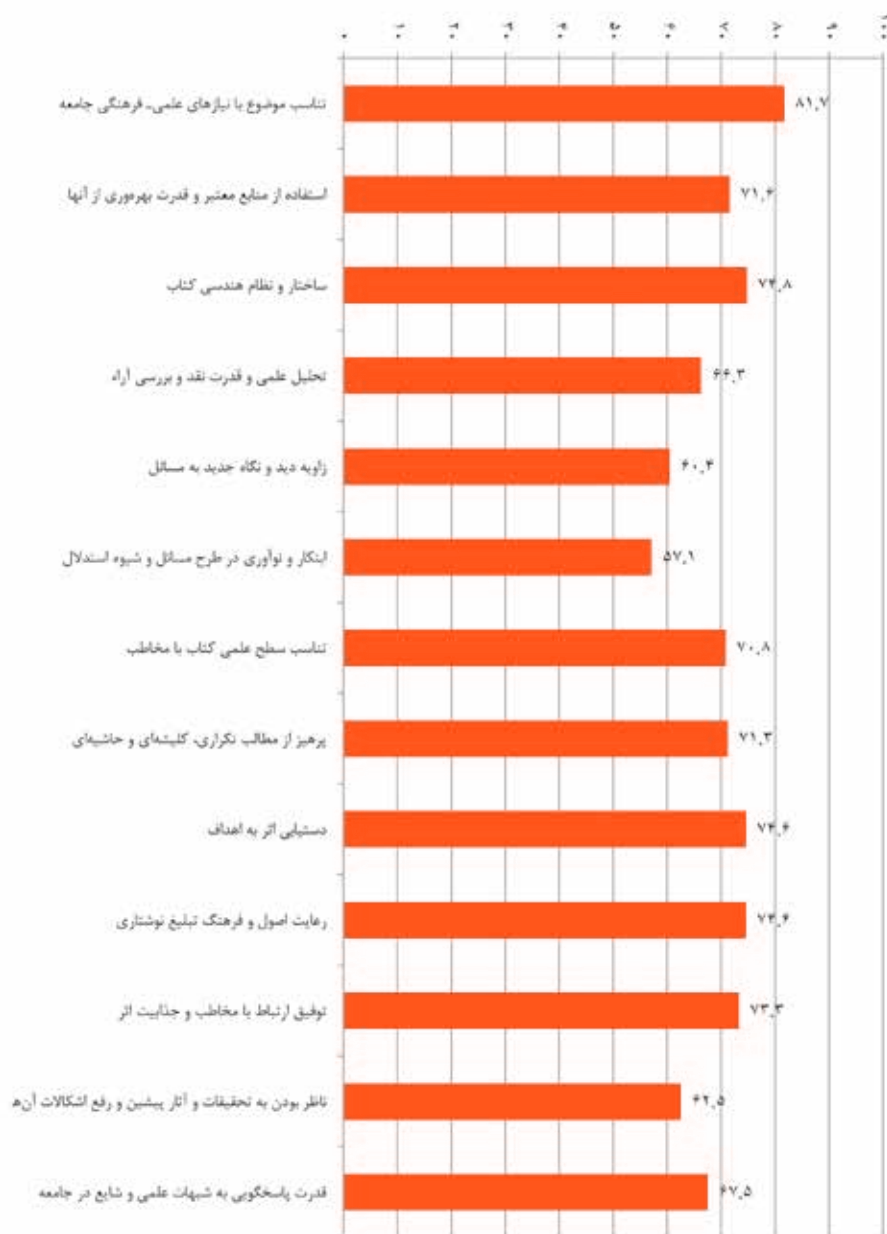

نمودار ۱۴: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار ترویجی گروه اقتصاد و مدیریت

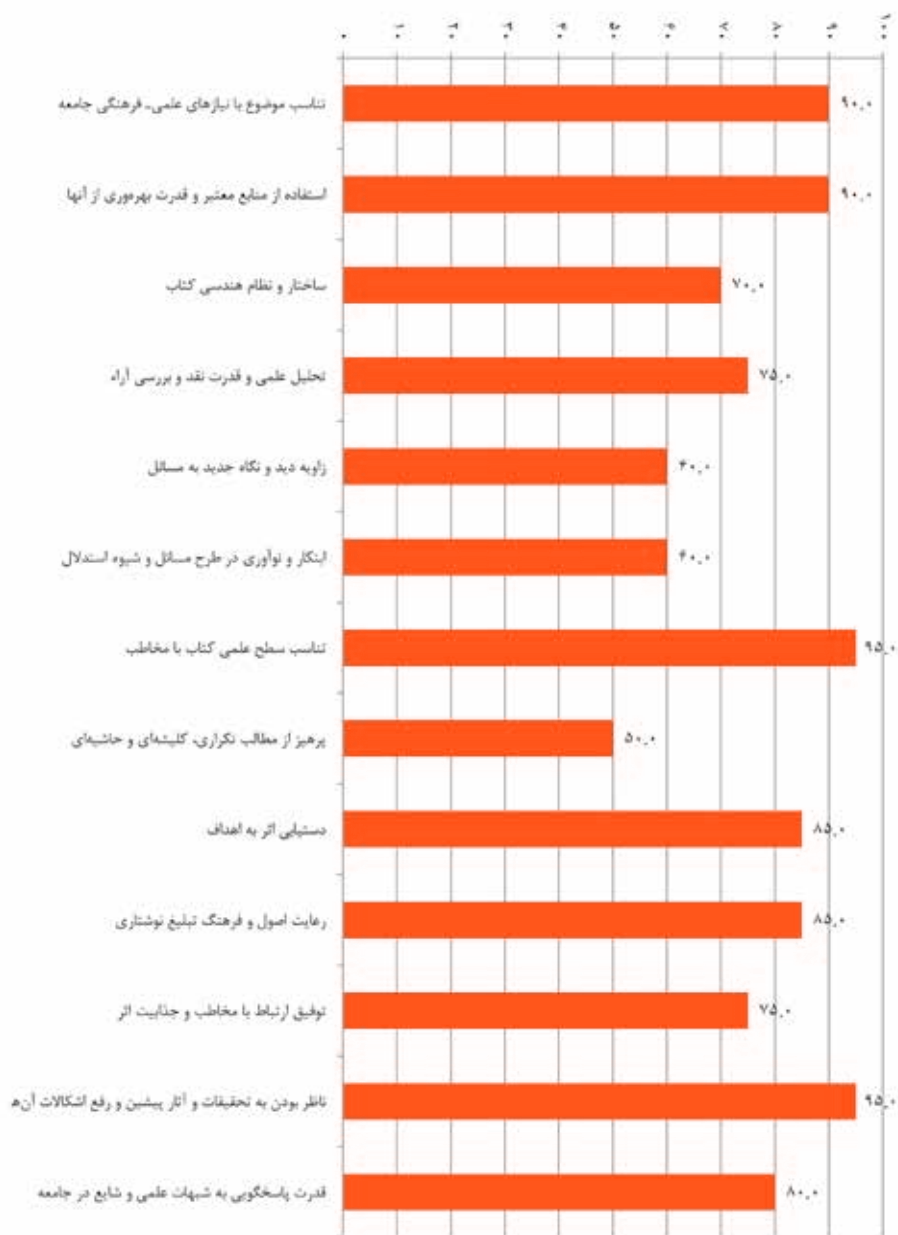

نمودار ۱۵: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار ترویجی گروه کلام

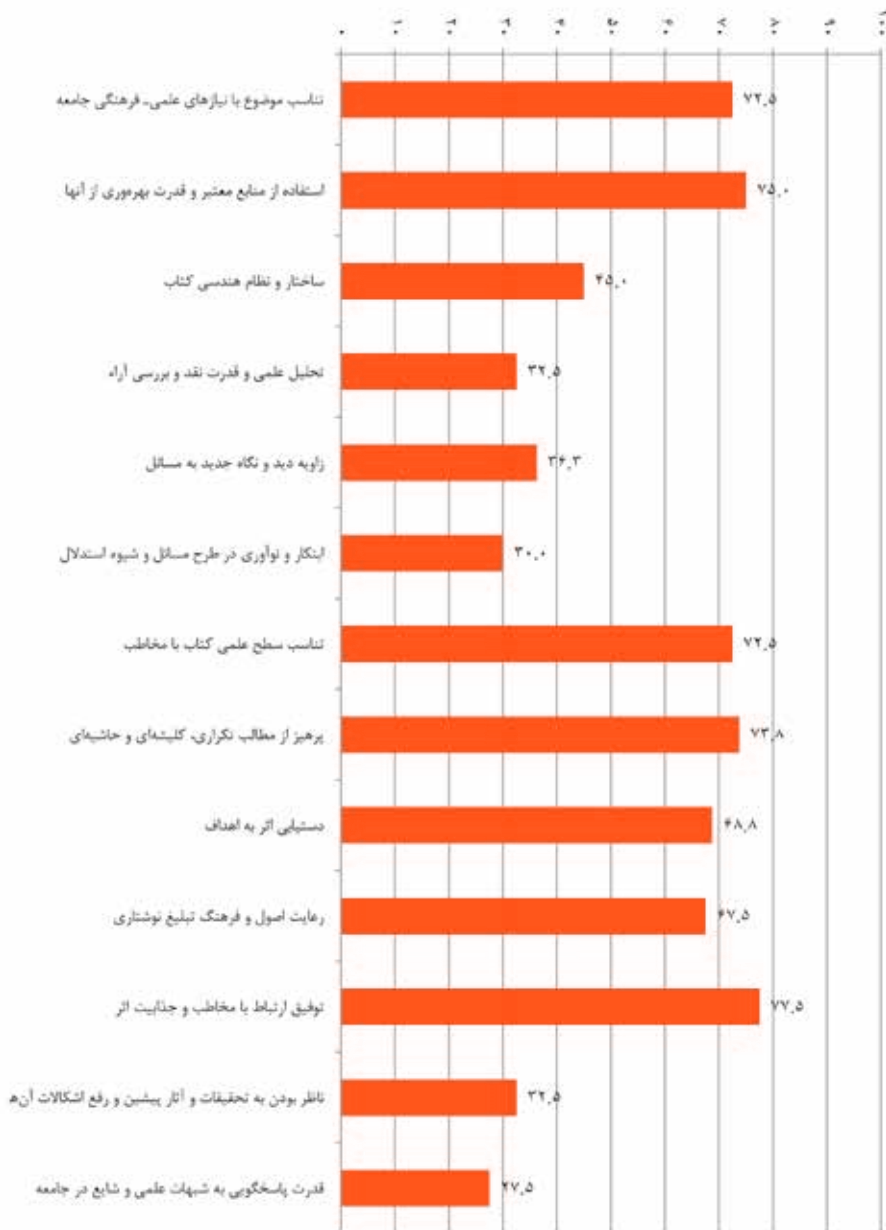

نمودار ۱۶: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار ترویجی گروه تاریخ، سپهره و تراجم

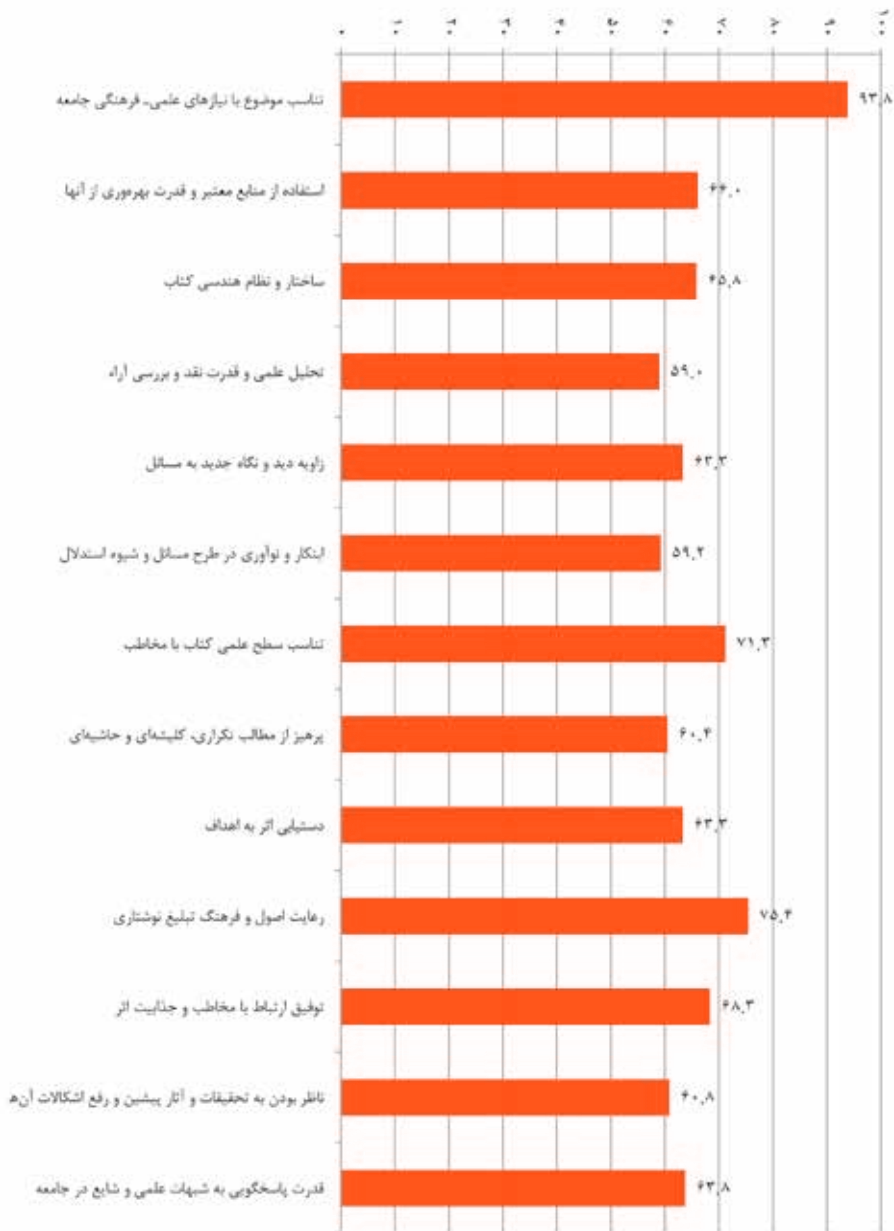

نمودار ۱۷: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار ترویجی گروه حقوق و علوم سیاسی

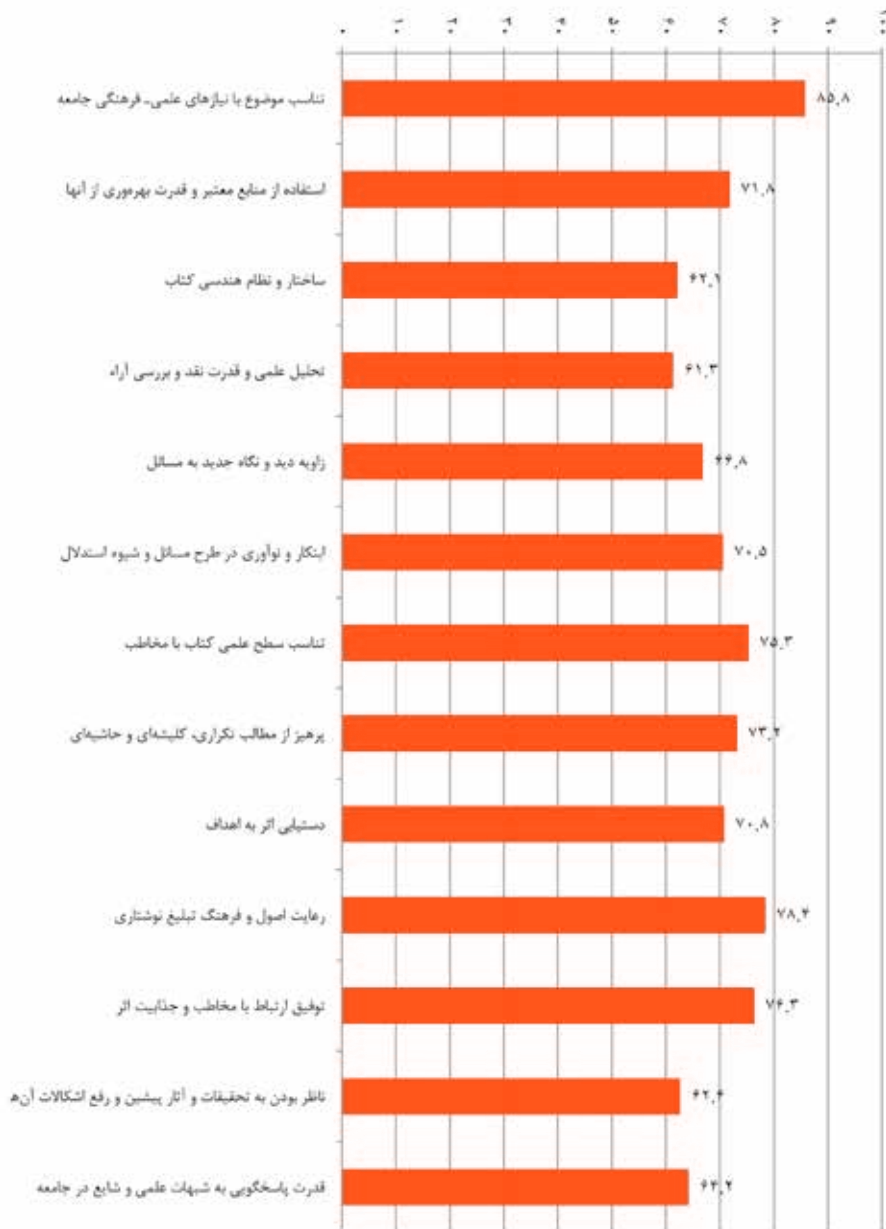

نمودار ۱۸: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار ترویجی گروه علوم اجتماعی

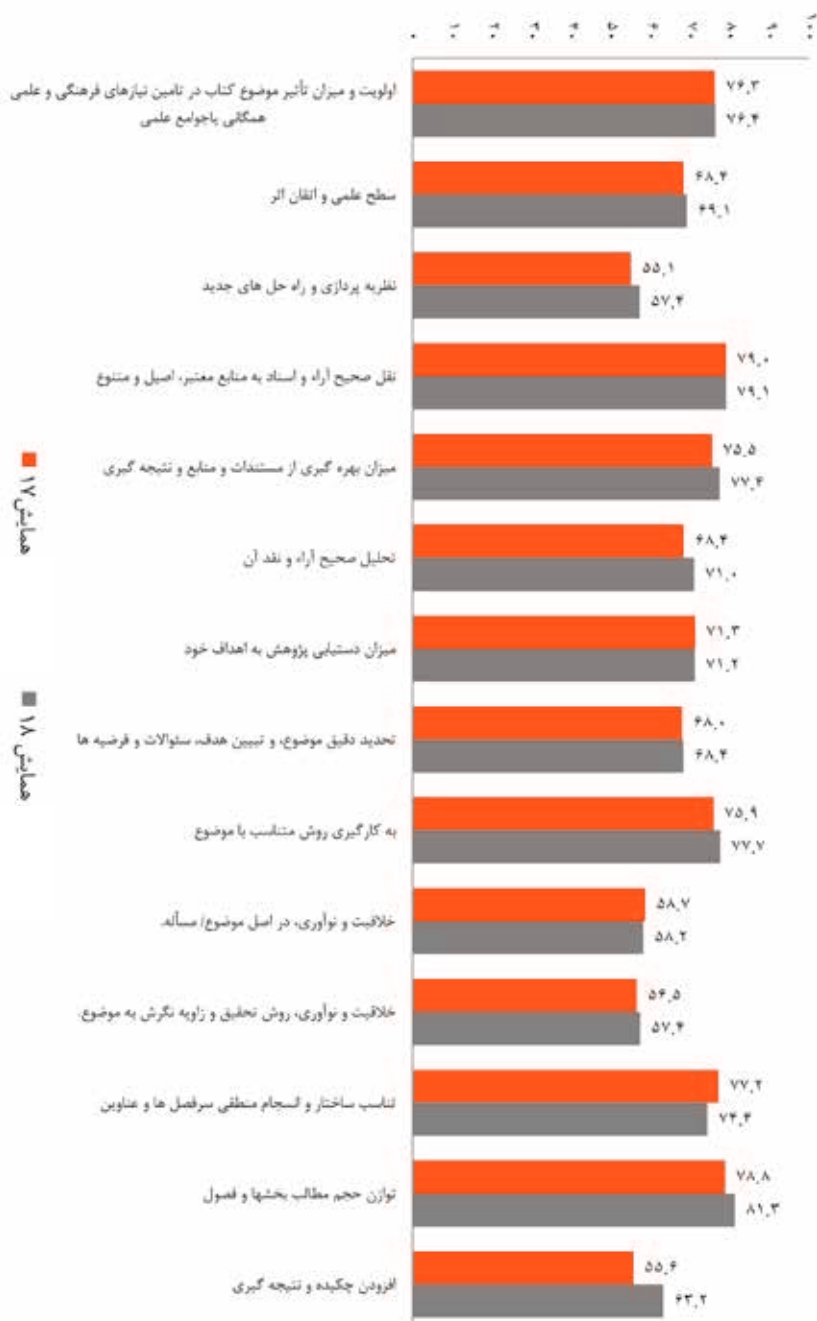

نمودار ۱۹: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار ترویجی گروه علوم تربیتی و روانشناسی

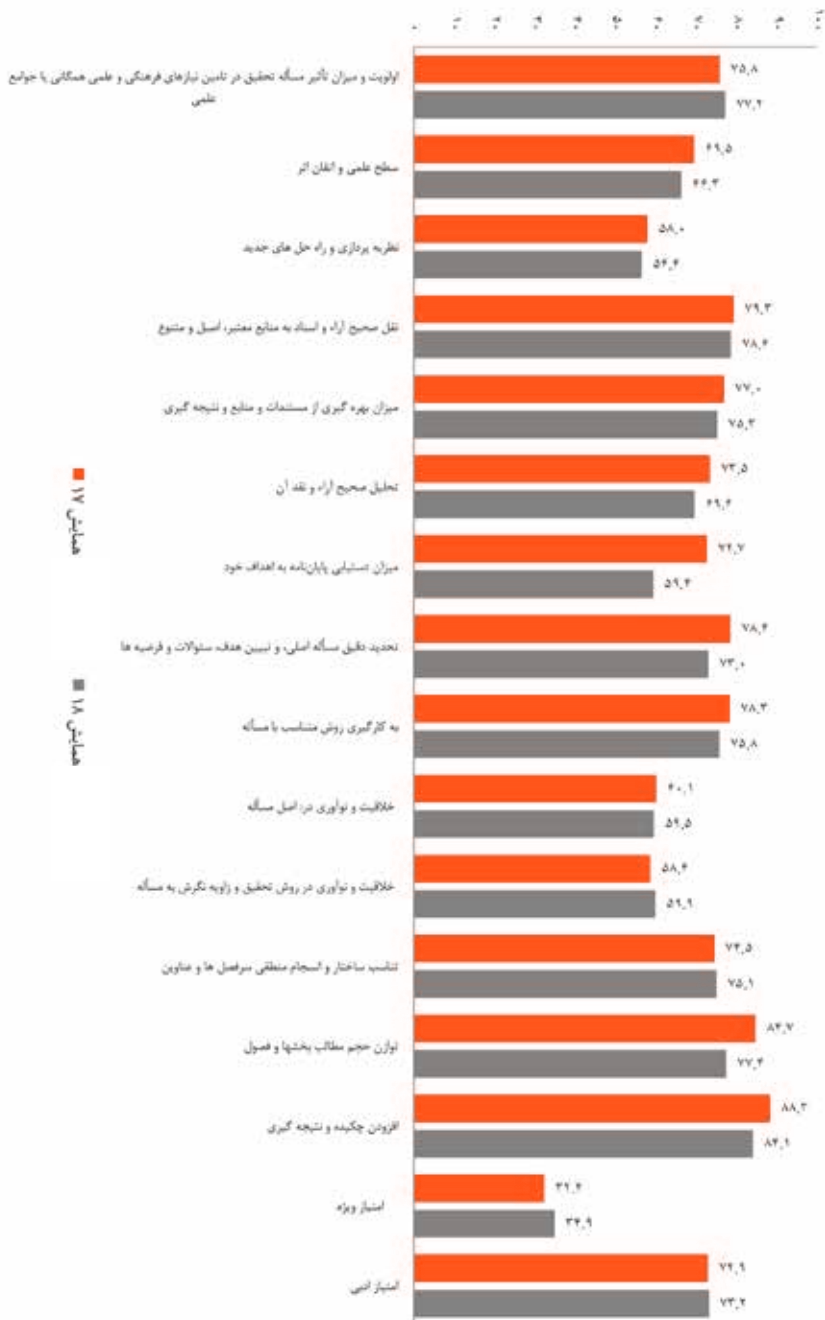

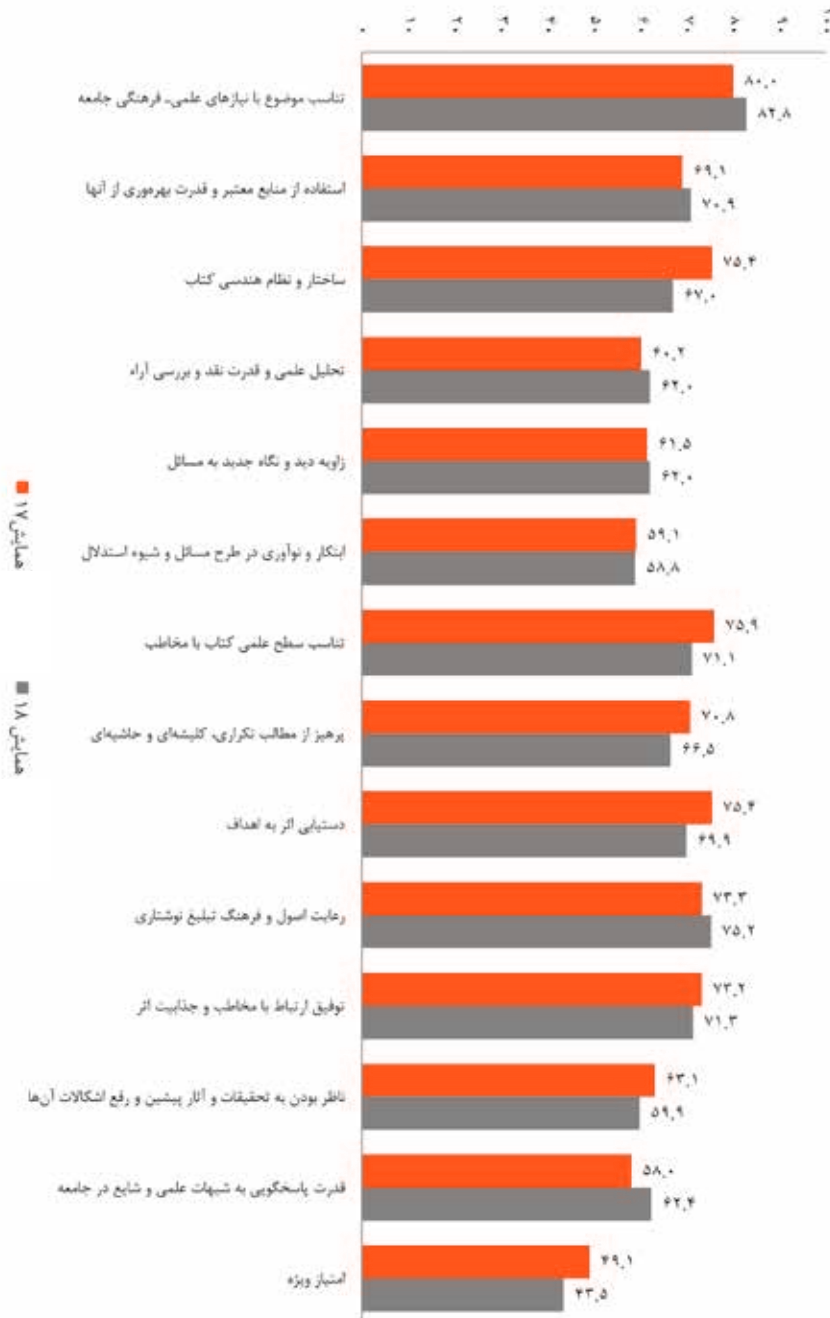
نمودار ۲۰: میزان رعایت شاخص‌ها در آثار ترویجی گروه فقه و اصول

نمودار ۲۱: مقایسه میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پژوهشی (دوره هفدهم و هجدهم)

نمودار ۲۲: مقایسه میزان رعایت شاخص‌ها در آثار پایان‌نامه (دوره هفدهم و هجدهم)

نمودار ۲۳: مقایسه میزان رعایت شاخص‌ها در آثار ترویجی (دوره هفدهم و هجدهم)

بخش ویژه

نیازسنجی پژوهشی در
عرصه دانش‌های دینی

اشاره

نیازسنجی پژوهشی و اولویت‌گذاری نیازها، امروزه خود از نیازهای اساسی و ضرورت‌های اصلی در هر دانشی به شمار می‌آید. از این رو، معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه، با درک این ضرورت و برای پاسخگویی به این نیاز، اجرای طرح‌های «نیازسنجی پژوهشی دانش‌های حوزوی» را در اولویت برنامه‌ها و فعالیت‌های خود قرار داده است.

این معاونت، تا کنون هفت طرح از این دست را اجرا و منتشر کرده که عناوین آنها بدین شرح است: ۱. اولویت‌های پژوهشی دستگاه‌های علمی اجرایی در حوزه دین؛ ۲. اولویت‌های پژوهشی دانش فقه؛ ۳. اولویت‌های پژوهشی تفسیر و علوم قرآن؛ ۴. اولویت‌های پژوهشی مناسبات دین و روان‌شناسی؛ ۵. اولویت‌های پژوهشی اقتصاد اسلامی؛ ۶. اولویت‌های پژوهشی نظام تعلیم و تربیت حوزه علمیه؛ ۷. اولویت‌های پژوهشی ادبیات داستانی. جز طرح نخست، دیگر طرح‌ها در همایش کتاب سال حوزه رونمایی شدند. طرح دوم در دوره چهاردهم و طرح‌های سوم تا هفتم همگی در دوره شانزدهم.

اکنون نیز، دو طرح دیگر از مجموعه مطالعات نیازسنجی پژوهشی، به اتمام رسیده و در این دوره کتاب سال حوزه از آنها رونمایی می‌شود. این دو اثر عبارت‌اند از: ۱. اولویت‌های پژوهشی دانش اصول فقه؛ ۲. اولویت‌های پژوهشی فقه سیاسی.

این بخش از ویژه‌نامه، ابتدا فرایند اجرای این دو اثر را گزارش می‌دهد و آن‌گاه، دو گفت‌وگو از مجریان و متولیان این دو طرح ارائه می‌کند.

نیازسنجی پژوهشی در عرصه دانش‌های دینی

گزارشی از طرح «نیازسنجی پژوهشی دانش‌های حوزوی»
در معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه

■ ضرورت نیازسنجی

نیازسنجی پژوهشی، مرحله‌ای بسیار مهم و اثرگذار در برنامه‌ریزی پژوهشی است که همواره ذهن پژوهشگران و متولیان امر پژوهش را به خود معطوف می‌سازد. هر برنامه پژوهشی، باید به این پرسش پاسخ دهد که نیازهای پژوهشی در آن عرصه چیست و چه موضوعاتی باید پژوهش شود؟ بنابراین، چنانچه نیازهای پژوهشی براساس فرایندی علمی و معتبر شناسایی نشود و پژوهش‌ها با نیازهای واقعی ارتباط منطقی نیابد، گسستی عمیق میان نتایج پژوهش و نیازهای جامعه علم نمایان خواهد شد. در نتیجه، فعالیت‌های پژوهشی، اثر و ارزش واقعی خود را از دست خواهند داد.

■ اجرای طرح‌های نیازسنجی

معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه، با عنایت به ضرورت، جایگاه و اهمیت مسئله نیازسنجی، اجرای طرح‌های «نیازسنجی پژوهشی دانش‌های حوزوی» را در اولویت برنامه‌های خود قرار داده است. بدین منظور، نخستین اثر مرتبط با این طرح را در سال ۱۳۹۱ با نام «اولویت‌های پژوهشی دانش فقه» منتشر کرد. در ادامه این راه، سال ۱۳۹۳ پنج طرح نیازسنجی را، همزمان، به چاپ رسانید که همگی در آیین شانزدهمین کتاب سال حوزه رونمایی شدند. عناوین این پنج طرح عبارت بودند از: ۱. «اولویت‌های پژوهشی تفسیر و علوم قرآن»؛ ۲. «اولویت‌های پژوهشی مناسبات دین و روان‌شناسی»؛ ۳.

۱. جهت دهی دقیق تر به پژوهش ها در راستای نیازها و اولویت ها؛
 ۲. بهره گیری مناسب از مباحث هر دانش و مباحث بین رشته ای مرتبط؛
 ۳. توجه به نیازها در عرصه ملی و فراملی.
- معاونت پژوهش حوزه های علمیه، در اجرای طرح های جدید، افزون بر تجربه مدیریت و نظارت طرح های شش گانه سابق، منابع بالقوه اطلاعاتی دیگری را نیز در اختیار داشت؛ از جمله: مطالعات تطبیقی، اسناد بالادستی، مطالعات آینده نگرانه، نظریه های مطرح در عرصه دانش ها و منابع علمی پژوهشی. بنابراین، کار نیازسنجی پژوهشی را در دیگر دانش های حوزوی، با قوت بیشتری تا رسیدن به نتایج مطمئن تر ادامه و استمرار داد که حاصل آن، آماده سازی دو طرح دیگر در حوزه دانش اصول فقه و فقه سیاسی بوده است.
- نیازسنجی پژوهشی اصول فقه**
- این طرح، از جمله طرح های نیازسنجی پژوهشی در عرصه دانش های دینی است که پس از تلاش های بسیار و پیگیری های فراوان، در سال جاری به ثمر نشسته و قرار است در مراسم هجدهمین دوره کتاب سال حوزه رونمایی و سپس با نام «اولویت های پژوهشی اصول فقه» به جامعه علمی ارائه شود.
- در اجرای طرح نیازسنجی پژوهشی اصول فقه، پس از استخراج عناوین متکثر و تجزیه و تحلیل و پالایش آنها، ۹۷۱ عنوان پژوهشی به دست آمد. از میان این عناوین، ۳۶۴ عنوان اولویت «الف»، ۴۶۴ عنوان اولویت «ب»، ۴۰۰ عنوان اولویت «ج»، ۳۰۰ عنوان اولویت «د» و ۱۰۰ عنوان اولویت «ه» به دست آمد.
۴. «اولویت های پژوهشی اقتصاد اسلامی»؛
- «اولویت های پژوهشی نظام تعلیم و تربیت حوزه علمیه»؛ ۵. «اولویت های پژوهشی ادبیات داستانی».
- این معاونت بنا دارد، همچنان طرح های ویژه نیازسنجی را در سال های آینده تکمیل کند و آنها را به دو شکل زیر استمرار دهد:
- یک.** راه اندازی سامانه ملی نیازسنجی پژوهشی حوزه های علمیه
- معاونت پژوهش حوزه های علمیه با راه اندازی این سامانه، به دنبال تحقق اهداف زیر است:
۱. دستیابی به نرم افزاری جامع و تحت وب، برای استخراج نیازها و اولویت های پژوهشی دانش های حوزوی؛
 ۲. پیگیری به روز کاستی ها و نیازها در گستره علوم دینی؛
 ۳. بهره گیری از توان علمی مراکز پژوهشی و دیدگاه های صاحب نظران و پژوهشگران حوزوی و دانشگاهی؛
 ۴. برقراری ارتباط میان جامعه و پژوهشگران.
- دو.** ادامه نیازسنجی پژوهشی در دیگر دانش های حوزوی
- این معاونت، پس از تجربه ارزشمندی که از اجرای طرح های نیازسنجی پژوهشی در عرصه فقه، تفسیر و علوم قرآن، روان شناسی، اقتصاد اسلامی، نظام تعلیم و تربیت و ادبیات داستانی در سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۳ به دست آورد، «نیازسنجی پژوهشی دیگر دانش های حوزوی» را با تنوع منابع و رویکردها، همچنان در دستور کار خود قرار دارد. در اجرای این طرح های نیازسنجی، اهداف مهمی دنبال می شود که برخی از آنها عبارت اند از:

نیازسنجی، از ویژگی‌های دیگری نیز برخوردار است؛ از جمله:

۱. انطباق عناوین نیازهای استخراج شده با عناوین مصوب مدارج علمی حوزه در رشته‌های مربوط به اصول فقه و فقه سیاسی؛
۲. مطالعه و بررسی ساختارهای موجود مباحث اصول فقه و انتخاب ساختار مطلوب با هدف طبقه‌بندی اولویت‌های پژوهشی در ذیل آن؛
۳. طراحی ساختار مباحث دانش فقه سیاسی با هدف تدوین و طبقه‌بندی اولویت‌های پژوهشی در ذیل آن. این طراحی، به دلیل نوپا بودن فقه سیاسی و فقدان درختواره و ساختاری منسجم، مستدل و قابل دفاع، گامی نو در توسعه دانش فقه به شمار می‌آید.
۴. تبیین روش و رویکردهای به کار رفته برای تعیین اولویت‌های پژوهشی در عرصه اصول فقه و فقه سیاسی؛
۵. تعیین قالب‌های عناوین پژوهشی در پنج قالب: ۱. طرح جامع پژوهشی؛ ۲. رساله سطح چهار؛ ۳. پایان‌نامه سطح سه؛ ۴. مقاله علمی پژوهشی؛ ۵. مقاله علمی ترویجی. این قالب‌ها، برای سهولت پژوهشگران، طلاب و دانشجویان در انتخاب موضوع رساله و پایان‌نامه‌های سطح سه و چهار تهیه شده است.

گفتنی است، آثار منتشر شده با عنوان اولویت‌های پژوهشی دانش‌های حوزوی در پایگاه اطلاع‌رسانی نیازها و اولویت‌های پژوهشی به آدرس www.RP.ISMC.ir ارائه شده است. آثار جدید نیازسنجی پژوهشی در دانش اصول فقه و فقه سیاسی نیز به زودی در این پایگاه بارگذاری خواهند شد.

«ب»، «۱۴۰ عنوان اولویت «ج» و دو عنوان اولویت «د» را دارا شدند.

■ نیازسنجی پژوهشی فقه سیاسی

این طرح نیز از دیگر طرح‌های نیازسنجی پژوهشی معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه است که در سال جاری آماده شده و پس از رونمایی در هجدهمین همایش کتاب سال حوزه، با عنوان «اولویت‌های پژوهشی فقه سیاسی» منتشر و توزیع خواهد شد.

طرح نیازسنجی فقه سیاسی، با انجام مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی، بهره‌گیری از نظریات صاحب‌نظران و اساتید حوزه و دانشگاه، استعلام از وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های علمی و اجرایی و تجزیه و تحلیل عناوین استخراج شده اجرا شد. نتیجه این تلاش و تکاپوی علمی، تولید ۷۵۷ عنوان پژوهشی در عرصه دانش فقه سیاسی بود که از این میان، ۳۹۸ عنوان اولویت «الف»، ۳۱۹ عنوان اولویت «ب» و ۴۰ عنوان اولویت «ج» را به دست آوردند.

■ ویژگی‌های نیازسنجی اصول فقه و فقه سیاسی

این دو طرح، نخستین اسناد نیازسنجی پژوهشی اصول فقه و فقه سیاسی در سطح ملی است که با مطالعات و تلاش‌های فراوان جمعی از یاران سخت‌کوش حوزوی تولید و در اختیار سیاست‌گذاران، صاحب‌نظران و پژوهشگران این عرصه قرار گرفته است. اسناد حاضر در این دو طرح، علاوه بر برخورداری از نقاط قوت اسناد قبلی

جدولها و نمودارها

جدول ۱: فراوانی مسائل پژوهشی اصول فقه بر حسب اولویت

اولویت	درصد	فراوانی
اولویت الف	۳۷,۵۳	۳۶۴
اولویت ب	۴۷,۸۴	۴۶۴
اولویت ج	۱۴,۴۳	۱۴۰
اولویت د	۰,۲۱	۲
جمع	۱۰۰,۰	۹۷۰

نمودار ۱: فراوانی مسائل پژوهشی اصول فقه بر حسب اولویت

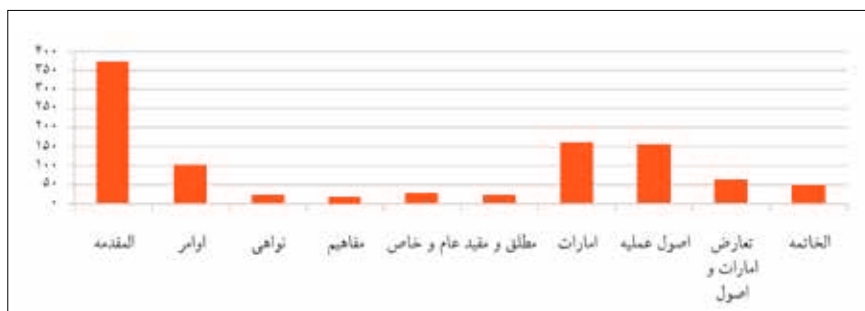

جدول ۲: فراوانی مسائل پژوهشی در ساختار مباحث دانش اصول فقه

ردیف	ساختار اصلی	ساختار فرعی	فراوانی	درصد
۱	مقدمه	مبادی علم اصول	۲۶۶	۳۸,۲۵
		تطور علم اصول	۲۵	
		مباحث تاریخی	۸۰	
۲	اوامر		۱۰۰	۱۰,۳۱
۳	نواهی		۲۱	۲,۱۶
۴	مفاهیم		۱۷	۱,۷۵
۵	عام و خاص		۲۶	۲,۶۸
۶	مطلق و مقید		۱۸	۱,۸۶
۷	امارات		۱۵۸	۱۶,۲۹
۸	اصول عملیه		۱۵۳	۱۵,۷۷
۹	تعارض امارات و اصول		۶۱	۶,۲۹
۱۰	الخاتمه	اجتهاد و تقلید	۱۲	۴,۶۴
		فقه حکومت	۳۳	

نمودار ۲: فراوانی مسائل پژوهشی در ساختار مباحث دانش اصول فقه

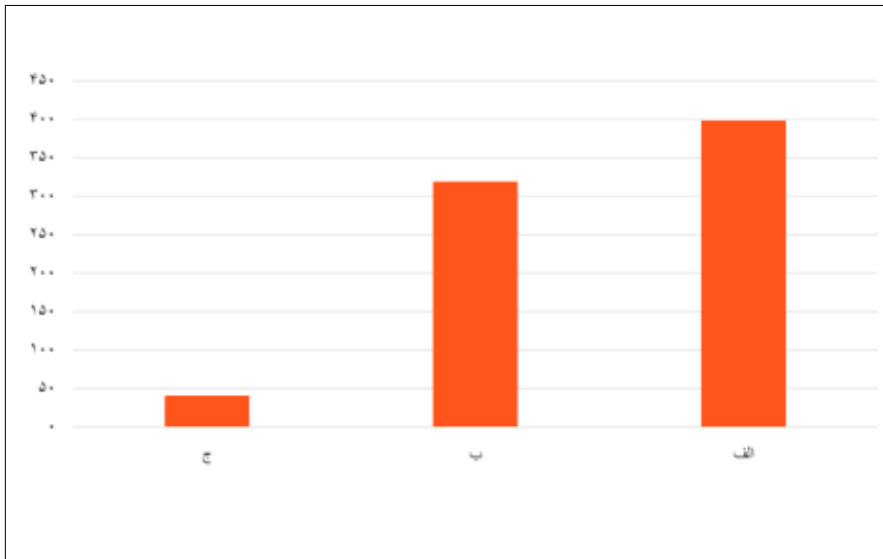

جدول ۳: فراوانی مسائل پژوهشی فقه سیاسی بر حسب اولویت

اولویت	فراوانی	درصد تجمعی
الف	۴۰	۵,۳
ب	۳۱۹	۴۲,۱
ج	۳۹۸	۵۲,۶
جمع	۷۵۷	۱۰۰,۰

نمودار ۳: فراوانی مسائل پژوهشی فقه سیاسی بر حسب اولویت

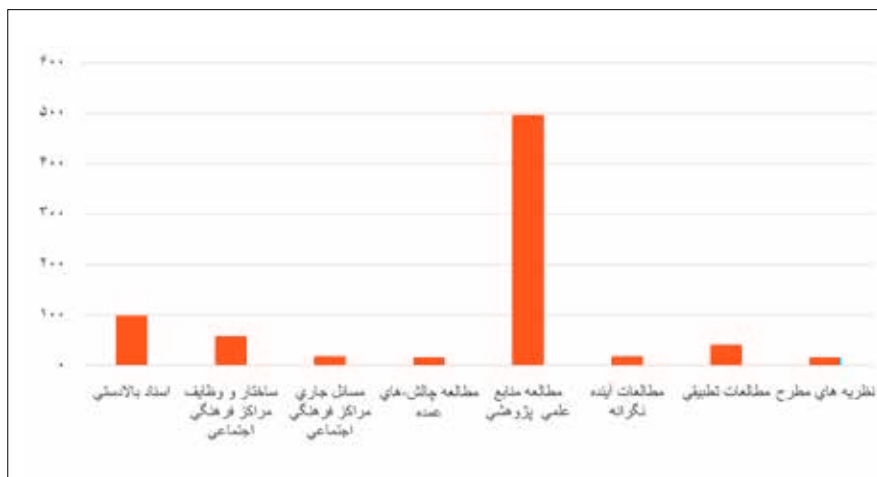

جدول ۴: فراوانی مسائل پژوهشی فقه سیاسی در محورهای مطالعاتی

درصد	فراوانی	محورهای مطالعاتی
۱۲,۹	۹۸	اسناد بالادستی
۷,۵	۵۷	ساختار و وظایف مراکز فرهنگی اجتماعی
۲,۴	۱۸	مسائل جاری مراکز فرهنگی اجتماعی
۲,۰	۱۵	مطالعه چالش‌های عمده
۶۵,۵	۴۹۶	مطالعه منابع علمی پژوهشی
۲,۴	۱۸	مطالعات آینده‌نگرانه
۵,۳	۴۰	مطالعات تطبیقی
۲,۰	۱۵	نظریه‌های مطرح
۱۰۰,۰	۷۵۷	جمع

نمودار ۴: فراوانی مسائل پژوهشی فقه سیاسی در محورهای مطالعاتی

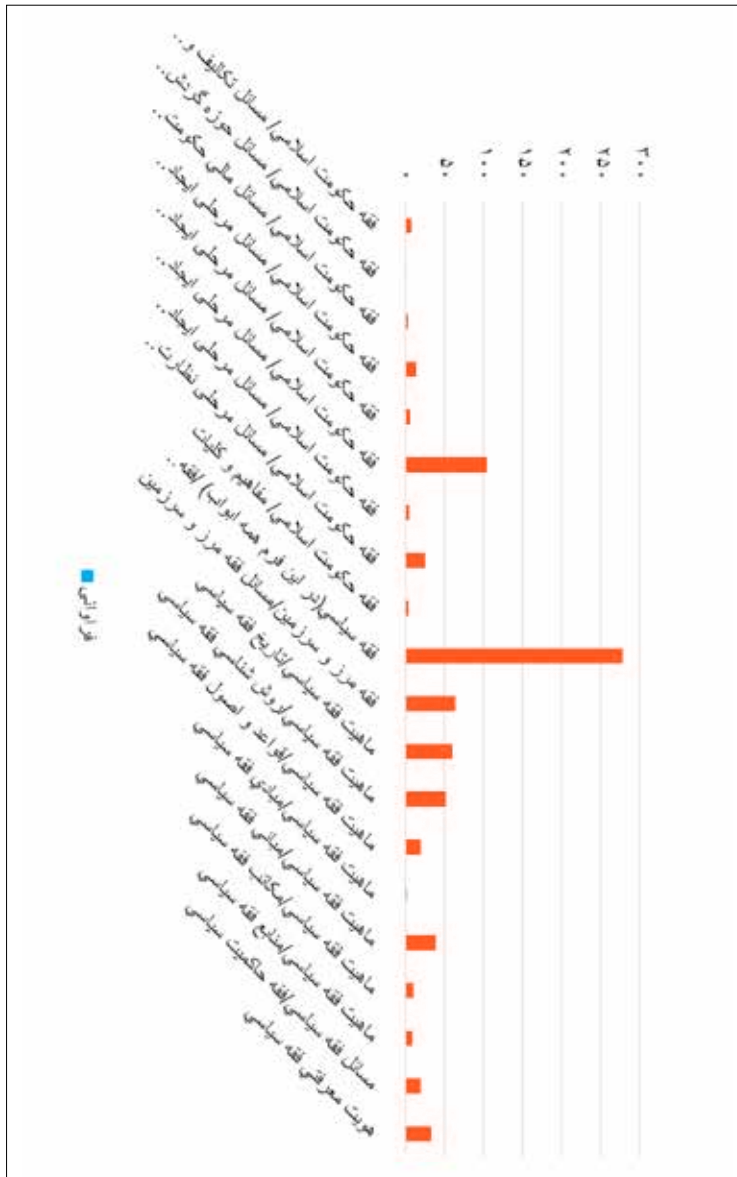

جدول ۵: فراوانی مسائل پژوهشی در ساختار مباحث فقه سیاسی

درصد	فراوانی	سرفصل
۱,۱	۸	فقه حکومت اسلامی / مسائل تکالیف و حقوق شهروندی
۰,۱	۱	فقه حکومت اسلامی / مسائل حوزه گردش کارگزاران
۰,۴	۳	فقه حکومت اسلامی / مسائل مالی حکومت اسلامی
۱,۸	۱۴	فقه حکومت اسلامی / مسائل مرحله ایجاد حکومت / اختیارات حاکم اسلامی
۰,۸	۶	فقه حکومت اسلامی / مسائل مرحله ایجاد حکومت / شرایط حاکم اسلامی
۱۳,۷	۱۰۴	فقه حکومت اسلامی / مسائل مرحله ایجاد حکومت / نظریه های تشکیل حکومت
۰,۷	۵	فقه حکومت اسلامی / مسائل مرحله ایجاد حکومت / وظایف حاکم اسلامی
۳,۳	۲۵	فقه حکومت اسلامی / مسائل مرحله نظارت بر حکومت
۰,۵	۴	فقه حکومت اسلامی / مفاهیم و کلیات
۳۶,۷	۲۷۸	فقه سیاسی (در این فرم همه ابواب) / فقه حکومت اسلامی / مسائل حوزه اعمال حکومت
۸,۵	۶۴	فقه مرز و سرزمین / مسائل فقه مرز و سرزمین
۷,۹	۶۰	ماهیت فقه سیاسی / تاریخ فقه سیاسی
۶,۹	۵۲	ماهیت فقه سیاسی / روش شناسی فقه سیاسی
۲,۶	۲۰	ماهیت فقه سیاسی / قواعد و اصول فقه سیاسی
۰,۳	۲	ماهیت فقه سیاسی / مبادی فقه سیاسی
۵,۲	۳۹	ماهیت فقه سیاسی / مبانی فقه سیاسی
۱,۳	۱۰	ماهیت فقه سیاسی / مکاتب فقه سیاسی
۱,۲	۹	ماهیت فقه سیاسی / منابع فقه سیاسی
۲,۶	۲۰	مسائل فقه سیاسی / فقه حاکمیت سیاسی
۴,۴	۳۳	هویت معرفتی فقه سیاسی
۱۰۰,۰	۷۵۷	جمع

نمودار ۵: فراوانی مسائل پژوهشی در ساختار مباحث دانش فقه سیاسی

گفت‌وگو با حجت الاسلام و المسلمین سید کاظم سید باقری

رئیس انجمن مطالعات سیاسی و مجری
طرح نیازسنجی پژوهشی فقه سیاسی

۱. دوری از اتلاف منابع پژوهشی و پرهیز از به کارگیری این منابع در حوزه‌های بدون اولویت؛
۲. ساماندهی پژوهش‌ها برای جلوگیری از دوباره‌کاری و پراکنده‌کاری؛
۳. شفاف‌سازی و جهت‌دهی بهینه اعتبارات پژوهشی بر اساس شناسایی اولویت‌ها؛
۴. پشتیبانی از پژوهندگان و محققان فقه

👉 **به نظر حضرت عالی نیازسنجی پژوهشی، به ویژه در حوزه‌های علمیه چه ضرورتی دارد؟**

به نظر می‌رسد، برخی بایستگی‌ها و ضرورت‌های نیازسنجی پژوهشی در حوزه‌های علمیه، به ویژه در عرصه فقه سیاسی را می‌توان به اختصار این‌گونه برشمرد:

↪ **برای اصلاح نگرش‌ها و روش‌ها و رفع موانع و محدودیت‌ها در راه نیازسنجی پژوهشی چه راهکارهایی را پیشنهاد می‌کنید؟**

باید برای همگان این امر را جا انداخت که نیازسنجی پژوهشی امری تزیینی و تشریفاتی نیست؛ بلکه امری راهبردی، بنیادین و کارا است که هر نظام فکری و سامانه اندیشگی، به آن نیاز دارد. بنابراین، برای جلوگیری از هدررفت سرمایه‌های انسانی و مالی، چاره‌ای جز نیازسنجی باقی نمی‌ماند و باید این امر برای کارشناسان و استادان تبیین دقیق شود.

↪ **اجرای طرح نیازسنجی پژوهشی در عرصه فقه سیاسی دارای چه ضرورتی است؟**

در امر فقه سیاسی، به طور خاص، باید این نکته را در نظر داشت که نظام جمهوری اسلامی بر اساس دانش فقه سیاسی شکل گرفته است و همو است که راهبر عمل حاکمان و کارگزاران است. بنابراین، این نکته را در این دانش باید جدی گرفت و افزون بر این، امور دیگری را نیز از ضرورت‌ها و بایستگی‌های نیازسنجی پژوهشی فقه سیاسی به شمار آورد؛ از جمله:

۱. نیاز نظام جمهوری اسلامی به پژوهش‌های منسجم در گستره فقه سیاسی؛
۲. هدایت فرایند برنامه‌ریزی پژوهش در

سیاسی برای انتخاب موضوعات علمی و سنجیده و اولویت‌دار. این ضرورت را می‌توان در بسیاری از دیگر عرصه‌های دانشی نیز تسری داد.

↪ **موانع نیازسنجی پژوهشی در حوزه‌های علمیه و به ویژه فقه سیاسی کدام‌اند؟**

در پاسخ به این پرسش نیز باید گفت که مهم‌ترین محدودیت‌ها و موانع پژوهشی در امر نیازسنجی، از جمله در فقه سیاسی، عبارت‌اند از:

۱. تازگی روش و جوان بودن حوزه نیازسنجی پژوهشی؛
۲. کامل نبودن ابزارها در این حوزه؛
۳. نبود الگوی پژوهشی در باب نیازسنجی فقه سیاسی؛
۴. کم‌سابقگی و محدود بودن منابع پژوهشی و علمی در فقه سیاسی؛
۵. عدم باور و اعتقاد به نیازسنجی پژوهشی نزد برخی کارشناسان و مدیران مراکز علمی، حوزوی و نهادهای حکومتی؛
۶. بی‌توجهی به ضرورت مشارکت همه شرکت‌کنندگان در فرایند نیازسنجی پژوهشی؛
۷. فقدان برنامه‌ریزی لازم و علمی برای نیازسنجی پژوهشی؛
۸. استفاده نکردن از ابزارهای علمی و کارشناسی شده در نیازسنجی پژوهشی.

عرصه فقه سیاسی؛

۳. هماهنگی پژوهش های فقه سیاسی با نیازهای سازمان ها و نهاد های مختلف نظام جمهوری اسلامی؛

۴. حاکم سازی آینده نگری و مطالعات راهبردی برای جلوگیری از تصمیم گیری های لحظه ای و غیر راهبردی در فقه سیاسی.

علاوه بر ضرورت های یاد شده، کسانی که رصدکننده دانش ها هستند و ذهن های راهبردنگر و راهبردنویس دارند، باید هر از گاهی حرکت و پویای دانش ها را بنگرند و با نگاه آسیب شناسی، پیشرفت یا پسرفت دانش ها را بررسی کنند. این ضرورت، در فقه سیاسی که نظام جمهوری اسلامی به پژوهش های آن نیاز جدی دارد، بیشتر احساس می شود. همچنین، نهادها و مراکز مختلف علمی، به طور همزمان تحقیقات و پژوهش های چندگانه ای را طرح می کنند که غالباً همپوشانی دارند؛ در حالی که در عرصه های مختلف این دانش، مسائل بر زمین مانده بسیاری باقی مانده است. بنابراین، ذهن های طراح و جستجوگر، باید این مطالعات را آسیب شناسی کنند و راه جدید را نشان دهند.

روش ها و رویکردهای استفاده شده در نیازسنجی فقه سیاسی، برای جمع آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل، و اولویت گذاری آنها کدام بوده است؟

نیازسنجی در این حوزه پژوهشی بر

رویکرد ترکیبی استوار بوده و از رویکردهای تقاضامحور، عرضه-محور و آسیب شناسی تشکیل شده است. تبیین نحوه حیات سیاسی معاصر و پدیده های سیاسی امروزی در چارچوب مدل های مفهومی فقهی و رتبه بندی پدیده های سیاسی معاصر از جهت بسامد وقوع و قلمرو تأثیر و پیامد، روش علمی متناسب با این رویکرد خواهد بود. روش عملیاتی متناسب با این رویکرد نیز روش پیمایشی است.

از آنجایی که نیازسنجی نوعی پژوهش به شمار می رود، نیازمند روش ها و الگوهای نظام مند است. طراحی و اجرای پروژه های نیازسنجی در هر سطحی، مستلزم پیروی از یک طرح و الگوی عملی مشخص است؛ به طوری که انتخاب و طراحی و تدوین الگوی نیازسنجی می تواند باعث تسهیل و افزایش دقت و اعتبار فرایند نیازسنجی شود. بنابراین، ما نیز برای رسیدن به این الگوها، تکاپویی ویژه انجام دادیم.

روش های تحقیق را در تقسیمی کلان، به دو روش کمی و کیفی تقسیم می کنند. در کتب روش تحقیق آمده است که تحقیق کیفی عبارت است از: مجموعه فعالیت هایی چون مشاهده، مصاحبه و شرکت گسترده در فعالیت های پژوهشی که هر کدام، به نحوی، محقق را در کسب اطلاعات دست اول در باره موضوع تحقیق یاری می دهند؛ اما آنچه که بیشتر در نیازسنجی پژوهشی و اولویت گذاری عناوین فقه سیاسی کارگشایی

راه دیگر در اجرای این تحقیق، بهره‌گیری از روش پیمایش بود که با ابزارهای گردآوری اطلاعات از طریق پرسش‌نامه، مصاحبه و مشاهده به کار گرفته شد. آنچه که در این تحقیق انجام شد، مصاحبه باز بود؛ به معنای آنکه محدودیتی در فرایند پرسش‌ها از سوی مصاحبه‌کننده اعمال نشد و کارشناس در اظهار دیدگاه خود دارای میدانی وسیع و باز بوده است؛ امری که طبعاً به عمیق‌تر شدن و طرح مسائل بیشتری می‌انجامد. همین‌طور، برای رصد نیازها در پرسش‌نامه نیز فرایند شناسایی بسته و محدود به سئوال‌ات خاص نشد.

تعیین اولویت‌گذاری در این تحقیق نیز روش پیمایشی بوده که از طریق نظرخواهی پرسشنامه‌ای از گروه‌های هدف شامل استادان، محققان، مراکز علمی پژوهشی، مراکز علمی تخصصی، مدیران و نمایندگان مجلس خبرگان انجام گرفته است. یکی از فنون و روش‌های مشهور و کارگشا در مطالعات پیمایشی، بهره‌گیری از فن دلفی است که ما از آن نیز در اجرای این تحقیق یاری گرفتیم.

روش‌های استفاده شده در این طرح، چه میزان اثربخش بوده و شما را به پاسخ سؤال اصلی نزدیک کرده است؟

این روش‌ها توانست ما را به نیازها و اولویت‌های گوناگون، متفاوت، کارآمد،

کرد، تحقیق کمی بود. پرسشی که همواره در این مسیر باید از خود پرسید، این است که آیا فقه باید همچنان منتظر حوادث و رویدادها و پرسش‌ها باشد تا از خود واکنش نشان دهد یا باید افق‌های پیش‌رو و نظریه‌پردازی را نیز در دستور کار خویش قرار دهد؟ واقعیت آن است که این دانش نمی‌تواند و نباید صرفاً منتظر باشد و منفعل؛ بلکه باید دست کم با به کارگیری روش‌ها و فنون علمی، خود را از موضع انفعال و واکنش خارج کند و به مقام اثرگذاری و کنش‌نایل آورد. سناریونویسی، یکی از روش‌ها و فنون به کاررفته در این تحقیق است که نقشی کلیدی در رهایی فقه سیاسی از فعالیت‌های واکنشی دارد. در سناریونویسی برخی عوامل که بر یک دانش و آینده آن اثرگذار هستند، مورد بررسی قرار می‌گیرند و تلاش می‌شود که در فرایندی علمی، مسائل پیش‌روی دانش، به شکلی نظام‌وار، بررسی شوند. این امر، اصولاً توسط کارشناسان و نخبگان دانش‌مورد نظر انجام می‌شود. بنابراین، می‌توان ادعا کرد که اجرای طرح نیازسنجی پژوهشی فقه سیاسی با استفاده از این‌گونه روش‌ها و فنون، تا حدودی این دانش را به این سمت هدایت می‌کند که افق‌های مقابل را بهتر ببیند و به فعالیت‌های کنشی بیشتر روی آورد. همچنین به همه یاری می‌دهد که انرژی و منابع انسانی و پژوهشی خود را صرف ترسیم آینده کنند.

کارگشا و ناظر به واقعیت‌ها و مشکلات جامعه اسلامی راهبری کند.

با توجه به تجربه اجرای این طرح، به نظر شما آیا می‌توان روش‌ها، رویکردها و فنون استفاده شده در این پژوهش را به سایر طرح‌های نیازسنجی پژوهشی در حوزه‌های علمیه نیز تعمیم داد؟ به عبارت دیگر، تجربه اجرای نیازسنجی فقه سیاسی، چه نقشی در هدایت سایر طرح‌های نیازسنجی دارد؟

با توجه به آنکه ما در این تحقیق، روش اجرای طرح را به طور کامل توضیح دادیم، هم ادبیات نظری و هم فرایند عملی را، به نظر می‌رسد که این کار می‌تواند الگویی خوب و مطلوب باشد برای اجرای پروژ-ه‌های متعدد دیگر در عرصه‌های دانش؛ اما باید دقت کرد این روش طبعاً در هر دانشی باید بومی‌سازی شود.

آسیب‌ها و موانعی که اجرای این طرح را با محدودیت و مشکل مواجه می‌کند، چه بودند؟

موانع و آسیب‌های اجرای این طرح را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

۱. در دسترس نبودن کارشناسان عرصه‌های مختلف دانشی و سرگرمی‌ها و مشغله‌های متفاوت آنان؛
۲. عدم همکاری برخی مراکز مهم و کارشناسان زبده؛

۳. کمبود بودجه و اعتبارات لازم؛
۴. کند بودن روال اداری و طولانی شدن فرایند ارزیابی محتوایی و روشی به گونه‌ای که گاه فرایند کار را با وقفه‌های طولانی روبه‌رو می‌ساخت؛
۵. وجود قوانین دست و پاگیر اداری در فرایند نامه‌نگاری‌ها برای ارسال به اساتید و متخصصان و مراکز مرتبط.

سازوکار پیشنهادی شما برای اجرای بهینه نتایج این پروژه‌ها، شامل عناوین و موضوعات پژوهشی به دست آمده، چیست؟

به نظر بنده توجه دقیق مجریان، مدیران، مراکز و استادان در این گستره و تبیین بایستگی این‌گونه طرح‌ها می‌تواند در اجرای برنامه‌های دیگر راهبر باشد.

چه زمانی را برای اجرای مجدد این طرح مناسب می‌بینید؟

با توجه به سرعت بالای رویدادها و جدی بودن پرسش‌های نوشونده از دانش فقه سیاسی و پاسخ‌جویی جامعه از آن، این‌گونه طرح‌ها هر سه سال یک مرتبه باید بازخوانی شده و نیازهای جدید به جامعه علمی کشور ارائه شود.

با تشکر و سپاس از وقتی که در اختیار گذاشتید.

گفت‌وگو با حجت الاسلام و المسلمین محمد صالح مازنی

مدیر گروه نیازسنجی پژوهشی
و ناظر علمی روشی کلان طرح نیازسنجی دانش‌های حوزوی

فعالیت‌های بسیاری صورت گرفته است. امروزه نیز به تناسب زمانه، نقش علما و فضایی حوزوی، به خصوص پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به ساحت‌های مختلف اجتماعی تسری پیدا کرده و صورت و شکل پژوهش‌ها نیز تا حدی دچار تغییر شده است؛ اما همچنان پژوهش‌های بسیاری از دل مؤسسات پژوهشی گرفته تا حجره‌ها و خانه‌های محقر طلاب و فضلا

نیازسنجی پژوهشی به ویژه در حوزه‌های علمیه، دارای چه ضرورتی است؟

آثار علمی برجای مانده از علمای سلف نشان می‌دهد که حوزه‌های علمیه از عقبه پژوهشی فاخری برخوردار است. در طول تاریخ دغدغه اصلی علمای اسلام ترویج تفکر دینی برخاسته از الگوی مدیریت اهل بیت (علیهم‌السلام) در جامعه بوده و در این راستا،

فرایند نیازسنجی پژوهشی چه تفاوتی با روش سنتی اولویت‌گذاری دارد؟

ممکن است برخی در اطلاق اولویت‌گذاری به روش سنتی تردید کنند؛ ولی پرسش مهم‌تر در این باره آن است که آیا این روش می‌تواند پاسخگوی تغییرات و تحولات گسترده و شتابان عصر حاضر در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی باشد یا خیر؟ واقعیت این است که روش سنتی نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای نوبه‌نوی دنیای معاصر باشد. پس، بدون تردید باید از این روش عقیم به روش پویا و علمی گذر کرد. بدین ترتیب، به یک هدف مهم می‌رسیم که مشروعیت‌بخشی به تحقیقات پژوهشی سازمان‌ها، مؤسسات پژوهشی و ... است. بنابراین، مشروعیت‌بخشی، گذر از روش سنتی - که در آن عناوین پیشنه‌های گروه‌های مختلف مبنای تصمیم‌گیری است - به روش علمی است که در آن، نیازهای واقعی مبنای عمل قرار می‌گیرد. از این طریق، می‌توان تغییر در برنامه‌های موجود را توجیه کرد و موجب اثربخشی و کارایی پژوهش‌های علمی شد.

به نظر شما نیازسنجی پژوهشی چه نتایجی را برای آینده حوزه‌های علمیه به دنبال خواهد داشت؟

نیازسنجی پژوهشی، نتایج بسیاری را برای حوزه‌های علمیه به ارمغان خواهد آورد که

روانه مجامع علمی می‌شود. ظرفیت‌های حوزه در این عرصه بسیار بالا است؛ اما نیاز زمانه و پرسش‌های پیش‌رو فزاینده‌تر و نوبه‌نو تراند. از این رو، فقدان برنامه‌ریزی هدفمند برای حل مسائل و نیازهای پیش‌رو، حوزه‌های علمیه را با خطر انفعال و بحران کارآمدی مواجه می‌کند. چنانچه عزم متولیان امر بر تمرکز در این عرصه باشد، باید ظرفیت و توانمندی‌های موجود را با توجه به سرمایه‌ها و منابع محدود انسانی و مالی به مرز تعادل و تناسب لازم برسانند. این امر، مستلزم شناخت مسئله است و شناخت درست مسئله پژوهشی، جز با برنامه‌ریزی و تعیین سازوکارهای لازم امکان پذیر نیست. ورود به حیطه برنامه‌ریزی پژوهشی، ما را با مقوله‌ای به نام «نیازسنجی پژوهشی» آشنا می‌کند که اولین گام برنامه‌ریزی به شمار می‌رود.

حوزه‌های علمیه، علی‌رغم غنای علمی و محتوای فاخر آن، هنوز در حوزه متدولوژی پژوهش نیازمند مطالعه روشمند و جدی است. بنابراین، آگاهی از روش‌شناسی پژوهش و فرایند و تکنیک‌های رایج در این عرصه، شناخت مقوله نیازسنجی پژوهشی و روشمندسازی فعالیت‌های پژوهشی از مسائل مهم و ضروری برای حوزه‌های علمیه به شمار می‌رود و لازم است برنامه‌ریزی جدی در این زمینه صورت بگیرد.

زیرا یکی از اهداف مهم نیازسنجی پژوهشی، آینده‌نگری در امر پژوهش و پرهیز از تصمیم‌گیری‌های لحظه‌ای و غیراستراتژیک در حوزه پژوهش است. ضمن اینکه یکی از محورهای مطالعاتی نیازسنجی پژوهشی، رویکرد آینده‌نگرانه است.

با توجه به سؤال پیشین، اساساً چه نسبتی بین نیازسنجی پژوهشی و آینده‌پژوهی برقرار است؟

در باره نسبت آینده‌پژوهی با نیازسنجی پژوهشی نیز باید گفت آینده‌پژوهی دانشی میان‌رشته‌ای است که در پی شناسایی و کشف آینده‌های ممکن، محتمل و مرجح و کاربست آن در زمان حال است. هدف آینده‌پژوهی کشف، ابداع، امتحان، ارزیابی و پیشنهاد آینده‌های ممکن، محتمل و مرجح به منظور شکل‌گیری آینده مطلوب است. در آینده‌پژوهی با رویکرد نیازسنجی پژوهشی، آینده‌ای شکل می‌گیرد که فرایند و سازوکار نیازسنجی پژوهشی در آن حضور فعال دارد.

گام نخست در آینده‌پژوهی، تعیین قلمرو است و اینکه مسائل مهم و دارای اولویت ناظر به آینده از چه طریقی و چگونه به دست می‌آید. بنابراین، پاسخ به این سؤال روشن است؛ زیرا تا یک نیازسنجی استاندارد و روشمند انجام نشود، چنین امری محقق نخواهد شد.

در پروژه‌های آینده‌پژوهی هم، باید نیازها

از جمله به نمونه‌های زیر می‌توان اشاره کرد: هدفمندسازی پروژه‌های تحقیقاتی حوزوی. این ثمره، حوزه‌های علمیه را که خاستگاه مبانی نظری نظام اسلامی و مهم‌ترین مرجع پاسخگویی به نیازهای جامعه دینی محسوب می‌شوند، به نیرویی فعال بدل خواهد کرد.

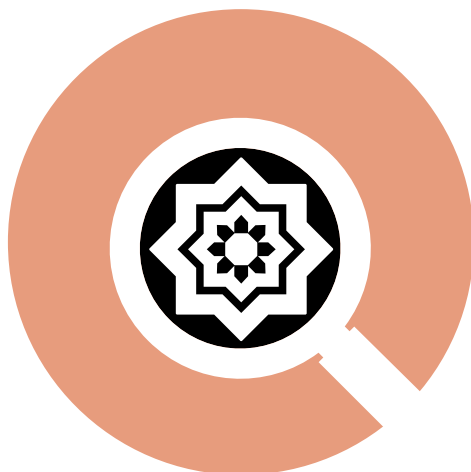
پژوهش‌ها را که مهم‌ترین محور توسعه علمی و پیشرفت به شمار می‌روند، به سمت زمینه‌های کاربردی هدایت می‌کند.

زیرساخت‌های توسعه کشور را ناظر به نیازهای واقعی جامعه و نظام و به ویژه در امور مربوط به وظایف حوزه‌های علمیه، مستحکم می‌کند.

باعث جهت‌گیری تولید دانش دینی شده و در پرتو این جهت‌گیری، زمینه تحقق مهم‌ترین پازل الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را فراهم می‌کند.

آیا در شناسایی نیازها و اولویت‌یابی آنها، نیازهای آینده هم در نظر گرفته می‌شود؟

در باره مقوله آینده و نقش آن در نیازسنجی پژوهشی باید به دو مسئله توجه کرد: اول. آیا نیازهایی که استخراج می‌شود، ناظر به آینده است؟ دوم. آیا روش‌های آینده‌پژوهی در نیازسنجی پژوهشی نیز استفاده می‌شود؟ پاسخ به هر دو پرسش مثبت است. بنابراین، باید گفت که نیازسنجی پژوهشی نمی‌تواند نسبت به آینده بی‌تفاوت باشد؛

می‌تواند محور مطالعه آینده‌نگرانه باشد. در این راه، برخی ابزارها و تکنیک‌های آینده‌پژوهی نظیر سناریونویسی، در شناسایی نیاز استفاده می‌شود. افزون بر این، با بهره‌گیری از تکنیک‌های اولویت‌یابی، می‌توان طبقات مختلف نیازهای پژوهشی را شناسایی و کاربردهای آن را ناظر به آینده تبیین کرد.

نکته دیگر، امکان بهره‌گیری از برخی روش‌های آینده‌پژوهی در نیازسنجی پژوهشی و بالعکس است. ضمن اینکه برخی روش‌های آینده‌پژوهی در پاره‌ای فرایندهای نیازسنجی پژوهشی نیز قابل استفاده است.

با تشکر و سپاس ویژه از شما.

شناسایی و اولویت‌یابی شوند و این فرایند نیز از طریق نیازسنجی پژوهشی انجام می‌شود. ضمن اینکه نتیجه آینده‌پژوهی هم می‌تواند سند معتبری در مرحله شناسایی نیازها باشد؛ همچنان‌که از اسناد بالادستی که محصول آینده‌پژوهی و از منابع نیازسنجی پژوهشی به شمار می‌آیند، در مرحله شناسایی نیازها استفاده می‌شود؛ نظیر سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در ارفاق ۱۴۰۴ و الگوی اسلامی پیشرفت.

به علاوه، از مهم‌ترین شاخص‌ها در تعیین ملاک‌های اولویت‌گذاری، توجه و تناظر مسئله با آینده است.

بنا بر آنچه گفته شد، نسبت آینده‌پژوهی با نیازسنجی، جزء و کل است؛ یعنی یکی از محورها و جهت‌های نیازسنجی پژوهشی

پیوست

نگاهی گذرا به
همایش گذشته
بهمن ماه ۱۳۹۴

نگاهی به همایش هفدهم

هفدهمین همایش کتاب سال حوزه، ۲۹ بهمن ماه ۱۳۹۴، ساعت نه صبح با پخش دعای عهد و قرائت کلام الله مجید آغاز شد. این محفل علمی، با حضور صدها نفر از فرهیختگان، اندیشمندان و فضلاء حوزه‌های علمیه در سالن همایش مدرسه امام کاظم (علیه السلام) قم برگزار و در آن، آثار برگزیده، شایسته تقدیر و شایسته تحسین حوزویان به جامعه علمی کشور معرفی و از صاحبان آنها تجلیل شد.

سخنران ویژه این همایش حضرت آیت الله العظمی سبحانی دامت برکاته بود که در آغاز سخنان خود از معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه برای برگزاری هفدهمین همایش کتاب سال حوزه قدردانی کرده و در این باره افزود: «بخش پژوهش حوزه، سالیان طولانی است که به کاری لازم اقدام کرده و از این طریق، پژوهش و تحقیق را در حوزه به مرحله بالاتری ارتقا داده است؛ این اقدام بسیار کار خوب و نیک است و بنده تشکر می‌کنم.»

ایشان، با اشاره به ۵۷ قَسَم به کار رفته در قرآن مجید، ابراز داشتند: «یکی از قسم‌های قرآن، سوگند به قلم و نوشته است و این مسئله نشان می‌دهد که پیامبر اکرم ﷺ در هنگام وحی الهی در دوران جاهلیت جهان، بشریت را به قلم و نوشتن و کتابت تشویق می‌کند.» معظم له افزود: «قلم، دارای اسرار و رموز است و حافظ تمدن بشری می‌باشد.» ایشان، با بیان اینکه در احادیث حضرت رسول اکرم ﷺ نیز شاهد اهمیت به کتابت هستیم، گفتند: «رسول اکرم ﷺ در آخرین روزهای زندگی، خواستار قلم و کاغذ شدند و بارها تأکید می‌کردند که احادیث کتابت شود.»

این مرجع تقلید، با اشاره به اینکه مسائل مورد نیاز روز را باید پژوهش کرد، یاد آور شدند: «محققان حوزه باید خلأهای فکری و فرهنگی را در نظر بگیرند و از عجله نیز در تحقیقات باید پرهیز کنند.» معظم له، در همین زمینه با بیان اینکه مسئولان پژوهش حوزه باید نیازهای جامعه و حوزه‌ها را از طریق رسانه‌ها در اختیار محققان بگذارند، افزودند: «این مسئله، موجب می‌شود تا پژوهشگران نسبت به موضوعاتی که مورد توجه قرار نگرفته‌اند، به تحقیق بپردازند.»

حضرت آیت الله سبحانی، در بخش دیگری از بیانات خود، به تجلیل از مقام علمی آیت الله اصفی، شخصیت ویژه علمی این دوره از همایش، پرداختند. ایشان، با اشاره به برخی ویژگی‌های شخصیتی و آثار علمی مرحوم اصفی، ابراز داشتند: «آثار آیت الله اصفی، همواره بر اساس نیازهای روز بود.»

دیگر سخنران این دوره کتاب سال حوزه، آیت الله حسینی بوشهری دامت برکاته مدیر سابق حوزه‌های علمیه بود که در آغاز، با اشاره به رسالت‌های سترگ حوزویان در مرجعیت فکری و دینی مردم، افزود: «حوزه‌های علمیه، همواره به تولید اندیشه و فکر فاخر برای تأثیرگذاری در جوامع دینی و بشری پرداخته‌اند.» وی، با بیان اینکه توجه به تولید فکری، بخشی از فرهنگ‌سازی حوزه‌های علمیه است، گفت: «در آموزه‌های دینی، بر نقد و نظریه‌پردازی و ارائه فکر به جامعه در قالب کتاب تأکید شده است.» ایشان، اضافه کرد: «اسلام، حیات و بالندگی را در نقد و نظریه می‌شناسد و حوزه‌های علمیه، باید در این زمینه بالنده‌تر باشند.»

آیت الله حسینی بوشهری، مؤلفان و تولیدکنندگان علمی حوزه را رزمندگان تولید اندیشه و فکر دینی خوانده و با اشاره به نقش کتاب سال حوزه در نشر فکر و فرهنگ دینی، افزود: «همایش کتاب سال حوزه، به معرفی توانمندی حوزه می‌پردازد و سهمی در گسترش فرهنگ دینی در جامعه دارد.» وی، با بیان اینکه با برگزاری این همایش‌ها

روحیه پژوهش افزایش می‌یابد، ابراز داشت: «اگرچه امروز سمت‌گیری آموزش بیشتر از پژوهش است؛ اما برگزاری این همایش می‌تواند روحیه پژوهش محوری را برای نسل جوان حوزه تقویت کند.» ایشان، تصریح کرد: «این همایش‌ها نشانگر سیر صعودی یا نزولی تولید علم در موضوعات مرتبط با حوزه علمیه می‌باشد.»

معظم له، در بخش دیگری از سخنان خود، به بیان مشکلات فراوان مؤلفان پرداخته و با اظهار تأسف از اینکه برخی آثار خوب نویسندگان حمایت مناسبی نمی‌شوند، از دستگاه‌های فرهنگی خواست که به داد این دسته مؤلفان برسند و آنها را حمایت و تشویق کنند.

آیت الله حسینی بوشهری، در پایان سخنان خود، اظهار امیدواری کرد که در سال آینده نسبت به برگزاری جشنواره مقالات علمی حوزه نیز برنامه‌ریزی شود.

در بخش دیگری از این مراسم، حجت الاسلام والمسلمین مهدی حقی، دبیر کتاب سال حوزه، با ارائه گزارشی از هجدهمین دوره همایش، اظهار داشت: «کتاب سال حوزه، آوردگاه فکر و اندیشه صاحب‌نظران و صاحب‌قلمانی است که با تکیه بر آموزه‌های وحی، می‌کوشند گوهر گران‌بهای دین را شفاف و درخشان، در اختیار جویندگان سعادت قرار دهند. این کوشش مبارک، با حضور چشمگیر ۹۱۱ کتاب و پایان‌نامه در قالب ۱۲۶۰ مجلد در برابر نگاه مخاطبان قرار گرفت.»

وی، با اشاره به وضعیت سنجی و تحلیل آثار این دوره در نشست‌های تخصصی، تصریح کرد: «شش نشست تخصصی با حضور داوران ارجمند و اعضای انجمن‌های علمی و نخبگان حوزی برگزار و آثار دریافت شده از زوایای گوناگون تحلیل و بررسی شدند.»

دبیر کتاب سال حوزه، با بیان اینکه ۲۲ درصد آثار آرسالی به دبیرخانه به حوزه علوم انسانی اختصاص دارند، ابراز امیدواری کرد که اندیشمندان حوزوی با توجه به شاخصه‌های نظریه‌پردازی و اتقان معلومات خود، جایگاه مناسبی در این اندیشه‌ها بیابند.

ایشان، با اظهار اینکه امسال ۷۳ پایان‌نامه سطح چهار در کتاب سال حوزه بررسی شده است، افزود: «اگرچه پایان‌نامه‌ها با مشکلاتی مواجه هستند؛ اما با توجه به مجموع شاخص‌ها، از توفیق قابل ستایشی برخورداراند.»

حجت الاسلام والمسلمین حقی با اشاره به رتبه گروه‌های علمی در این دوره، تصریح کرد: «بر اساس ارزیابی‌های صورت گرفته، آثار گروه تفسیر و علوم قرآن، با کسب ۷۵ درصد امتیازات، رتبه نخست علمی همایش را به دست آورده است؛ اما گروه‌های اخلاق و عرفان، علوم تربیتی و روان‌شناسی، فقه و اصول، حقوق و علوم سیاسی، حدیث و درایه رجال،

فلسفه، علوم اجتماعی، تاریخ، کلام، اقتصاد و مدیریت در رتبه‌های بعدی قرار دارند.» دبیر همایش، در پایان گزارش خود، با بیان اینکه دست‌یابی به قله‌های موفقیت در عرصه آثار فاخر نیازمند توجه جدی است، ابراز داشت: «اهتمام به مقوله تولید علم بر اساس چشم‌انداز روشن، تلاش جهت هماهنگی میان مؤسسات پژوهشی و پژوهشگران، اهتمام به مراودات علمی اثربخش با مراکز علمی و پرهیز از تلاش‌های علمی جزیره‌ای، سلیقه‌ای و فاقد اولویت باید مورد توجه مؤلفان و نویسندگان حوزوی باشد.»

گفتنی است، در هفدهمین دوره کتاب سال حوزه، از مرحوم حضرت آیت‌الله محمد مهدی آصفی رحمه‌الله برای ۶۰ سال مجاهدت علمی و تألیف آثار گران‌سنگ با عنوان «محقق برجسته حوزه‌های علمیه» تجلیل شد.

در ادامه این همایش، آثار برتر هفدهمین دوره کتاب سال حوزه معرفی و از صاحبان این آثار، با اهدای لوح سپاس و هدایایی تقدیر شد. سپس، نشست ویژه صاحبان آثار برتر با برخی مسئولان همایش برگزار شد و در آن، حجج اسلام و المسلمین سیدعلی عماد، معاون پژوهش حوزه‌های علمیه و مهدی حقی، دبیر همایش کتاب سال حوزه پای سخنان منتخبان همایش نشستند. در ادامه این بخش، لوح سپاس و هدایای رتبه‌های شایسته تحسین نیز به صاحبان آنها اعطا شد.

پایان بخش این مراسم، بازدید از نمایشگاه آثار برگزیده و آثار رسیده به هفدهمین دوره همایش بود که با استقبال اهالی علم روبه‌رو شد.

نشست برگزیدگان هفدهمین همایش کتاب سال حوزه

۲۹ بهمن ۱۳۹۴

همه ساله پس از پایان مراسم کتاب سال حوزه، نشست مشترک برگزیدگان کتاب سال حوزه با مسئولان معاونت پژوهش حوزه برگزار می‌شود. در این نشست، برخی منتخبان همایش دیدگاه‌های خود را در باره کتاب، پژوهش، تولید علم و مسائلی از این دست به سمع مسئولان می‌رسانند. این نظریات، برای استفاده دستگاه‌های مرتبط حوزوی، در اختیار مدیران و برنامه‌ریزان آنها قرار می‌گیرد. افزون بر این، برخی نکات مهم و دقیقی که برگزیدگان کتاب سال حوزه در باره کتاب و آثار حوزوی ارائه کرده‌اند، حتی المقدور، در برنامه‌ریزی‌های همایش نیز لحاظ می‌شود.

دبیرخانه کتاب سال حوزه، ضمن تشکر از برگزیدگان عزیزی که در این نشست به ارائه نظر پرداختند، برخی از مهم‌ترین دیدگاه‌های ایشان را در ادامه این بخش، ارائه می‌کند. گفتنی است، برای رعایت اختصار و وحدت رویه، عناوین و القاب این بزرگواران حذف شده است.

نجف لک‌زایی، رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی (ناشر برگزیده)

دبیرخانه کتاب سال حوزه، می‌تواند برای رفع برخی خلأهای موجود در عرصه پژوهش اقداماتی را اجرا کند که منجر به ارتقای فعالیت‌های پژوهشی در حوزه شود؛ از جمله: معرفی محورهای ویژه پژوهشی براساس خلأهای موجود پژوهشی و توجه به اولویت‌های پژوهشی معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه در فراخوان کتاب سال.

علی اوسط ناطقی، رئیس مرکز احیای آثار اسلامی (برگزیده کتاب انوار الفقاهه)

دو نکته را در این مجال کوتاه ارئه می‌کنم: یک. متأسفانه در فرایند نگارش پایان‌نامه‌های حوزوی، کاری جدی برای تصحیح متون دیده نشده است؛ حتی اکثر پیشنهادهایی که در این حوزه ارائه می‌شود، ظاهراً قابل پذیرش نیست و مورد توجه قرار نمی‌گیرد. بنابراین، از معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه انتظار می‌رود که نگاه ویژه‌ای به بخش پایان‌نامه‌های تصحیحی داشته باشند. امیدواریم با این امعان نظر، در سال‌های آتی کار تصحیح متون رونق بگیرد و با رویکرد خاصی به این قضیه توجه شود. دو. سال گذشته هم اشاره کردم که در کتاب سال حوزه هیچ توجهی به آثار دیجیتال حوزویان نشده است. بنابراین، دو باره تأکید می‌کنم که باید در این‌گونه همایش‌ها، کارها و آثار دیجیتالی حوزه را هم معرفی و برجسته کرد و آنها را در معرض دید همگان قرار داد. طلاب، روحانیون و همه کسانی که در عرصه دانش و پژوهش کار می‌کنند، لازم است که با این بخش از آثار علمی آشنا شوند و زمینه استفاده آنها از این منابع روزآمد فراهم آید.

مهدی شریعتی تبار: مدیر انتشارات بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس

رضوی (ناشرشایسته تقدیر)

نکته‌ای را که می‌خواهیم در این فرصت، بر آن تأکید کنم، ضرورت نیازسنجی و نقش آن در برقراری تعامل میان مراکز و دوری از کارهای موازی و تکراری است. همگان برای تحقق این مسئله باید بکوشیم و رسالت خود را در این باره به خوبی انجام بدهیم. همان‌طور که آقای حسینی بوشهری، حاج آقای عماد و دیگر اساتید فرمودند، بحث نیازسنجی را واقعاً باید جدی گرفت و در فرایند دانش و پژوهش، باید به نقش آن بها داد و آن را استمرار بخشید. اگر این کار به خوبی

انجام بشود، هم تعامل و همکاری بین پژوهشگران و مراکز پژوهشی برقرار خواهد شد و هم از کارهای موازی و تکراری پیشگیری می شود. همه پژوهشگران و مراکز پژوهشی یک هدف را دنبال می کنند و آن، ترویج معارف اسلام و تأمین نیازهای فرهنگی جامعه است. بنابراین، لازم است به منظور پرهیز از دوباره کاری و تکرار، با یک دیگر مکاتبه کنیم و از طرح های هم آگاهی یابیم؛ نه اینکه به بهانه لورفتن طرح ها، این کار را از اساس، کنار بگذاریم و خدای ناخواسته زمينه رقابت ناسالم و منفی را به وجود آوریم.

به نظر می رسد، معاونت پژوهش حوزه های علمیه، در باب تحقق نیازسنجی، برقراری تعامل و همکاری میان مراکز پژوهشی و پیشگیری از همپوشانی مراکز در انجام کارهای مکرر و موازی، خیلی می تواند نقش آفرین و اثرگذار باشد. این، کاری است بر زمین مانده و لازم التحقیق که معاونت پژوهش حوزه در خط مقدم تحقق آن قرار دارد.

**حسن متولی، مدیر انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره
(ناشر شایسته تقدیر)**

نظر این جانب در باره چگونگی تقدیر از آثار شایسته تحسین این است که جوایز و لوح آنها هم روی سن و در مراسم رسمی اعطا بشود؛ نه زمانی که مراسم از رسمیت خارج شده است. همچنین این فرصت به آنها هم داده شود که با خبرنگاران و رسانه ها گفت و گو کنند و از آنها تصویر بگیرند و خبر بدهند.

**سعید رهایی، معاون دانشگاه مفید، ناشر کتاب حقوق کودک (کتاب
شایسته تحسین)**

امروزه در بسیاری از آثار حوزوی موضوعات تکراری مشاهده می شود. بنابراین، اگر

این نهاد محترم، در ارائه موضوعات جدید و ارتباط موضوعات جدید با نیازهای حوزه برنامه‌ای بریزد و تلاشی بکند، شایسته تقدیر است. نکته دیگر اینکه ارتباط این مجموعه با مجموعه‌های خارج از کشور بسیار کم است. بنابراین، جای دارد کتاب سال حوزه با نهادهایی، مثل الازهر مصر، ارتباط برقرار بکند و آثار گرانقدر آنها را در باره اهل بیت (علیهم‌السلام) فراخوانده و در این رقابت علمی شرکت دهد. این ارتباط، یقیناً نعمت و فرصتی خواهد بود که جهان اسلام از آن بهره‌مند خواهد شد.

نادر قدیانی، مدیر انتشارات قدیانی (ناشر شایسته تقدیر)

یکی از عرصه‌هایی که ناشران و تصویرگران به سادگی حاضر نیستند وارد آن بشوند، حوزه کودک و نوجوان به ویژه با نگاه دینی است. از دید آنان، وارد شدن آثار کودک و نوجوان در حوزه دین بسیار سخت است؛ چون تشویق‌ها و ترغیب‌های نگارش و تصویرگری در حوزه کودک و نوجوان، به خصوص در باره ائمه معصومین (علیهم‌السلام) و دیگر امور دینی، تنها یک درصد نقدهای نامشخص و غیرشفافی است که بر این نوع آثار وارد می‌شود. بنابراین، به نظر می‌رسد که اگر در این حوزه پژوهشی شفاف ارائه و تکلیف آن به روشنی معلوم بشود، می‌توان با انگیزه‌ای دوچندان و راهکارهایی بهتر، در این حوزه فعالیت کرد.

عبدالله حیدری، مؤلف أسس البنک الإسلامي (کتاب شایسته تقدیر)

من سه نکته را در رابطه با مسائل تحقیق عرض می‌کنم: اول. فراهم‌سازی و تسهیل زمینه رجوع به چهره‌های برجسته علمی جهت مشاوره علمی. من در همین اثری که برای کتاب سال حوزه فرستادم، برای اینکه بتوانم با یک چهره برجسته علمی صحبت بکنیم و مشکلات علمی را با ایشان در میان بگذارم و از راهکارها و دیدگاه‌های ایشان بهره ببرم، واقعا با مشکلات جدی مواجه بودم.

دوم. رفع برخی موانع و دغدغه‌های محققان با تخصیص فضا، فرصت، ابزار و امکانات مناسب تحقیق. برخی محققان هستند که در پیدا کردن جای مناسب برای تحقیق، واقعاً دچار مشکل می‌شوند. بنابراین، تا این وضعیت رو به بهتری نگذارد و موانع این‌چنینی بر طرف نشود، احساس من این است که به خوبی و بدون دغدغه خاطر، نمی‌توان کار تحقیق علمی را پیش برد.

سوم. تعیین محلی مخصوص برای معرفی و عرضه آثار برتر کتاب سال حوزه. آثاری که در کتاب سال حوزه برگزیده می‌شوند، به لحاظ علمی از اتقان و استحکام خاصی بهره‌مند هستند؛ اما اگر کسی به این آثار نیاز داشته باشد و بخواهد به آنها مراجعه کند، چون در جای معینی عرضه نمی‌شوند، چه بسا باعث اتلاف وقت و سردرگمی او می‌شود. بنابراین، تعیین جایگاهی مناسب برای معرفی و ارائه فوری این آثار به محققان، کار مناسبی خواهد بود که مسئولان محترم کتاب سال حوزه می‌توانند آن را در برنامه‌های اجرایی خود قرار دهند.

ابوالقاسم رحمانی آملی، مؤلف *لَوَائِحُ الْأَسْرَارِ فِي شَرْحِ مَطَالِعِ الْأَنْوَارِ* (کتاب برگزیده)

نکات خودم را در این چند جمله خلاصه می‌کنم:

یک. امکانی فراهم شود که برگزیدگان و نویسندگان آثار برتر حوزه دیدار حضوری مسوطی با مسئولان کتاب سال حوزه داشته و ایده و نظر خود را تقدیم کنند. دو. همایش کتاب سال حوزه تمهیدی فراهم کند که علاوه بر کتاب‌های چاپ شده عالی، از کتاب‌هایی غیر چاپی نیز تقدیر شود؛ زیرا برخی از این آثار، تراز تحقیقی بالایی دارند؛ اما به دلیل نبود امکانات، به چاپ نرسیده و همچنان در گوشه کتابخانه‌ها مغفول مانده‌اند. افزون بر این، برخی طرح‌های پژوهشی اثرگذار و نوآوری‌های علمی فراوان نیز، به همین دلیل، امکان چاپ و نشر نیافته‌اند.

سه. ایجاد سازوکارها و هماهنگی‌های لازم برای معرفی پدیدآوران آثار برتر و پژوهشگران حوزوی به سایر ارگان‌ها و نهادها. بسیاری از پژوهشگران حوزوی مثلاً در سفرهای علمی خود، برای اینکه از حوزه ویزا بگیرند، مجبوراند از سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی معرفی نامه‌ای برای حوزه بیاورند که اثبات کند کار آنها علمی است. اینکه یک پژوهشگر حوزوی از سازمان غیر حوزوی معرفی نامه بیاورد، جای تعجب است.

چهار. حمایت از علوم و تحقیقات پایه در کنار علوم و تحقیقات انسانی و دینی.

برخی دانشمندان حوزوی، سال‌ها است به علومی مانند ریاضی و فیزیک که با علوم حوزه هم ارتباط دارند، اشتغال دارند و در این زمینه منشأ تحقیقات و اختراعاتی هم بوده‌اند؛ از جمله: اسطرلاب و نرم‌افزارهایی مخصوص قبله‌شناسی. بنابراین، حوزه علمیه باید به این بخش از داشته‌های خود نیز توجه کند و صرفاً نگاه اصلی‌اش را به علوم حوزوی و انسانی معطوف نسازد؛ بلکه این‌گونه پژوهش‌های فاخر را نیز زیر چتر حمایت خود قرار دهد و آنها را به غفلت نسپارد.

نرگس رودگر، مؤلف «بررسی نظریه تطابق عوالم در حکمت متعالیه» (پایان نامه برگزیده)

بنده، برگزیده شدن اثر خود را که موضوعی فلسفی است، نشان‌دهنده توانمندی بانوان در علوم عقلی و فلسفی می‌دانم. در همین باره، بر این نکته تأکید می‌کنم که حضور اندک خانم‌ها در این دوره کتاب سال حوزه و دوره‌های قبل، نشان می‌دهد که از توانمندی‌های علمی و پژوهشی بانوان استفاده چندانی نشده است. همچنان‌که در عرصه حوزه، پژوهشگاه‌های معتبر و کلان حوزوی نیز از ظرفیت‌های پژوهشی خواهران استفاده نمی‌شود. در چگونگی استفاده از امکانات پژوهشی هم داستان از این قرار است؛ زیرا مثلاً کتابخانه‌های تخصصی فقط ساعاتی را در اختیار خانم‌ها قرار می‌دهند. افزون بر این، زمینه ارتباط و تعامل علمی و فکری با دیگر محققان نیز برای خانم‌ها اصلاً میسر نیست.

در سخنان یکی از برگزیدگان محترم، به خلأ موجود در کتاب‌های کودک و نوجوان با رویکرد اسلامی اشاره شد. به نظر بنده، یکی از علل این خلأ، استفاده نکردن از ظرفیت‌های خانم‌ها در این عرصه است؛ زیرا با توجه به رویکرد تربیتی که خداوند متعال در روح خانم‌ها قرار داده است، بهره‌مندی از این ظرفیت آنها در این عرصه، بسیاری خلأهای موجود را از میان برمی‌دارد.

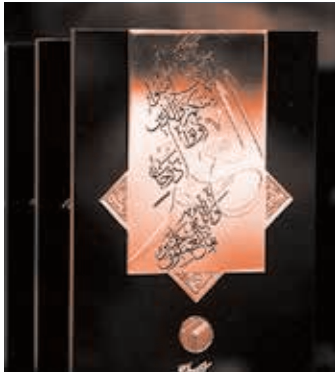
بنابراین، خواهش بنده این است که با توجه به تأکید علما و بزرگان شیعه بر ارج‌گذاری مقام انسانی زن، خصوصاً در نظام جمهوری اسلامی، موانع و خلأهای علمی و پژوهشی از سر راه بانوان برطرف و دست کم بخشی از میزهای پژوهش در اختیار خانم‌ها قرار داده بشود. اگر این اتفاق بیفتد و شاهد فرصت‌های برابر پژوهشی باشیم، حتماً آمار می‌بینیم که امسال از میزان حضور کم‌رنگ بانوان ارائه شد، در سال‌های بعد، رو به افزایش خواهد رفت.

گزارش تصویری هجدهمین همایش کتاب سال حوزه

دبیرخانه همایش کتاب سال حوزه برگزار می‌کند:

فراخوان نخستین جشنواره مقالات علمی حوزویان

به منظور شناسایی و تجلیل از نویسندگان برتر مقالات علمی
و همچنین

معرفی و تجلیل از مجلات علمی برتر حوزوی

به زودی

نخستین جشنواره مقالات علمی حوزه

برگزار می‌شود

زمان فراخوان و شرایط حضور در این جشنواره متعاقباً اعلام می‌شود.

دبیرخانه همایش کتاب سال حوزه

فراخوان نوزدهمین همایش کتاب سال حوزه

کتاب‌های منتشر شده
حوزویان در سال ۱۳۹۵
پایان نامه‌های سطح ۴
دفاع شده در سال ۱۳۹۵

نحوه شرکت در همایش:
ارسال ۲ نسخه اثر،
همراه با فرم تکمیل شده
ارائه نسخه اصلی اثر، برای
کتاب‌های ترجمه شده

مهلت ارسال آثار:
پایان خرداد ۱۳۹۶

اطلاعات بیشتر
و ثبت نام اینترنتی:
www.ketabeHowzeh.ir

تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۹۱۴۵۵۸

پیامک: ۱۰۰۰۷۰۲۰

نشانی: قم، بلوار امین،

ابتدای بلوار جمهوری اسلامی،

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه،

دبیرخانه همایش کتاب سال حوزه

المؤتمر السنوي الثامن عشر لكتاب الحوزة

Hawzeh Eighteenth Annual Choice Book

ربيع الثاني ١٤٣٨ / January 2017

